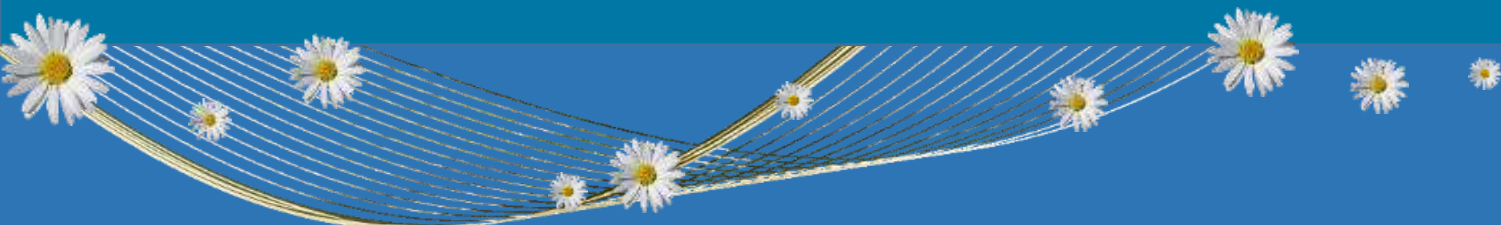

วารสารสังคมภิวัตน์

Journal of Social Synergy

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2564) Vol.12 No.2 (May-August 2021)

แนวทางการพัฒนาระบบการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการเพื่อดูแลคนพิการ

โดย นฤมล รอดทอง

การเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตเพื่อการเกษียณของพนักงานบริษัทเอกชน กลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย

โดย พัทรี สุขโชค และ ดร.วิไลลักษณ์ อยู่สำราญ

ผลกระทบของมาตรการทางการค้าตามประเพณีชายแดนไทย-ลาว ในสถานการณ์แพร่ระบาดของ COVID-19 : กรณีศึกษา ผู้ประกอบการค้าสินค้าและผู้ประกอบการขนส่งทางเรือตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

โดย ธัญวรัตน์ แซ่มสนิท วันวิสา วงศ์ชัย ศศิธร ขุนพิลึกเรืองเดช

และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชูเกียรติ น้อยฉิม

การศึกษาสวัสดิการสังคมที่ได้รับการดูแลตนเองของผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลเมืองปู่เจ้าสมิงพราย อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

โดย บวรเดช อนุชา และ ดร.กฤตวรรณ สาหร่าย

วิกฤติการณ์ของโลกในศตวรรษที่ 21: กรณีความยากจนและความเหลื่อมล้ำในสังคม

โดย จิตินาถ ภูมิถาวร

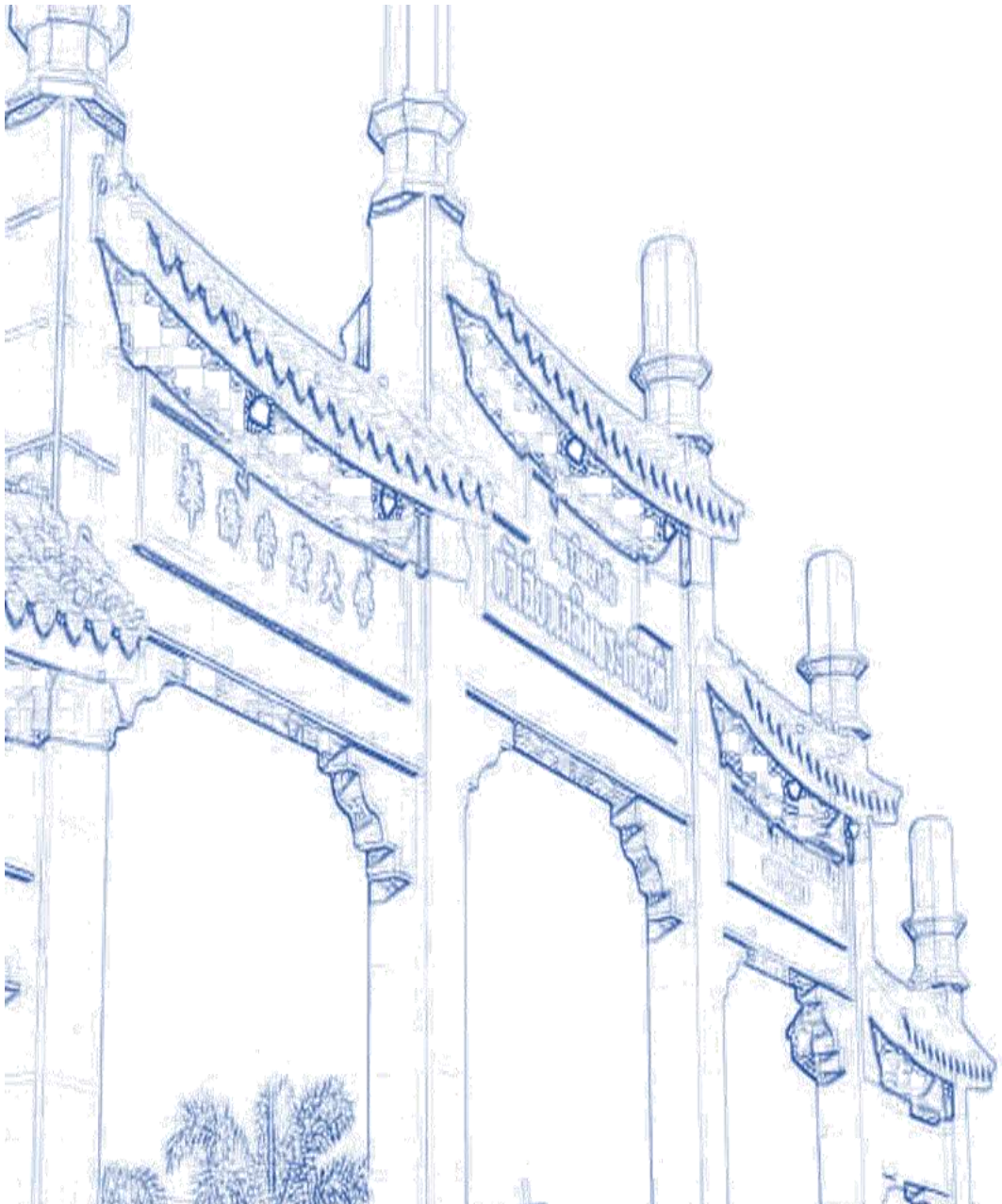
Book Review : Innovative Skills to Support Well-Being and Resiliency in Youth

โดย กฤษฎา สุขพัฒน์

สังคมภิวัฒน์

JOURNAL OF SOCIAL SYNERGY

วารสารสังคมวิวัฒน์

JOURNAL OF SOCIAL SYNERGY

ปีที่ 12 ฉบับที่ 2

ISSN

วัตถุประสงค์

พฤษภาคม – สิงหาคม 2564

1906-8980

1. เพื่อส่งเสริมนักศึกษา คณาจารย์ นักวิชาการ และนักวิจัยทั้งในและต่างประเทศนำผลงานทางวิชาการด้านสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ตีพิมพ์เผยแพร่สู่สาธารณะชน
2. เพื่อส่งเสริมการพัฒนาค้นคว้าความรู้ใหม่ๆ ด้านสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ศาสตร์
3. เพื่อส่งเสริมการพัฒนานโยบายใหม่ๆ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและความมั่นคงทางสังคมโดยรวม

กำหนดการเผยแพร่

ปีละ 3 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน

ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม

ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม

เจ้าของ

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ที่ปรึกษา

คณบดีคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

นางสาวจันทิมา ไกรทอง

นางสาวยุพเรศ พรประดิษฐ์

นางสาวจิรีนาถ ลำพา

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ยุพา วงษ์ไชย

ศาสตราจารย์ ดร. จรรจา สุวรรณพัต

ศาสตราจารย์ ดร. ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์

ศาสตราจารย์ ดร. สุรพล ปธานวนิช

ศาสตราจารย์ ศศิพัฒน์ ยอดเพชร

Peer Review

Committee

ด้านสังคมสงเคราะห์

ศาสตราจารย์ ศศิพัฒน์ ยอดเพชร

ศาสตราจารย์ ระพีพรรณ คำหอม

รองศาสตราจารย์ ดร. โกณิฐ ศรีทอง

รองศาสตราจารย์ อภิญญา เวชยชัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อัญมณี บุณณกานนท์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ โสภา อ่อนโอภาส

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรณปกร สิริโรจน์

อาจารย์ ดร.นุชนาฏ ยูฮันเงาะ

อาจารย์ ดร.ศิริพร เกื้อกุลนุรักษ์

อาจารย์ ดร.กฤตวรรณ สาทรัมย์

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ ม.ธรรมศาสตร์

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ ม.ธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ ม.ธรรมศาสตร์

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ ม.ธรรมศาสตร์

นักวิชาการอิสระ

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ฯ ม.หัวเฉียวฯ

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ฯ ม.หัวเฉียวฯ

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ฯ ม.หัวเฉียวฯ

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ฯ ม.หัวเฉียวฯ

JOURNAL OF SOCIAL SYNERGY

Peer Review
Committee

ด้านสวัสดิการสังคม

ศาสตราจารย์ ดร.กิติพัฒน์ นนทปัทมะดูล
ศาสตราจารย์ ดร. นฤมล นิราธร
รองศาสตราจารย์ ดร.จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย
รองศาสตราจารย์ ดร.นฤมล ทับจุมพล
รองศาสตราจารย์ ดร.พิทยา สุวคันธ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูซังค์ เสนานุช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไลภรณ์ โคตรบึงแก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชูเกียรติ น้อยนิม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยฉัตร กลิ่นสุวรรณ
อาจารย์ ดร.น้ำผึ้ง มีศิลป์

นายแพทย์ประพจน์ เกตุรากาศ

สถานที่ติดต่อ

กองบรรณาธิการวารสารสังคมวิวัฒน์
คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม
18/18 ถ.เทพรัตน (บางนา-ตราด) ก.ม.18
ต.บางโฉลง อ.บางพลี จ.สมุทรปราการ 10540
โทรศัพท์ 0-2312-6300 ต่อ 1483, 1177
E-mail: chantima1221@gmail.com
: yupares2731@gmail.com
: chirinatt13098@gmail.com
URL : [https://www.tci-](https://www.tci-thaijo.org/index.php/thaijss/about)
[thaijo.org/index.php/thaijss/about](https://www.tci-thaijo.org/index.php/thaijss/about)

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ ม.ธรรมศาสตร์
คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ ม.ธรรมศาสตร์
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วิทยาลัยสหวิทยาการ ม.ธรรมศาสตร์
คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ ม.ธรรมศาสตร์
คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ ม.ธรรมศาสตร์
สำนักวิชานิติศาสตร์ ม.แม่ฟ้าหลวง
นักวิชาการอิสระ
คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ฯ ม.หัวเฉียวฯ
มูลนิธิเพื่อเด็กพิการ

สารบัญ

บทบรรณาธิการ

แนวทางการพัฒนาระบบการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการเพื่อดูแลคนพิการ โดย นฤมลธรร รอดทอง	1
การเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตเพื่อการเกษียณของพนักงานบริษัทเอกชน กลุ่มเจนเนอเรชันวาย โดย พัชรี สุขโชค และ ดร.วิไลลักษณ์ อยู่สำราญ	16
ผลกระทบของมาตรการทางการค้าตามประเพณีชายแดนไทย-ลาว ในสถานการณ์แพร่ ระบาดของ COVID-19 : กรณีศึกษา ผู้ประกอบการค้าสินค้าและผู้ประกอบการขนส่ง ทางเรือ ตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย โดย ธัญวรรณ์ แซ่มสนธิ วันวิสา วงค์ชัย ศศิธร ชุนพิลึกเรืองเดช และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชูเกียรติ น้อยนิม	32
การศึกษาสวัสดิการสังคมที่ได้รับกับการดูแลตนเองของผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาล เมืองปู่เจ้าสมิงพราย อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ โดย บวรเดช อนุชา และดร.กฤตวรรณ สาหร่าย	52
วิกฤติการณ์ของโลกในศตวรรษที่ 21: กรณีความยากจนและความเหลื่อมล้ำในสังคม โดย ฐิตินาถ ภูมิถาวร	68
Book Review : Innovative Skills to Support Well-Being and Resiliency in Youth โดย กฤษฎา สุขพัฒน์	86

บทบรรณาธิการ

วารสาร “สังคมก้าวหน้า” ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2564) ออกมาในช่วงที่ไวรัส COVID-19 กำลังแพร่ระบาดอย่างหนักระลอกที่ 3 ในประเทศไทย ซึ่งเป็นช่วงที่ประชาชนไทยต้องประสบกับวิกฤติการณ์ COVID อย่างแสนสาหัส

ภายใต้สถานการณ์ COVID-19 ที่ยังคงรุนแรง วารสารสังคมก้าวหน้าฉบับนี้มีบทความที่มาจากงานวิจัย 4 เรื่อง คือ (1) แนวทางการพัฒนาระบบการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการเพื่อดูแลคนพิการ (2) การเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตเพื่อการเกษียณของพนักงานบริษัทเอกชนกลุ่มเจนเนอเรชันวาย (3) ผลกระทบของมาตรการทางการค้าตามประเพณีชายแดนไทย-ลาว ในสถานการณ์แพร่ระบาดของ COVID-19 : กรณีศึกษา ผู้ประกอบการค้าสินค้าและผู้ประกอบการขนส่งทางเรือท่าบลเวียง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย (4) การศึกษาสวัสดิการสังคมที่เกี่ยวกับการดูแลตนเองของผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลเมืองปู่เจ้าสมิงพราย อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ มีบทความวิชาการ 1 เรื่อง คือ (1) วิกฤติการณ์ของโลกในศตวรรษที่ 21: กรณีความยากจนและความเหลื่อมล้ำในสังคม และมี Book Review 1 เรื่อง คือ Innovative Skills to Support Well-Being and Resiliency in Youth

กองบรรณาธิการหวังว่าบทความในวารสาร “สังคมก้าวหน้า” ฉบับนี้จะทำให้ผู้อ่านได้รับประโยชน์จากข้อมูลที่หลากหลายและสามารถนำไปปรับใช้ในการทำงานสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์กับกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ หรือนำไปอ้างอิงทางวิชาการได้ตามความเหมาะสม

กองบรรณาธิการใคร่ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ช่วยประเมินบทความอย่างเข้มข้นก่อนที่จะนำบทความทั้งหมดมาลงตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้ พร้อมนี้ใคร่ขอเชิญชวนนักศึกษา นักวิชาการ นักวิจัยส่งบทความวิชาการ (Academic Article) บทความวิจัย (Research Article) หรือการวิจารณ์หนังสือ (Book Review) มาลงตีพิมพ์ในวารสาร “สังคมก้าวหน้า” โดยท่านสามารถศึกษาคำแนะนำในการจัดเตรียมต้นฉบับจากเว็บไซต์ของวารสารที่ [URL_https://www.tci-thaijo.org/index.php/thaijss/about](https://www.tci-thaijo.org/index.php/thaijss/about)

บรรณาธิการ

แนวทางการพัฒนาระบบการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการเพื่อดูแลคนพิการ

นฤณธร รอดทอง¹Received 22nd July, 2021Revised 23rd July, 2021Accepted 27th August, 2021

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการพัฒนาระบบการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการเพื่อดูแลคนพิการ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะกระบวนการให้บริการการดำเนินงานจัดบริการผู้ช่วยคนพิการของเจ้าหน้าที่ในศูนย์บริการคนพิการระดับจังหวัดซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานจัดบริการผู้ช่วยคนพิการฯ และเพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการพัฒนาระบบการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการให้คนพิการอย่างเหมาะสม เป็นวิจัยแบบผสมผสาน การศึกษาเชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ในศูนย์บริการคนพิการระดับจังหวัด จำนวน 77 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ในส่วนเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเก็บข้อมูลจากผู้ช่วยคนพิการที่จัดแจ้งและปฏิบัติหน้าที่ผู้ช่วยคนพิการ จำนวน 10 คน

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ฯ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 25-35 ปี สถานภาพโสด นับถือศาสนาพุทธ ส่วนใหญ่ไม่มีคนพิการในครอบครัว การศึกษาส่วนใหญ่ระดับปริญญาตรี รายได้ 15,001-20,000 บาทต่อเดือน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเป็นพนักงานกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ตำแหน่งนักพัฒนาสังคม ระยะเวลาการปฏิบัติงานสูงสุด 2 ปี ส่วนใหญ่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานจัดบริการผู้ช่วยคนพิการ 1-2 ปี และส่วนใหญ่ในแต่ละจังหวัดมีผู้ช่วยคนพิการจำนวน 14 คน ภาพรวมลักษณะกระบวนการให้บริการการดำเนินงานจัดบริการผู้ช่วยคนพิการของเจ้าหน้าที่ในศูนย์บริการคนพิการระดับจังหวัด 6 ด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่จัดบริการมากที่สุด คือ การให้บริการ การแนะนำ กำชับ การใช้แบบฟอร์มในการปฏิบัติงานของผู้ช่วยคนพิการ และด้านที่ให้บริการน้อยที่สุด คือ การจัดส่งรายชื่อผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรผู้ช่วยคนพิการระดับพื้นฐานต่อกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ(พก.) สำหรับภาพรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการ 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก ความคิดเห็นที่ได้คะแนนสูงสุด คือ ด้านทรัพยากรมนุษย์ ด้านที่เห็นด้วยน้อยที่สุด คือ ด้านเกี่ยวกับผู้ปฏิบัติงานผู้ช่วยคนพิการ นอกจากนี้ ยังพบว่า ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่อาทิ เพศ อายุ สถานภาพ ไม่มีผลกับลักษณะกระบวนการให้บริการการดำเนินงานจัดบริการผู้ช่วยคนพิการของเจ้าหน้าที่ในศูนย์บริการคนพิการระดับจังหวัด

¹ นักศึกษาหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผลการศึกษาผู้ช่วยคนพิการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุมากที่สุด 79 ปี รายได้ประมาณ 5,000 – 12,000 บาทต่อเดือน ด้านระยะเวลาการปฏิบัติงานสูงสุด 10 ปี และน้อยสุด 1 ปี และส่วนใหญ่เคยเป็นอาสาสมัคร สาธารณสุข/พัฒนาสังคม/กรุงเทพมหานคร โดยผู้ช่วยคนพิการมีจำนวนคนพิการที่ต้องดูแลต่ำสุด จำนวน 1 คน ส่วนใหญ่จะดูแลคนพิการจำนวน 5 คน และมากที่สุด จำนวน 9 คน ส่วนใหญ่เห็นด้วยที่มีคณะทำงานจัดบริการ ผู้ช่วยคนพิการประจำจังหวัด กลุ่มตัวอย่างมีข้อเสนอแนะ ได้แก่ ควรเพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน สิทธิคน พิการ การดูแลคนพิการแบบใหม่ๆ รวมทั้งการแลกเปลี่ยนความรู้การปฏิบัติงานผู้ช่วยคนพิการด้วยกัน ในส่วน ความคิดเห็นมีทั้งเห็นด้วยเรื่องความเพียงพอของเนื้อหาการฝึกอบรม และมีบางส่วนไม่เห็นด้วยมีข้อเสนอให้เพิ่ม เนื้อหาการฝึกอบรม เพิ่มระยะเวลาอบรม และข้อเสนอแนะในส่วนของด้านอื่นๆ มีข้อเสนอควรมีการประชาสัมพันธ์ บริการผู้ช่วยคนพิการ เพิ่มจำนวนผู้ช่วยคนพิการให้เพียงพอต่อความต้องการของคนพิการ

ข้อเสนอแนะ ระดับนโยบาย กรมพวก. ควรจัดสรรงบประมาณให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคง ของมนุษย์(พมจ.) สำหรับการอบรมเพิ่มเติมเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการบริการผู้ช่วยคนพิการกับ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการและผู้ช่วยคนพิการ ควรปรับปรุงหลักสูตรผู้ช่วยคนพิการให้มี เนื้อหาที่เพียงพอต่อการนำมาใช้ปฏิบัติงานมีมาตรฐาน ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน องค์การปกครอง ส่วนท้องถิ่นควรมีบทบาทในการทำงานเกี่ยวกับการจัดการบริการผู้ช่วยคนพิการ พมจ.ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ ความรู้แก่คนในพื้นที่และมีการทำงานบูรณาการกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับคนใน พื้นที่ในการจัดการบริการผู้ช่วยคนพิการ

คำสำคัญ: ผู้ช่วยคนพิการ, ความพิการ, บริการและสวัสดิการ, ศูนย์บริการคนพิการระดับจังหวัด

Approaches to Develop Management System of a Personal Assistant Services for Persons with Disabilities

Narinthorn Rodthong

Abstract

This research aimed to study 1) features of a personal assistant (PA) service system implemented by officials at a provincial disability center working in related fields according to Sections 4 and 20 of the Empowerment of Persons with Disabilities Act, B.E. 2550 (2007) and its amendments (No. 2), B.E. 2556 (2013); 2) obstacles and formulate recommendations for appropriately developing the PA service system. Mixed methods research was done with quantitative data collected from 77 samples; all provincial disability center officials involved in the PA service system. Quantitative data was statistically analyzed by percentage, mean, standard deviation and variance in addition to qualitative data gathered from ten registered PAs by semi-structured interview.

Results were that most quantitative samples were females aged 25 to 35, unmarried, of the Buddhist faith, and with no relatives with disabilities. Most had earned bachelor's degrees and were currently employed as social development workers in the Fund for Empowerment of Persons with Disabilities division earning average monthly incomes between 15,001 and 20,000 THB, with up to two years of seniority. Each province had about 14 PAs, with a high level of evaluation for the PA service process at six regional provincial disability service centers. The highest rated services provided by PAs included advice and preparation of forms related to PA work, while the lowest rated was submitting a list of participants in the Basic Level of Personal Assistance Program 2012 to the Department of Empowerment of Persons with Disabilities (DEPD). There was a high level of estimation of provision of five phases of PA service by workers in provincial disability services center. The highest rated was human resources to help persons with disabilities (PWD) to freely participate in society by providing training in related fields. The lowest rated was the inadequate number of workers in each provincial disability center for providing PA service to PWD. In addition, general information and awareness was similar to understanding rights and benefits of the representative sample group and therefore shared the same process.

In addition, most PAs were female, aged up to 79, earning average monthly incomes between 5,000 and 12,000 THB. Most had been Village Health Volunteers (VHVs), Bangkok Public Health Volunteers, or Social Development and Human Security Volunteers (SDHSVs). PAs had from one to nine PWDs under their care, with an average of five. Most agreed that the Provincial Personal Assistant Service working group took a role in planning and setting guidelines to support PA work at the provincial level, following up practice of PAs who had passed theoretical training and screening PWD requiring PAs. The sample group recommended that additional training should be provided in terms of practicing, PWD rights, assistance for PWD, and knowledge exchange. Some PAs considered the Basic Level of Personal Assistance Program 2012 content to be sufficient, while others suggested that content should be added. Furthermore, some PAs suggested that public relations related to PA services for PWD should be developed as well as increasing the number of PAs to meet PWD needs in each area.

These findings suggest that 1) The Department of Empowerment of Persons with Disabilities should allocate budget for the Social Development and Human Security Provincial Office to hold annual training sessions to strengthen knowledge of registered PAs; 2) basic level of courses on the PA program should be developed to meet standards, facilitate implementation, and conform to current contexts and environments. The local administrative organization should participate in the PA service management system process. The Social Development and Human Security Provincial Office should also develop public relations to inform local residents and collaborate with local administrative organizations to build understanding about the PA service management system locally.

Keywords: Personal assistant, Welfare Services, Persons with disabilities, Disability Services Center

บทนำ

ในปัจจุบันมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นของคนพิการ จากสถานการณ์ด้านคนพิการในประเทศไทย โดย กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ(พวก.) จำนวนคนพิการที่ได้รับการออกบัตรประจำตัว คนพิการ 2,076,313 คน ร้อยละ 3.12 ของ ประชากรทั้งประเทศ ปี พ.ศ. 2564 ประเทศไทย กำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ประชากรอายุมากกว่า 60 ปี เกินร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด (จิราภรณ์ การะเกตุ, 2562) พ.ศ. 2563 จำนวนประชากรทั้ง ประเทศ 66,558,935 คน (สำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย, 2562) จาก สถานการณ์ด้านคนพิการ พบว่า มีคนพิการทางการ เคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย ร้อยละ 49.73 และหาก วิเคราะห์ตามอายุ คนพิการอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป มี จำนวน 1,137,819 คน เป็นร้อยละ 54.80 ของ จำนวนคนพิการทั้งหมด (กรมส่งเสริมและพัฒนา คุณภาพชีวิตคนพิการ, 2564) ประเทศไทยเข้าร่วม ภาคิอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ(CRPD) เมื่อพ.ศ. 2551 เพื่อส่งเสริม ค้ำครองและประกันให้คนพิการ ได้ใช้สิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานอย่าง เต็มที่และเท่าเทียม จึงตกย้ำในพระราชบัญญัติ ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา 20 ที่กำหนดให้คนพิการเข้าถึงสิทธิ และใช้ ประโยชน์จากสิ่งอำนวยความสะดวก ตลอดจน สวัสดิการและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ และมาตรา 20(10) กำหนดให้มีผู้ช่วยคนพิการ รวมทั้งกำหนดให้ ผู้ดูแลคนพิการมีสิทธิได้รับการบริการให้ปรึกษา แนะนำ ฝึกอบรมทักษะการเลี้ยงดูคนพิการ การ จัดการศึกษา การส่งเสริมอาชีพและการมีงานทำ ตลอดจนความช่วยเหลืออื่นใด

การบริหารผู้ช่วยคนพิการจากอดีตถึง ปัจจุบันมีผู้ช่วยคนพิการจดทะเบียนกับกรมพวก. มีจำนวน 1,571 คน และผู้ช่วยคนพิการที่ปฏิบัติงานต่อเนื่อง จำนวน 1,473 คน ขณะที่ คนพิการมีจำนวน

2,076,313 คน มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น อัตราส่วนผู้ช่วย คนพิการจึงไม่สอดคล้องกับคนพิการ จึงมีการระบุ หลักเกณฑ์ในการพิจารณาคนพิการที่มีความ จำเป็นต้องมีผู้ช่วยคนพิการไว้ ดังนี้ (1)จะต้อง ปรากฏข้อเท็จจริงว่า บุคคล(พิการ)นั้นมีสภาพความ พิการมากจนไม่สามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ ด้วยตนเอง (2)หากคนพิการในข้อ(1) ไม่ได้ปฏิบัติ กิจวัตรดังกล่าว จะส่งผลกระทบอย่างมากต่อการ ดำรงชีวิต สุขอนามัย ภาวะจิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สภาพความเป็นอยู่ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เนื่องจากจำนวนผู้ช่วยคนพิการไม่เพียงพอ และ ข้อจำกัดด้านภาระงบประมาณ ที่ผ่านมารัฐจึง กำหนดเกณฑ์ในการจัดลำดับบริการคนพิการ คือให้ คำนึงถึงฐานะและความยากจนของคนพิการเป็น สำคัญ (คู่มือแนวทางการดำเนินงานการจัดบริการ ผู้ช่วยคนพิการ, 2555) แต่ระยะเวลาที่ผ่านมา สะท้อนให้เห็นว่าจำนวนผู้ช่วยคนพิการยังไม่ เพียงพอต่อความต้องการของคนพิการ และผู้ช่วย คนพิการบางส่วนที่ผ่านการอบรมไม่ได้ปฏิบัติงาน ดังนั้นหากผู้ช่วยคนพิการมีเพียงพอ จะไม่จำเป็นต้อง กำหนดหลักเกณฑ์ความจำเป็นต้องมีผู้ช่วยคนพิการ หรือเกณฑ์ในการจัดลำดับบริการคนพิการ บริการ ผู้ช่วยคนพิการควรเป็นสิทธิที่คนพิการทุกคนเข้าถึง ปัจจุบันการศึกษาเกี่ยวกับการจัดบริการผู้ช่วยคน พิการยังคงมีจำนวนน้อย จึงควรมีการศึกษาแนว ทางการพัฒนาระบบบริการผู้ช่วยคนพิการ เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการจัดบริการผู้ช่วย คนพิการ ทั้งในมุมมองเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน จัดบริการผู้ช่วยคนพิการ และมุมมองผู้ช่วยคนพิการ ที่ปฏิบัติงาน เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาสรุป เป็นข้อเสนอ แนวทางการดำเนินงานการจัดบริการ ผู้ช่วยคนพิการ เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ ประโยชน์ได้ อย่างมีศักดิ์ศรีและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถดำรงชีวิตอิสระในสังคมได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะกระบวนการให้บริการการดำเนินงานจัดบริการผู้ช่วยคนพิการของเจ้าหน้าที่ในศูนย์บริการคนพิการระดับจังหวัด ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในดำเนินการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการ ตามมาตรา 4 และมาตรา 20(10) แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556

2. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการพัฒนาระบบการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการให้คนพิการอย่างเหมาะสม

วิธีการดำเนินงานวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ (1) เจ้าหน้าที่ในศูนย์บริการคนพิการระดับจังหวัด ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการ จำนวน 77 คน (2) ผู้ช่วยคนพิการที่ปฏิบัติงานผู้ช่วยคนพิการ และจัดตั้งเป็นผู้ช่วยคนพิการกับกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

ทบทวนแนวคิด และทฤษฎี

1. แนวคิดการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ (Independent Living: IL) เป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน ที่เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และมีเป้าหมายหลักในการดำรงชีวิตอิสระ การเสริมพลังในตัวเองของคนพิการ ทำให้คนพิการรู้สึกมีคุณค่าและสามารถจัดการกับการดำรงชีวิตของตนเองได้ตามที่ต้องการอย่างอิสระ ตามหลักสิทธิมนุษยชน ทำให้เข้าใจการทำงานของ ผู้ช่วยคนพิการ (Personal Assistant) จึงต้องทำความเข้าใจถึงความเป็นมาของแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระ (อัญมณี บุรณกานนท์ และคณะ. 2553)

2. พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 เป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์ในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการให้คนพิการเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการจากภาครัฐ และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยในมาตรา 4 มีการกำหนด “ผู้ช่วยคนพิการ” (Personal Assistant) หมายถึง บุคคลซึ่งให้ความช่วยเหลือคนพิการเฉพาะบุคคล เพื่อให้คนพิการสามารถปฏิบัติกิจวัตรที่สำคัญในการดำรงชีวิต (กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, 2562)

3. แนวคิดสิทธิคนพิการตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ (CRPD) เพื่อส่งเสริมคุ้มครองและประกันให้คนพิการได้ใช้สิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานอย่างเต็มที่และเท่าเทียม หลักการสำคัญ คือ การเคารพในศักดิ์ศรี การไม่เลือกปฏิบัติ การมีส่วนร่วมและการเข้าร่วมในสังคม การเคารพความแตกต่างและการยอมรับความหลากหลายของมนุษยชาติความเสมอภาคของโอกาส ความสามารถในการเข้าถึงความเท่าเทียมกัน และรัฐภาคีที่มีพันธกรณีที่จะต้องขจัดการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการในทุกรูปแบบ (กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, แผนปฏิบัติราชการ พ.ศ. 2564, 2564)

4. แนวคิดการดำเนินงานและกระบวนการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการ มีระเบียบคณะกรรมการการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยให้แก่คนพิการ การมีผู้ช่วยคนพิการ การช่วยเหลือคนพิการที่ไม่มีผู้ดูแล และสิทธิของผู้ดูแลคนพิการ พ.ศ. 2552 กำหนดแนวทางและวิธีการจัดสวัสดิการระบบผู้ช่วยคนพิการ ได้จัดทำรูปแบบ แนวทาง วิธีการ และเครื่องมือการปฏิบัติงาน การติดตามประเมินผลผู้ช่วยคนพิการ หน่วยบริการ หน่วยจัดแจ้งในพื้นที่ รวมถึงการ

พิจารณาอัตราค่าตอบแทนของผู้ช่วยคนพิการ และในปีพ.ศ. 2555 ได้จัดทำคู่มือแนวทางการดำเนินงานการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการ กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการ ได้แก่ บทบาทคนพิการ ผู้ดูแลคนพิการ/ ครอบครัวคนพิการ หน่วยบริการในพื้นที่ และคณะทำงานจัดบริการผู้ช่วยคนพิการ (คู่มือแนวทางการดำเนินงานการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการ, 2555)

วิธีการดำเนินงานวิจัย (Method)

การศึกษาแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) คือ แบบแผนคู่ขนาน (Concurrent Parallel Design) มีกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลแยกจากกัน โดยการวิจัยเชิงปริมาณคือ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเจ้าหน้าที่ในศูนย์บริการคนพิการระดับจังหวัด จำนวน 77 คน ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ หาค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา โดยการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว ทดสอบค่า t (t -test) และค่า F (F -test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยสัมภาษณ์แบบเชิงกึ่งโครงสร้างกับผู้ช่วยคนพิการ จำนวน 10 คน วิเคราะห์เนื้อหา การจำแนกข้อมูล และข้อสรุป แล้วนำผลจากทั้งสองวิธีการวิจัยมารวม (Merge) เข้าด้วยกัน โดยรวมเนื้อหาที่เหมือนกันและเปรียบเทียบเนื้อหาที่แตกต่างกัน จากนั้นจึงสรุปและตีความเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผลของการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ในศูนย์บริการคนพิการระดับจังหวัดซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในดำเนินการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 79.2) และเพศชาย (ร้อยละ 20.8) มีอายุ 25 – 35 ปี (ร้อยละ 72.7)

รองลงมาอายุ 36 – 46 ปี (ร้อยละ 20.8) และอายุ 47 – 57 ปี (ร้อยละ 6.5) สถานภาพโสด (ร้อยละ 64.9) รองลงมา สมรส (ร้อยละ 32.5) ศาสนาพุทธ (ร้อยละ 89.6) ศาสนาอิสลาม (ร้อยละ 10.4) สมาชิกในครอบครัวไม่มีคนพิการ (ร้อยละ 68.8) มีสมาชิกในครอบครัวเป็นคนพิการ (ร้อยละ 31.2) จบการศึกษาปริญญาตรี (ร้อยละ 92.2) รองลงมา จบการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 6.5) รายได้ต่อเดือนส่วนใหญ่ 15,001 – 20,000 บาท (ร้อยละ 50.6) ประกอบอาชีพเป็นพนักงานกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (ร้อยละ 93.5) รองลงมาพนักงานราชการ ลูกจ้างตามสัญญาจ้าง TOR ตามลำดับ ส่วนใหญ่ตำแหน่งนักพัฒนาสังคม (ร้อยละ 35.1) รองลงมานักสังคมสงเคราะห์ (ร้อยละ 33.8) รองลงมาตำแหน่งอื่น ๆ นิติกร และนักจิตวิทยา ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานสูงสุดคือ 2 ปี (ร้อยละ 28.6) ระยะเวลาในการปฏิบัติงานผู้ช่วยคนพิการของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ระยะเวลา 1 – 2 ปี (ร้อยละ 45.5) และระยะเวลา 3 – 4 ปี (ร้อยละ 26.0) และจำนวนผู้ช่วยคนพิการที่ปฏิบัติงานในจังหวัดส่วนใหญ่อยู่ที่จำนวน 14 คน (ร้อยละ 10.4)

ลักษณะกระบวนการให้บริการการดำเนินงานจัดบริการผู้ช่วยคนพิการของเจ้าหน้าที่ในศูนย์บริการคนพิการระดับจังหวัด อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.72) โดยมีวิธีการดำเนินการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการด้านขั้นตอนการให้บริการผู้ช่วยคนพิการ ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.81) รองลงมา ด้านการประเมินความต้องการใช้บริการผู้ช่วยคนพิการ (ค่าเฉลี่ย 2.80) รองลงมา ด้านการให้ความคุ้มครองสิทธิ (ค่าเฉลี่ย 2.78) รองลงมา ด้านขั้นตอนการจัดจ้างผู้ช่วยคนพิการ (ค่าเฉลี่ย 2.70) ด้านความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับงานผู้ช่วยคนพิการ (ค่าเฉลี่ย 2.63) และกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะกระบวนการให้บริการการดำเนินงานจัดบริการ

ผู้ช่วยคนพิการน้อยที่สุด คือ ด้านขั้นตอนการฝึกอบรมผู้ช่วยคนพิการ (ค่าเฉลี่ย 2.56)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการของเจ้าหน้าที่ในศูนย์บริการคนพิการระดับจังหวัด อยู่ในระดับมาก รายด้านที่มีการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการของเจ้าหน้าที่ มากที่สุด คือ ด้านทรัพยากรมนุษย์ (ค่าเฉลี่ย 4.21) รองลงมา ด้านวิธีปฏิบัติงาน (ค่าเฉลี่ย 4.19) รองลงมา คือ ด้านเครื่องมือ (ค่าเฉลี่ย 4.18) ด้านทรัพยากร (ค่าเฉลี่ย 4.14) และความคิดเห็นน้อยที่สุด ด้านเกี่ยวกับผู้ปฏิบัติงานผู้ช่วยคนพิการ (ค่าเฉลี่ย 3.89)

รายด้าน ทั้ง 5 ด้านดังนี้ 1.ด้านทรัพยากรมนุษย์ เห็นด้วยว่าควรมีการดำเนินงานด้านการช่วยเหลือคนพิการในการปฏิบัติการกิจประจำวัน และช่วยเหลือให้คนพิการเข้าไปมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมมากที่สุด รองลงมาเห็นด้วยว่าควรมีการจัดอบรม ทักษะ ความรู้เกี่ยวกับการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการให้กับเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับผู้ช่วยคนพิการ และที่มีเห็นด้วยน้อยที่สุด คือจำนวนเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานของศูนย์บริการคนพิการจังหวัดมีเพียงพอต่อการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการ 2.ด้านวิธีปฏิบัติงาน เห็นด้วยเรื่องการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการดำเนินงานจัดบริการบริการผู้ช่วยคนพิการของหน่วยจัดบริการ/ศูนย์บริการคนพิการระดับจังหวัดว่ามีกระบวนการที่ชัดเจน มีการจัดการวางแผน การติดตามเกี่ยวกับการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการอย่างเหมาะสมเท่ากัน และเห็นด้วยน้อยที่สุดเรื่องความครอบคลุมครบถ้วนของเนื้อหาแนวทางการดำเนินงานจัดบริการผู้ช่วยคนพิการ 3.ด้านทรัพยากร เห็นด้วยว่างบประมาณที่ใช้ในการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการมีความเพียงพอ และการดำเนินงานจัดบริการผู้ช่วยคนพิการมีวัสดุ อุปกรณ์ที่สนับสนุนเพียงพอต่อการใช้งาน 4.ด้านเครื่องมือ เห็นด้วยว่า ควรมีการจัดทำฐานข้อมูลรายชื่อผู้ช่วย

คนพิการให้เหมาะสมต่อคំหามากที่สุด รองลงมาเห็นด้วยว่าเนื้อหาภาคปฏิบัติของการอบรมเพียงพอ รองลงมาเนื้อหาภาคทฤษฎีของการอบรมเพียงพอ และหน่วยจัดบริการผู้ช่วยคนพิการมีคู่มือแนวทางการจัดบริการที่เหมาะสม และเห็นด้วยน้อยที่สุดคือความเหมาะสมคู่มือแนวทางการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการของหน่วยจัดบริการผู้ช่วยคนพิการ 5.ด้านเกี่ยวกับผู้ปฏิบัติงานผู้ช่วยคนพิการ เห็นด้วยว่าเรื่องบทบาทของผู้ช่วยคนพิการมีความเหมาะสมที่สุด รองลงมาเห็นด้วยว่าค่าตอบแทนของผู้ช่วยคนพิการมีความเหมาะสมกับการปฏิบัติงาน รองลงมาเห็นด้วยว่าผู้ช่วยคนพิการปฏิบัติหน้าที่ได้ถูกต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของคนพิการ และที่เห็นด้วยน้อยที่สุด คือ ความเพียงพอของจำนวนผู้ช่วยคนพิการในศูนย์บริการคนพิการจังหวัด

การเปรียบเทียบเมื่อพิจารณาผลจากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างข้อมูลทั่วไปกับลักษณะกระบวนการให้บริการการดำเนินงานจัดบริการผู้ช่วยคนพิการของเจ้าหน้าที่ในศูนย์บริการคนพิการระดับจังหวัด พบว่า ข้อมูลทั่วไปกับลักษณะกระบวนการให้บริการการดำเนินงานจัดบริการผู้ช่วยคนพิการของเจ้าหน้าที่ในศูนย์บริการคนพิการระดับจังหวัดฯ ทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ทดสอบค่า t (t-test) และค่า F (F-test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน

ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะจากแบบสอบถาม แบ่งเป็น 5 ด้าน ดังนี้ (1) ด้านขั้นตอนการฝึกอบรม พบว่าควรจัดสรรเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมงานผู้ช่วยคนพิการให้มีคุณสมบัติเหมาะสมการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการ หน่วยงานในพื้นที่ อาทิ ผู้นำชุมชน อบต. รพ.สต. หรือหน่วยงานในพื้นที่เข้ามามีส่วนคัดเลือกผู้เข้าอบรมผู้ช่วยคนพิการ ควร มีแนวทางการดำเนินการคัดเลือกผู้ช่วยคนพิการที่

ชัดเจนให้กับศูนย์บริการคนพิการทั่วไป และการประชาสัมพันธ์ผู้ช่วยคนพิการ เพื่อเพิ่มจำนวนผู้ช่วยคนพิการในแต่ละจังหวัดมากขึ้น ควรให้มีการอบรมระดับภูมิภาคหรือจังหวัดได้ โดยที่กรมพก. กำหนดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนให้ส่วนภูมิภาคปฏิบัติ (2) ด้านการจดทะเบียนผู้ช่วยคนพิการ มี 2 ความเห็น คือ มีความเห็นว่าการจดทะเบียนมีขั้นตอนที่เหมาะสม มีลำดับขั้นตอนชัดเจน อีกความเห็นว่าการจดทะเบียนมีขั้นตอนซับซ้อนยุ่งยาก ใช้เวลาในการจดทะเบียน มีหลายขั้นตอน เช่น ต้องผ่านการคัดเลือก ผูกอบรม ส่วนกลางจัดอบรมน้อย ควรให้จังหวัดจัดการอบรมได้ ควรลดเอกสารเปลี่ยนเป็นอิเล็กทรอนิกส์สามารถตรวจสอบได้ และระบบรองรับการจดทะเบียนผู้ช่วยคนพิการ (3) ด้านการยื่นขอใช้สิทธิผู้ช่วยคนพิการ ควรบูรณาการระหว่างหน่วยงานในพื้นที่ มีความเห็นบางส่วนเรื่องการยื่นขอใช้สิทธิ มีขั้นตอนยุ่งยาก ซับซ้อน ลำบาก เรื่องสัญญาผู้ช่วยคนพิการ และควรมีการยื่นขอใช้สิทธิผ่านระบบออนไลน์ (4) ด้านการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการ มีความเห็นบางส่วนมองว่าเหมาะสม และบางส่วนมีข้อเสนอแนะว่า ควรเพิ่มจำนวนผู้ช่วยคนพิการตามอัตราส่วนของคนพิการ เรื่องการปฏิบัติงานผู้ช่วยคนพิการ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่มองว่าผู้ช่วยคนพิการยังปฏิบัติงานไม่ตรงเป้าหมาย ควรกำหนดเกณฑ์การปฏิบัติงานผู้ช่วยคนพิการมีมาตรฐานและเข้าใจง่าย ชัดเจน ส่วนของการขึ้นทะเบียนขอรับบริการและการขึ้นทะเบียนเป็นผู้ช่วยคนพิการ ควรมีบริการระบบออนไลน์ เพื่อลดความยุ่งยากและซับซ้อน (5) ด้านอื่น ๆ มีความเห็นว่าควรออกแบบหลักสูตรให้ศูนย์บริการคนพิการจังหวัดสามารถจัดการคัดเลือกผู้อบรมควรมีระยะเวลาให้จังหวัดดำเนินการประชาสัมพันธ์และควรมีการปรับเนื้อหาอบรม ควรประชาสัมพันธ์ผู้ช่วยคนพิการมากขึ้น ควรมีสวัสดิการแก่ผู้ช่วยคนพิการ ในส่วนการติดตามประเมินผล ควรมีฟอร์มที่ชัดเจน และควรจัดทำแนว

ทางการปฏิบัติงานด้านผู้ช่วยคนพิการเรื่องของการของบประมาณ การเบิกจ่าย การรายงานและประเมินผล เป็นแนวทางปฏิบัติที่เป็นรูปเล่ม รวมทั้งเรื่องมอบหมายเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานจัดบริการผู้ช่วยคนพิการให้เหมาะสม

ข้อมูลทั่วไปจากการสัมภาษณ์เชิงกึ่งโครงสร้าง

ผู้ช่วยคนพิการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ น้อยที่สุด 40 ปี และมากที่สุด 79 ปี รายได้ 5,000-12,000 บาท ระยะเวลาการปฏิบัติงานสูงสุด 10 ปี และน้อยสุด 1 ปี และส่วนใหญ่เคยเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน/กรุงเทพมหานคร/พัฒนาสังคม ซึ่งส่วนใหญ่ผู้ช่วยคนพิการ 1 คน จะดูแลคนพิการ 5 คน และมากที่สุด 9 คน

ความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์เชิงกึ่งโครงสร้างผู้ช่วยคนพิการ แบ่งเป็น 3 ด้าน

1. มุมมองการฝึกอบรม มีความเห็นว่าการจัดฝึกอบรมเพิ่มเติมความรู้การปฏิบัติงาน สิทธิและการดูแลคนพิการ รวมทั้งควรมีการแลกเปลี่ยนความรู้ การปฏิบัติงานของผู้ช่วยคนพิการด้วยกัน เรื่องความเหมาะสมระยะเวลาและเนื้อหาที่มีทั้งที่เห็นด้วยและมีข้อเสนอว่าควรมีการปรับระยะเวลาและเนื้อหาเพิ่มขึ้น 2. มุมมองขั้นตอนการจดทะเบียนส่วนใหญ่เห็นด้วยในการกำหนดคุณสมบัติผู้ยื่นคำขอ 3. มุมมองการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการ ส่วนใหญ่เห็นด้วยที่มีคณะทำงานจัดบริการผู้ช่วยคนพิการประจำจังหวัด และส่วนใหญ่มีข้อเสนอให้ควรจัดอบรมผู้ช่วยคนพิการเพิ่มมากขึ้น

การอภิปรายผล

ลักษณะกระบวนการให้บริการการดำเนินงานจัดบริการผู้ช่วยคนพิการของ ด้านที่ให้บริการมากที่สุด หัวข้อการให้บริการการแนะนำ กำชับ การใช้แบบฟอร์มในการปฏิบัติงานของผู้ช่วยคนพิการ เนื่องจากเจ้าหน้าที่เป็นหัวใจสำคัญของ

บริการผู้ช่วยคนพิการในหน่วยบริการในพื้นที่มีบทบาทรับผิดชอบจัดบริการผู้ช่วยคนพิการแก่คนพิการตามที่กฎหมายกำหนด อาทิ ควบคุม กำกับดูแล และติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ช่วยคนพิการ จัดการอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจ เรื่องสวัสดิการ ประสานคนพิการ ผู้ดูแลคนพิการ ผู้ช่วยคนพิการ และภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้บริการรับคำขอมีผู้ช่วยคนพิการ รวบรวมข้อมูล/ สอบข้อเท็จจริง และพิจารณาถึงความจำเป็นและความเหมาะสมในเบื้องต้น เสนอคณะทำงานจัดบริการผู้ช่วยคนพิการพิจารณา ทั้ง 6 ด้าน การให้บริการด้านขั้นตอนการฝึกอบรมผู้ช่วยคนพิการมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ทั้งที่ขั้นตอนการฝึกอบรมผู้ช่วยคนพิการเป็นขั้นตอนที่สำคัญของเจ้าหน้าที่ในการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการ ซึ่งเจ้าหน้าที่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะของการฝึกอบรมผู้ช่วยคนพิการ และมีการให้บริการในด้านนี้น้อยที่สุด ทั้งนี้ด้านความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับงานผู้ช่วยคนพิการ เจ้าหน้าที่ในศูนย์บริการคนพิการระดับจังหวัดมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการ ด้านความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรผู้ช่วยคนพิการระดับพื้นฐาน พ.ศ. 2555 เพียงระดับปานกลาง ทำให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะสำหรับกระบวนการให้บริการการดำเนินงานจัดบริการผู้ช่วยคนพิการในฐานะเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการ เนื่องจากหลักสูตรผู้ช่วยคนพิการระดับพื้นฐาน พ.ศ. 2555 เป็นพื้นฐานความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานบริการผู้ช่วยคนพิการ ทั้งนี้ด้านความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับงานผู้ช่วยคนพิการ **ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการ** ทั้ง 6 ด้าน มีความเห็นด้านทรัพยากรมนุษย์มากที่สุด หัวข้อควรมีการจัดอบรม ทักษะ ความรู้เกี่ยวกับการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการให้กับเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับผู้ช่วยคนพิการ สอดคล้องผลการศึกษา

ลักษณะกระบวนการให้บริการการดำเนินงานจัดบริการผู้ช่วยคนพิการของเจ้าหน้าที่ด้านความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับงานผู้ช่วยคนพิการ เพราะหากเจ้าหน้าที่จะต้องปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการได้ควรต้องมีความรู้ความเข้าใจ ทักษะเกี่ยวกับบริการผู้ช่วยคนพิการ นอกจากนี้ยังมีความเห็นด้านทรัพยากรมนุษย์น้อยที่สุด หัวข้อจำนวนเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานของศูนย์บริการคนพิการจังหวัดมีเพียงพอต่อการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการ ซึ่งทำให้เห็นความการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการของเจ้าหน้าที่ยังขาดความพร้อมเรื่องจำนวนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานจัดบริการผู้ช่วยคนพิการ ในด้านวิธีปฏิบัติงาน มีความเห็นด้วยในเรื่องการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการดำเนินงานจัดบริการผู้ช่วยคนพิการหน่วยจัดบริการผู้ช่วยคนพิการ/ ศูนย์บริการคนพิการระดับจังหวัดมีกระบวนการที่ชัดเจน มีการจัดการ วางแผน การติดตามเกี่ยวกับการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการอย่างเหมาะสม และมีความคิดเห็นด้วยน้อยเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานจัดบริการผู้ช่วยคนพิการมีความครอบคลุมเนื้อหาครบถ้วน ด้านทรัพยากรงบประมาณที่ใช้ในการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการมีความเพียงพอต่อการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการ และการดำเนินงานจัดบริการผู้ช่วยคนพิการมีวัสดุ อุปกรณ์ ที่สนับสนุนเพียงพอต่อการใช้งาน การศึกษาความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการ ในด้านเครื่องมือ (Machine) หัวข้อ หน่วยจัดบริการผู้ช่วยคนพิการมีคู่มือแนวทางการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการที่เหมาะสมมีความเห็นของเจ้าหน้าที่อยู่ในระดับปานกลาง ทำให้เห็นว่าหน่วยบริการผู้ช่วยคนพิการยังไม่มีความพร้อมเกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงานการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการให้กับเจ้าหน้าที่ ได้แก่ คู่มือแนวทางการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการ และอีกความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่มีความเห็นมากที่สุด

หัวข้อ หน่วยจัดการบริการผู้ช่วยคนพิการ ควรมีเอกสารประกอบการปฏิบัติงาน คู่มือสิทธิ การบริการส่งต่อ ชุดเครื่องมือการบริการผู้ช่วยคนพิการ และหัวข้อ ควรมีการจัดทำฐานข้อมูลรายชื่อผู้ช่วยคนพิการให้เหมาะสมต่อค้นหา ความเห็นของเจ้าหน้าที่ ผู้ปฏิบัติงานการจัดการบริการผู้ช่วยคนพิการไปในทิศทางเดียวกันในเรื่องของหน่วยจัดการบริการผู้ช่วยคนพิการยังขาดความพร้อมเรื่องของเครื่องมือ แนวทางการจัดการบริการผู้ช่วยคนพิการที่เหมาะสม เอกสารประกอบการปฏิบัติงาน คู่มือสิทธิ การบริการส่งต่อ ชุดเครื่องมือการบริการผู้ช่วยคนพิการ รวมทั้งฐานข้อมูลรายชื่อผู้ช่วยคนพิการที่เหมาะสม และในด้านเกี่ยวกับผู้ปฏิบัติงานผู้ช่วยคนพิการ ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับ บทบาทของผู้ช่วยคนพิการมีความเหมาะสมในการดูแลคนพิการ ค่าตอบแทนของผู้ช่วยคนพิการมีความเหมาะสมกับการปฏิบัติงาน และผู้ช่วยคนพิการปฏิบัติหน้าที่ได้ถูกต้องเหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของคนพิการ และกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นด้วยน้อยที่สุดในด้านผู้ปฏิบัติงานผู้ช่วยคนพิการ คือ หัวข้อจำนวนผู้ช่วยคนพิการในศูนย์บริการคนพิการจังหวัดท่านมีเพียงพอ เนื่องจากจำนวนผู้ช่วยคนพิการที่ไม่เพียงพอต่อการจัดการบริการผู้ช่วยคนพิการในในแต่ละพื้นที่ และไม่เพียงพอต่อความต้องการของคนพิการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นิติยา ยุทธโอภาส (2561) เรื่อง “การจัดการบริการผู้ช่วยคนพิการกับคุณภาพชีวิตคนพิการที่ได้รับการดูแล : กรณีศึกษา จังหวัดนครสวรรค์” พบว่า ค่าตอบแทนที่ผู้ช่วยคนพิการได้รับเมื่อเปรียบเทียบกับภาระงานที่ต้องทำยังไม่สามารถสร้างแรงจูงใจในการทำงานได้ โดยรวมจากการศึกษาด้านของการจัดการบริการผู้ช่วยคนพิการของเจ้าหน้าที่ในศูนย์บริการคนพิการระดับจังหวัดฯ พบว่า สอดคล้องกับผลการศึกษาของศุภักษร ทองศิริประภา (2558) เรื่อง “การปฏิบัติหน้าที่ในการ

ช่วยเหลือและดูแลคนพิการของผู้ช่วยคนพิการจังหวัดแพร่” พบว่า พบว่า ผู้ช่วยคนพิการจังหวัดแพร่ ทั้ง 13 คน มีผู้ช่วยคนพิการ จำนวน 6 คน แสดงความคิดเห็นว่าไม่พอใจในค่าตอบแทนของการเป็นผู้ช่วยเหลือและดูแลคนพิการจังหวัดแพร่ ต้องการค่าตอบแทนเพิ่มขึ้นอีก และจากการสัมภาษณ์ผู้ช่วยคนพิการจังหวัดแพร่ทั้งหมดมีความคิดเห็นว่า สนง.พมจ.แพร่ ให้ความใส่ใจเพียงพอ ให้ความสนใจและสนใจมาก ให้คำปรึกษาได้ดี ทำให้มีกำลังใจในการทำงาน เจ้าหน้าที่มีการแจ้งข่าวสารใหม่ ๆ ตลอด มีความพร้อมมีความเอาใจใส่กับการทำงานผู้ช่วยคนพิการจังหวัดแพร่ มีประชุมชี้แจงเพื่อแก้ไขปัญหาในการทำงานทุกครั้ง และพร้อมให้การสนับสนุนการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ และคอยประสานส่งต่อความช่วยเหลือกับหน่วยงาน มีการติดตามการทำงานและเข้าถึงคนพิการในชุมชน รวมทั้งจัดหาอุปกรณ์กายอุปกรณ์ เครื่องช่วยคนพิการต่าง ๆ

ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่ ด้านขั้นตอนการฝึกอบรมรวมมอบหมายเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานจัดการบริการผู้ช่วยคนพิการให้เหมาะสมสำหรับคัดเลือกผู้เข้าร่วมการอบรม ควรมีแนวทางการคัดเลือกที่ชัดเจนให้ศูนย์บริการคนพิการทั่วไปเพื่อใช้คัดกรองผู้มีคุณสมบัติ อาทิ คนที่มีจิตสาธารณะ ใจรักงานบริการ มีประสบการณ์ดูแลคนพิการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อัญมณี บุณกานนท์ และคณะ (2553) เรื่อง “โครงการศึกษาการจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานผู้ช่วยคนพิการ” พบว่า ความคิดเห็นของการสนทนากลุ่มมองว่าคุณสมบัติที่เอื้ออำนวยต่อการเป็นผู้ช่วยคนพิการ ได้แก่ การมีประสบการณ์จาก อสม. อพม. หรือ อพมก. มารดับหนึ่ง และสอดคล้องกับศุภักษร ทองศิริประภา (2558) เรื่อง “การปฏิบัติหน้าที่ในการช่วยเหลือและดูแลคนพิการของผู้ช่วยคนพิการจังหวัดแพร่” พบว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่ของผู้ช่วยคน

พิการมีประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ การช่วยเหลือและดูแลคนพิการ 1-2 ปี และ 3-5 ปี และพบว่าทุกคนมีประสบการณ์ในการอบรมหลักสูตรผู้ช่วยคนพิการและหลักสูตร อพม. และอสม. จากการสัมภาษณ์ผู้ช่วยคนพิการในด้านการฝึกอบรม ควรมีการจัดฝึกอบรมเพิ่มเติมในเรื่ององค์ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ความรู้เกี่ยวกับสิทธิคนพิการ ความรู้เกี่ยวกับการดูแลคนพิการใหม่ๆ รวมทั้งให้มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ในการปฏิบัติงานผู้ช่วยคนพิการด้วยกัน ผู้ช่วยคนพิการมีทั้งเห็นด้วยและมีข้อเสนอให้มีการเพิ่มในเรื่องของระยะเวลา และความเพียงพอของเนื้อหาการฝึกอบรม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นิตยา ยุทธโอภาส (2561, น. 82) เรื่อง “การจัดบริการผู้ช่วยคนพิการกับคุณภาพชีวิตคนพิการที่ได้รับการดูแล: กรณีศึกษา จังหวัดนครสวรรค์” พบว่า ผู้ช่วยคนพิการส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการให้ทางจังหวัดมีการจัดอบรมเพิ่มเติมทั้งในเรื่องขององค์ความรู้ที่เกี่ยวกับสิทธิคนพิการใหม่ ๆ หรือการแลกเปลี่ยนความรู้ในการดูแลคนพิการระหว่างผู้ช่วยคนพิการภายในจังหวัด มีความเห็นด้านการจัดแจ้งผู้ช่วยคนพิการที่เห็นด้วยว่าเหมาะสม และมีข้อเสนอเพิ่มเติม มีความเห็นด้านการยื่นคำขอใช้สิทธิผู้ช่วยคนพิการว่า ควรให้หน่วยงานในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการคัดเลือกผู้เข้าอบรม ควรประชาสัมพันธ์ผู้ช่วยคนพิการมากขึ้น ควรมีสวัสดิการสำหรับผู้ช่วยคนพิการ และการยื่นขอใช้สิทธิผ่านระบบออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นิตยา ยุทธโอภาส (2561) เรื่อง “การจัดบริการผู้ช่วยคนพิการกับคุณภาพชีวิตคนพิการที่ได้รับการดูแล : กรณีศึกษา จังหวัดนครสวรรค์” พบว่า ในปัจจุบันจังหวัดนครสวรรค์ยังมีจำนวนผู้ช่วยคนพิการในจังหวัดนครสวรรค์ ไม่เพียงพอกับจำนวนคนพิการที่ต้องการรับบริการจากผู้ช่วยคนพิการ โดยปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อความเพียงพอของจำนวนผู้ช่วย

คนพิการ คือ ผู้ที่ต้องการทำหน้าที่ผู้ช่วยคนพิการยังมีน้อย เนื่องจากบทบาทและหน้าที่ตามระเบียบหรือหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้การดูแลคนพิการเป็นงานที่หนัก เจ้าหน้าที่บางส่วนมองว่าด้านการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการมีความเหมาะสมดี และบางส่วนมีข้อเสนอ ควรมีการเพิ่มจำนวนผู้ช่วยคนพิการตามอัตราส่วนของคนพิการ เรื่องการปฏิบัติงานผู้ช่วยคนพิการ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่มองว่าผู้ช่วยคนพิการยังปฏิบัติงานไม่ตรงเป้าหมาย ควรกำหนดเกณฑ์การปฏิบัติงานผู้ช่วยคนพิการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของศุภักษร ทองศิริประภา (2558) เรื่อง “การปฏิบัติหน้าที่ในการช่วยเหลือและดูแลคนพิการของผู้ช่วยคนพิการ จังหวัดแพร่” พบว่า กิจกรรมที่ได้ดูแลและช่วยเหลือคนพิการของผู้ช่วยคนพิการจังหวัดแพร่ ทั้งหมด 13 คน มีความคิดเห็นว่า ได้มีการช่วยเหลือคนพิการให้สามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน คนพิการแต่ละประเภทมีความต้องการแตกต่างกัน บางรายช่วยเหลือตัวเองได้บ้าง บางรายช่วยเหลือตัวเองไม่ได้เลย หรือเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคมในเรื่องต่าง ๆ ตามความจำเป็นของบุคคลแต่ละบุคคล เช่น การดูแลสุขภาพอนามัยส่วนบุคคล การเดินทาง ดูแลด้านอาหารและโภชนาการงานบ้าน มีความเห็นด้านอื่น ๆ ว่า ควรออกแบบหลักสูตรให้ศูนย์บริการคนพิการจังหวัดสามารถจัดได้ ควรมีระยะเวลาประชาสัมพันธ์ ควรปรับเนื้อหาอบรมมากขึ้น ควรจัดสวัสดิการสำหรับผู้ช่วยคนพิการ และควรจัดทำแนวทางการปฏิบัติงานด้านผู้ช่วยคนพิการ รวมทั้งการมอบหมายเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานจัดบริการผู้ช่วยคนพิการให้เหมาะสม

ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย

1. พก. ควรมีการพัฒนาบริการผู้ช่วยคนพิการนำเทคโนโลยีมาใช้ เช่น ระบบการยื่นคำขอการยื่นสมัคร จัดแจ้ง ระบบฐานข้อมูลผู้ช่วยคนพิการ รูปแบบออนไลน์ เพื่อความสะดวกในการ

ดำเนินการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการ และการทำงาน
ของเจ้าหน้าที่ในศูนย์บริการคนพิการระดับจังหวัด
ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานจัดบริการผู้ช่วยคนพิการ และผู้ที่
ต้องการใช้ข้อมูล

2. พก. ควรจัดทำแนวทางการจัดบริการ
ผู้ช่วยคนพิการที่ชัดเจนให้ผู้ปฏิบัติงาน อาทิ
แนวทางการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการที่เหมาะสม
เอกสารประกอบการปฏิบัติงาน การรายงาน ติดตาม
และประเมินผล คู่มือสิทธิ การบริการส่งต่อ รวมทั้ง
ฐานข้อมูลรายชื่อผู้ช่วยคนพิการที่เหมาะสม
ให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
(พมจ.)

3. พก. ควรมีการพิจารณาการทำงาน
รณการหน่วยงานระดับท้องถิ่น เช่น ศูนย์บริการคน
พิการทั่วไป องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
โรงพยาบาลสาธารณสุขตำบล หรือหน่วยงานใน
พื้นที่ ให้สามารถดำเนินการคัดกรอง คัดเลือก
ผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมผู้ช่วยคนพิการ แล้วจึงจัดส่ง
รายชื่อให้กับพมจ. พิจารณาต่อไป

4. พก. ควรประชาสัมพันธ์ให้ความรู้
เกี่ยวกับบริการผู้ช่วยคนพิการกับเจ้าหน้าที่ใน
ศูนย์บริการคนพิการระดับจังหวัดซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงาน
จัดบริการผู้ช่วยคนพิการ รวมทั้งการประชาสัมพันธ์
กับคนพิการ และผู้ที่สนใจทั่วไป เพื่อให้เกิดการรับรู้
ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการที่
ถูกต้อง เพื่อเพิ่มจำนวนผู้ช่วยคนพิการในพื้นที่ให้
เพียงพอต่อความต้องการ

5. พก. ควรมีการขยายการอบรมหลักสูตร
ผู้ช่วยคนพิการระดับพื้นฐาน พ.ศ. 2555 กำหนด
หลักเกณฑ์ ขอระเบียบที่ชัดเจน โดยให้มีการจัด
อบรมผู้ช่วยคนพิการระดับภูมิภาค หรือจังหวัด
โดยการจัดอบรมอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของพก.
เพื่อเพิ่มจำนวนผู้ช่วยคนพิการให้เพียงพอในระดับ
จังหวัด

6. พก. ควรพิจารณาการปรับอัตรา
ค่าตอบแทนการปฏิบัติงานผู้ช่วยคนพิการเพิ่มขึ้น
เพราะงานผู้ช่วยคนพิการนับเป็นอีกหนึ่งอาชีพและ
เป็นกลไกที่จะช่วยให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีต่อคน
พิการ มีความรับผิดชอบสูง ควรเพิ่มค่าตอบแทนที่
เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมใน
ปัจจุบัน โดยพิจารณาตามหลักเกณฑ์ของหน้าที่การ
ปฏิบัติงาน โดยการจ่ายค่าตอบแทนตามเวลาที่การ
ปฏิบัติงาน รวมทั้งควรจัดสวัสดิการที่จำเป็นให้แก่
ผู้ช่วยคนพิการ อาทิ ประกันสุขภาพ ประกัน
อุบัติเหตุ เครื่องแบบที่บ่งชี้การปฏิบัติงานผู้ช่วยคน
พิการ เป็นต้น

7. พก. ควรเพิ่มจำนวนผู้ช่วยคนพิการให้
ครอบคลุมทุกพื้นที่ สอดคล้องกับต้องการของคน
พิการ ควรมีอัตราส่วนจำนวนผู้ช่วยคนพิการที่
สอดคล้องกับความต้องการคนพิการ โดยการเสนอ
ของงบประมาณเพิ่มเติม เพื่อมาสนับสนุนเรื่องผู้ช่วย
คนพิการทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพสำหรับการ
จัดบริการผู้ช่วยคนพิการ

ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติการ

1. พก. ควรจัดสรรงบประมาณให้ พมจ.
สำหรับอบรมเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจผู้ช่วยคน
พิการให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานจัดบริการผู้ช่วยคน
พิการ และผู้ช่วยคนพิการ เพื่อทบทวนความรู้
เพิ่มเติมความรู้ใหม่ ๆ ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน
ผู้ช่วยคนพิการ อาทิ เรื่อง ทักษะการดูแล สิทธิ
สวัสดิการ ความรู้เรื่องจิตวิทยา เพื่อให้ผู้ช่วยคน
พิการสามารถเข้าใจพฤติกรรมของคนพิการ สามารถ
พูดให้กำลังใจคนพิการ รวมทั้งเป็นการแลกเปลี่ยน
ความรู้ซึ่งกันและกันหลังจากได้ลงพื้นที่ปฏิบัติงาน
จริง

2. พมจ. ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้
ความรู้แก่คนในพื้นที่ และมีการทำงานบูรณาการ
ร่วมกับ อบท. เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับคนในพื้นที่

ในการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการ และแนวคิดเกี่ยวกับการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการ อาทิ แนวคิดการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ แนวคิดการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยชุมชน เป็นต้น เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของคนพิการและผู้ช่วยคนพิการ

3. พก. ควรมีการปรับปรุงหลักสูตรผู้ช่วยคนพิการระดับพื้นฐาน ให้มีเนื้อหาที่เพียงพอต่อการนำมาใช้ปฏิบัติงาน สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน เนื่องจากปัจจุบัน (พ.ศ. 2564) ยังใช้หลักสูตรผู้ช่วยคนพิการระดับพื้นฐาน พ.ศ. 2555 ทักษะการปฏิบัติงานของผู้ช่วยคนพิการจึงไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานจริงในปัจจุบัน

4. อบท. ควรเข้ามามีบทบาทการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการ ในด้านการสนับสนุนระบบการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการ ในด้านการเก็บข้อมูลความต้องการของคนพิการในพื้นที่ และด้านงบประมาณในการสนับสนุนการทำงานของผู้ช่วยคนพิการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาประสิทธิภาพของการให้บริการของศูนย์บริการคนพิการระดับจังหวัด เพื่อประเมินผลการให้บริการการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการแก่คนพิการและผู้ดูแลคนพิการ นำไปสู่การพัฒนากระบวนการดำเนินงานการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการ เพื่อดูแลคนพิการ ของกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (พก.) ให้ดียิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการกับคุณภาพชีวิตของคนพิการ จากการที่ให้บริการและคนพิการที่ไม่ได้รับการดูแลจากผู้ช่วยคนพิการ เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของการปฏิบัติงานของผู้ช่วยคนพิการ

บรรณานุกรม

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ. (2564). รายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านคนพิการในประเทศไทย. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2564 จาก www.dep.go.th
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ, สำนักส่งเสริมศักยภาพและสิทธิ. (2555). คู่มือแนวทางการดำเนินงานการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการ.
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2564). แผนปฏิบัติการ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2564 จาก <http://web2.dep.go.th/Content/View/1541/2>
- กระทรวงมหาดไทย. (2562). ประกาศสำนักทะเบียนกลาง เรื่อง จำนวนราษฎรทั่วราชอาณาจักร ตามหลักฐานการทะเบียนราษฎร ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2562. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2564 จาก https://stat.bora.dopa.go.th/stat/pk/pk_62.pdf
- จิราภรณ์ การะเกตุ. (2562). ประเทศไทยกับสังคมผู้สูงอายุ. สืบค้นเมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2564 จาก <https://il.mahidol.ac.th/th/i-Learning-Clinic/general-articles>.

- นิตยา ยุทธโสภาส. (2561). การจัดบริการผู้ช่วยคนพิการกับคุณภาพชีวิตคนพิการที่ได้รับการดูแล : กรณีศึกษา จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- ศุภักษร ทองศิริประภา. (2558). “การศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ในการช่วยเหลือและดูแลคนพิการของผู้ช่วยคนพิการ จังหวัดแพร่”. สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม ภาควิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558. สืบค้นเมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2564 จาก http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2015/TU_2015_5705037033_4986_3771.pdf
- อัญมณี บุรณกานนท์ และคณะ. (2553). โครงการศึกษาการจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานผู้ช่วยคนพิการ. รายงานการศึกษา. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ, สำนักส่งเสริมศักยภาพและสิทธิ, และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์.

การเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตเพื่อการเกษียณของพนักงาน บริษัทเอกชนกลุ่มเงินเนอเรนวัย

พัชรี สุขโชค¹
ดร.วิไลลักษณ์ อยู่สำราญ²

Received 27th June, 2021

Revised 28th July, 2021

Accepted 10th August, 2021

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเตรียมความพร้อมต่อการวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณของพนักงานบริษัทเอกชนกลุ่มเงินเนอเรนวัย (กลุ่มคนที่เกิดในช่วงพ.ศ. 2523 – 2543) และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเตรียมความพร้อมในการวางแผนก่อนเข้าสู่วัยเกษียณของกลุ่มเงินเนอเรนวัย กรณีศึกษาบริษัท สิงห์ เอสเตท จำกัด (มหาชน) เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีขนาดตัวอย่างจำนวน 120 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์ด้วยสถิติไคสแควร์ (Chi-square)

ผลการศึกษา พบว่า พนักงานบริษัทเอกชนกลุ่มเงินเนอเรนวัยมีความตระหนักรู้ต่อการวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 โดยให้ความสำคัญกับการวางแผนชีวิตในด้านสังคมมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 รองลงมาเป็นวางแผนด้านที่อยู่อาศัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 การวางแผนด้านอาชีพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 การวางแผนด้านเศรษฐกิจการเงิน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 และการวางแผนด้านสุขภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 ส่วนการเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณในภาพรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์ต่อการเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณของกลุ่มเงินเนอเรนวัย คือ ปัจจัยด้านตำแหน่งและความเพียงพอของรายได้ นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยด้านความตระหนักรู้มีความสัมพันธ์กับการเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตเพื่อการเกษียณของพนักงานบริษัทเอกชนในกลุ่มเงินเนอเรนวัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เช่นเดียวกัน

ทั้งนี้ บริษัทควรจัดทำช่องทางสำหรับอาชีพเสริม และส่งเสริมความรู้ด้านสิทธิประโยชน์ของกองทุนสำรองเลี้ยงชีพรวมถึงความรู้ด้านสุขภาพให้แก่พนักงาน นอกจากนี้แล้วบริษัทควรมีการจัดฝึกอบรมส่งเสริมความรู้การวางแผนด้านสุขภาพ ด้านการเงินและด้านอาชีพให้แก่พนักงาน สำหรับการศึกษาในครั้งต่อไป ควรศึกษาการวางแผนชีวิตในกลุ่มข้าราชการหรือกลุ่มที่ประกอบอาชีพอิสระ

คำสำคัญ : การเตรียมพร้อมวางแผนชีวิต, การเกษียณ, พนักงานเอกชนกลุ่มเงินเนอเรนวัย

¹ นักศึกษาหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2558) คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

² อาจารย์ประจำคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Preparing for Preretirement Planning of Employees Born Between 1980 and 2000

Patcharee Sukchoke
Dr. Wilailak Yoosamran

Abstract

The objective of this research was to study preretirement planning by employees and factors related to it through a case study of Singha Estate Public Company Limited (PCL). Survey research was done with 120 samples, all employees born between 1980 and 2000 (Generation Y) providing data by questionnaire as the main research instrument. Data was analyzed by descriptive statistics with frequency, percentage, average, and standard deviation as well as a chi-squared test in inferential statistics.

Results were that samples had a high level of awareness about preretirement planning at an average of 4.40. Samples emphasized social aspects of life planning at an average of 4.12, followed by housing (3.78), occupation (3.77), finances (3.69), and physical health (3.68), with overall preparation for retirement being at 3.80. Personal factors influencing sample preparation for preretirement included work position and sufficient income. Awareness associated with preparation for sample preretirement planning was at a statistical significance of 0.05.

These findings suggest that employers should provide workers with opportunities for part-time retirement jobs as well as knowledge about provident fund benefits and geriatric healthcare. In addition, employers should organize training sessions to enhance employee knowledge of planning related to health, finances, and occupations to enhance retirement preparations.

Keywords: Preparation, Life planning, Retirement, Employees.

บทนำ

ปัจจุบัน ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างประชากร โดยหนึ่งในจำนวนประชากรที่มีการเปลี่ยนแปลงและมีความน่าสนใจต่อการพัฒนาสังคมคือกลุ่มเจนเนอเรชันวาย ซึ่งประชากรกลุ่มนี้นอกจากจะมีการขยายจำนวนที่เพิ่มมากขึ้นแล้ว ยังส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการขับเคลื่อนทางด้านเศรษฐกิจและสังคม กลุ่มคนเจนเนอเรชันวายคือกลุ่มคนที่เกิดในช่วงปีพ.ศ. 2523 – 2543 ปัจจุบันมีอายุอยู่ระหว่าง 21- 41 ปี เป็นกลุ่มผู้บริโภคและแรงงานกลุ่มใหญ่ที่สุดในโลก ซึ่งมีแนวโน้มที่จะมีบทบาทมากที่สุดในเศรษฐกิจโลก และเศรษฐกิจของประเทศไทย (สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้, 2559) ในปี พ.ศ. 2562 ประเทศไทยมีจำนวนของกลุ่มเจนเนอเรชันวายชายหญิงจำนวนทั้งสิ้น 20,101,761 ล้านคน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2562) การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรกลุ่มเจนเนอเรชันวายในประเทศไทย ได้ส่งผลต่อการเป็นผู้สูงอายุในอนาคตจากการทบทวนสถานการณ์ผู้สูงอายุ พบว่า จำนวนของประชากรในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้นเป็นสองเท่า และมีจำนวนประชากรผู้สูงอายุคิดเป็นร้อยละ 17.5 หรือ 11.6 ล้านคนของประชากรทั้งหมด (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุ, 2563) ซึ่งการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรผู้สูงอายุ ส่งผลให้หน่วยงานภาครัฐต้องมีการวางแผนและเตรียมพร้อมรับมือในเรื่องของสวัสดิการสังคมเพื่อให้เพียงพอกับจำนวนประชากรผู้สูงอายุซึ่งอาจไม่เพียงพอและทั่วถึง

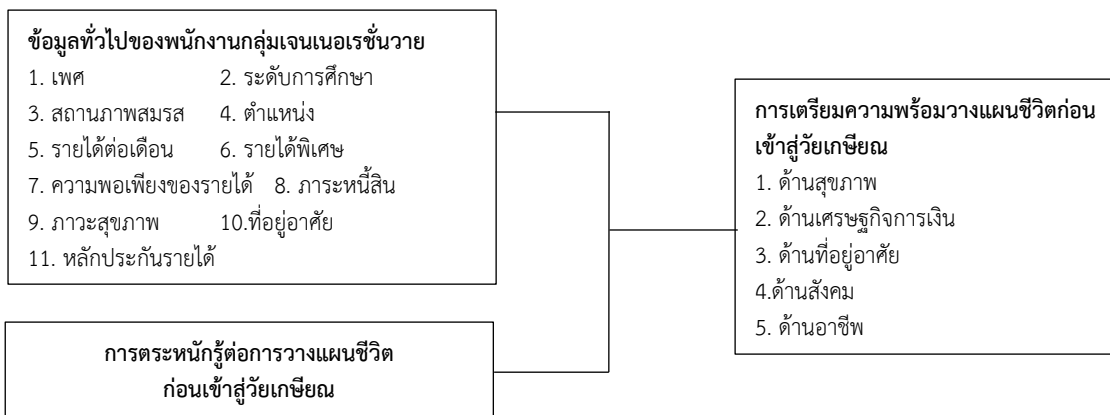
จากจำนวนที่เพิ่มมากขึ้นของประชากรผู้สูงอายุ สะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มประชากรที่ยังไม่เข้าสู่วัยผู้สูงอายุซึ่งเป็นกลุ่มของเจนเนอเรชันวาย ซึ่งมีลักษณะที่สามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงต่างๆได้ดี มีวิธีการดำเนินชีวิตที่รวดเร็ว มีความเชื่อมั่นและเป็นตัวของตัวเองสูง ต้องการการยอมรับและความเข้าใจ มีความหลากหลายในแง่มุมต่างๆ

เช่น ชอบความท้าทาย มีความสนใจใฝ่รู้ด้านเทคโนโลยีอย่างมาก ทำให้กลุ่มเจนเนอเรชันวายมีความเฉลียวฉลาดและมีความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่างๆได้ดี เป็นผู้ที่มีความรักในอิสระไม่ค่อยชอบอยู่ในกรอบหรือปฏิบัติตามกฎระเบียบ ไม่ต้องการทำงานหนัก (กานต์พิชชา เก่งการช่าง, 2556 ; จิณณรัตน์ วราบุญนาคร ภิรมย์, 2558) ซึ่งมีความสอดคล้องกับกลุ่มตัวอย่างคือ มีความเชื่อมั่นในตัวเองสูง ชื่นชอบในเรื่องของเทคโนโลยีและนำมาประยุกต์ใช้ในการทำงานกล้าแสดงออกและเสนอแนวคิดใหม่ๆ รวมถึงมีการวางแผนชีวิตให้กับตนเองในด้านต่างๆ ได้ดี เช่น ด้านสังคม ด้านที่อยู่อาศัย เป็นต้น การเตรียมความพร้อมในการวางแผนชีวิตให้กับตนเองก่อนที่จะเข้าสู่การเป็นผู้สูงอายุในไม่ก็ปีข้างหน้าจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะกลุ่มของเจนเนอเรชันวายที่ปฏิบัติงานในบริษัทเอกชน มีสวัสดิการที่หน่วยงานได้จัดขึ้นเพื่อดูแลและส่งเสริมด้านคุณภาพชีวิตให้แก่พนักงานแต่ไม่มากนัก สวัสดิการบางอย่างเมื่อสิ้นสุดความเป็นพนักงาน สวัสดิการจะสิ้นสุดลงได้แก่ กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ประกันกลุ่ม และประกันสังคม ส่งผลให้กลุ่มเจนเนอเรชันวายที่จะเข้าสู่ในวัยเกษียณจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตให้แก่ตนเอง ทั้งด้านสุขภาพ ด้านเศรษฐกิจการเงิน ด้านที่อยู่อาศัย ด้านสังคม และด้านอาชีพ อีกทั้งกลุ่มเจนเนอเรชันวายต้องตระหนักและให้ความสำคัญว่า ตนเป็นกลุ่มที่จะเข้าสู่วัยผู้สูงอายุในระยะอีกไม่นาน อีกทั้งยังมีบทบาทที่จะต้องดูแลกลุ่มพึ่งพิงในอนาคต คือ กลุ่มผู้สูงอายุและกลุ่มเด็กในครอบครัว จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตในแต่ละด้านไว้ล่วงหน้าเนื่องจากการเตรียมความพร้อมวางแผนในแต่ละด้านจำเป็นต้องใช้เวลานาน หากเตรียมการใกล้เข้าสู่วัยเกษียณอาจส่งผลให้ชีวิตในวัยเกษียณไม่ราบรื่น

การเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตในกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายมีความสำคัญอย่างมาก จากงานวิจัยส่วนใหญ่เกี่ยวกับประสบการณ์ชีวิตหลังเกษียณอายุจากการทำงาน ได้สะท้อนให้เห็นถึงมุมมองของผู้ที่เกษียณจากการทำงาน จะเห็นได้จากการศึกษาของพรพรรณ วรสีหะ (2561) พบว่าในกลุ่มตัวอย่าง 60 ปีขึ้นไป ภาครัฐควรมีนโยบายเกี่ยวกับการออมและส่งเสริมการออมตั้งแต่เริ่มทำงาน หากเริ่มออมในช่วงใกล้เกษียณทำให้ออมเงินไม่ทัน ส่วนด้านสุขภาพ มีมุมมองว่า หากเป็นข้าราชการจะไม่ลำบากมากเพราะมีสิทธิ์สวัสดิการของข้าราชการช่วยดูแล แต่หากไม่มีรายได้ถือว่าเป็นภาระที่หนักพอสมควร แม้ว่าจะมีสิทธิ์บัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้าหรือบัตรทอง สุขภาพเป็นสิ่งที่จะต้องทำและส่งเสริมตั้งแต่แรก หากเตรียมในช่วงอายุมากแล้วอาจจะไม่ทัน ทั้งนี้การศึกษาของวรชัย สิงห์ฤกษ์, พิทักษ์ ศิริวงศ์ (2560) พบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นหลังจากเกษียณอายุ คือ รายได้หลังเกษียณ เช่น ปัญหาเรื่องอัตราเงินเพื่อ ปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ซึ่งเงินสวัสดิการครอบคลุมไม่ถึง ปัญหาผู้ต้องรับผิดชอบเลี้ยงดูผู้มีอุปการะคุณหรือญาติ ซึ่งหากกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายมีการเตรียมพร้อมวางแผนไว้ในช่วงวัยนี้ จะช่วยลดปัญหาที่จะต้องประสบเมื่อตนเองเข้าสู่ในวัยเกษียณ

กรอบแนวคิดในการศึกษา

ดังนั้น การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณของพนักงานบริษัทเอกชนกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย นอกจากเป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากขึ้นแล้ว กลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย เป็นกลุ่มที่ยังมีเวลาที่จะสามารถวางแผนและปรับแนวทางหรือให้ความรู้ในการวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณได้ ทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจเพราะไม่เพียงแต่ประโยชน์ที่กลุ่มเจนเนอเรชั่นวายจะได้รับกับตนเองแล้ว ยังส่งผลดีต่อครอบครัวรวมทั้งยังลดโอกาสปัญหาที่จะเกิดขึ้นในช่วงของวัยเกษียณจากการทำงาน และหากมองในระยะยาว การเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณทำให้กลุ่มเจนเนอเรชั่นวายมีโอกาสปรับเปลี่ยนและเลือกแนวทางที่ดีและเหมาะสมกับการดำเนินชีวิตประจำวันอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเตรียมความพร้อมต่อการวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณ ของพนักงานบริษัทเอกชนกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเตรียมความพร้อมในการวางแผนก่อนเข้าสู่วัยเกษียณของกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

ผู้ศึกษาได้ศึกษาและค้นคว้าเอกสาร (Document Study) โดยการทบทวนแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเงินเนอเรนวัย แนวคิดเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อม แนวคิดการวางแผนเพื่อการเกษียณ ในด้านสุขภาพ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านเศรษฐกิจการเงิน ด้านสังคมและด้านอาชีพ ประโยชน์ของการวางแผนก่อนการเกษียณ กระบวนทัศน์ใหม่ของการเกษียณอายุ และแนวคิดความตระหนักรู้ สิทธิสวัสดิการที่จะได้รับหลังการเกษียณ เป็นต้น รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณส่วนใหญ่เป็นกลุ่มอายุ 40 ปีขึ้นไป ปัญหาที่พบ ได้แก่ ปัญหาด้านสุขภาพ ปัญหาด้านการเงิน ปัญหาด้านที่อยู่อาศัย ปัญหาด้านสังคมและครอบครัว ทำให้พบตัวแปรที่น่าสนใจและนำไปสู่การศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ พนักงานกลุ่มเงินเนอเรนวัยของบริษัท สิงห์ เอสเตท จำกัด (มหาชน) ซึ่งเกิดในช่วงปี พ.ศ. พ.ศ. 2523 – 2543 ปัจจุบันมีอายุระหว่าง 21- 41 ปี มีทั้งหมด 172 คน จากสายการปฏิบัติงาน 6 สายงาน และหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มเงินเนอเรนวัย โดยใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างตามหลักของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่าง 120 คน และได้ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง จากจำนวนของพนักงานกลุ่ม เงินเนอเรนวัยในแต่ละสายงาน โดยกำหนดคุณสมบัติ ดังนี้ 1) เป็นพนักงานที่อยู่ในช่วงวัยของเงินเนอเรนวัย 2) เป็นพนักงานที่ผ่านการทดลองงาน และ 3) เป็นพนักงานที่ปฏิบัติงานใน 6 สายงาน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ผู้ศึกษาได้ทำการได้สร้างแบบสอบถาม (Questionnaire) จากการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาเป็นแบบสอบถาม รวบรวมข้อมูลอย่างมีระบบและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา ข้อคำถามในแบบสอบถามประกอบด้วยข้อคำถามปลายปิด (Closed-ended question) โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 ความตระหนักรู้ของกลุ่มเงินเนอเรนวัยต่อการวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณ ผู้ศึกษาได้นำแนวคิดของ Shelley Duval & Robert Wicklund (2019) มาเป็นกรอบสำหรับข้อคำถามเกี่ยวกับการตระหนักรู้ในตนเอง ส่วนที่ 3 การเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณ ผู้ศึกษาได้นำแนวคิดของ กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในหัวข้อ เดิมรู้ เตรียมพร้อม ก่อนสูงวัย (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2562) มาตราการรองรับสังคมผู้สูงอายุ (สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง, 2559) และแนวทางที่จะทำให้ชีวิตในวัยเกษียณมีความสุข (สุนตรา อีร์เสนี, 2560) มาเป็นกรอบสำหรับข้อคำถาม และส่วนที่ 4 เป็นข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้นำเครื่องมือทดสอบหาค่าความตรง (Validity) โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาตรวจสอบรายละเอียดของข้อคำถามและส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (IOC) รวมทั้งตรวจสอบความถูกต้องของการใช้ภาษา ค่า IOC ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ .923 จากนั้นได้ปรับแบบสอบถามและนำไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา โดยมีค่าเฉลี่ยสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาคเท่ากับ .952 นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความ

ถูกต้องและความเรียบร้อยอีกครึ่งจนได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย สถิติพรรณนา ได้แก่ การหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Means) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อใช้ในการพรรณนาข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนาความตระหนักรู้ต่อการเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณ ส่วนสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและความตระหนักรู้กับการเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณใช้สถิติไคสแควร์ (Chi-square)

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไป

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 120 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 72.5 รองลงมาเป็นเพศชาย ร้อยละ 26.7 และเพศทางเลือก ร้อยละ 0.8 จบการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 69.2 ระดับปริญญาโท ร้อยละ 30.8 ด้านสถานภาพครอบครัวมีสถานะโสด ร้อยละ 74.2 สมรส ร้อยละ 24.2 หย่าร้าง ร้อยละ 0.8 และอื่นๆ (พาร์ทเนอร์) ร้อยละ 0.8 ส่วนตำแหน่งเป็นระดับเจ้าหน้าที่- เจ้าหน้าที่อาวุโสและระดับผู้ช่วยผู้จัดการ – ผู้จัดการมีจำนวนเท่ากัน คือ ร้อยละ 45.8 ระดับผู้จัดการอาวุโส – ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ร้อยละ 8.3 มีรายได้จากเงินเดือนระหว่าง 15,000-40,000 บาท ร้อยละ 40.8 มีรายได้เงินเดือนระหว่าง 40,001 – 60,000 บาท ร้อยละ 24.2 มีรายได้เงินเดือนระหว่าง 60,001- 80,000 บาท ร้อยละ 15 และมี

รายได้เงินเดือนระหว่าง 80,001 – 100,000 บาทขึ้นไป ร้อยละ 20 สำหรับความพอเพียงของรายได้พบว่า มีเพียงพอและมีเงินเก็บ ร้อยละ 57.5 มีเพียงพอแต่ไม่มีเงินเก็บ ร้อยละ 32.5 และ ไม่มีเพียงพอและต้องกู้ยืมเพิ่ม ร้อยละ 10 ไม่มีหนี้สิน ร้อยละ 15.8 และมีหนี้สิน ร้อยละ 84.2

ความตระหนักรู้ต่อการวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณของพนักงานกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย

ความตระหนักรู้ต่อการวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณของพนักงานบริษัทเอกชนกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย กรณีศึกษา บริษัท สิงห์ เอสเตท จำกัด (มหาชน) มีระดับค่าเฉลี่ยของความตระหนักรู้อยู่ที่ 4.40 โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.83 ซึ่งจัดอยู่ในระดับความตระหนักรู้ที่มากที่สุด เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลรายข้อของความตระหนักรู้พบว่า “การวางแผนชีวิตเป็นเรื่องสำคัญ (ยิ่งวางแผนให้กับตนเองเร็วเท่าใด ความมั่นคงในชีวิตวัยเกษียณยังมีเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น)” มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.57 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ “การวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณเป็นเรื่องที่ควรเตรียมพร้อมตั้งแต่เข้าสู่วัยทำงาน” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12

การเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณในภาพรวมและรายด้าน

การเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณ ในการศึกษาครั้งนี้แบ่งออกเป็น 5 ด้านสำคัญ ได้แก่ ด้านสุขภาพ ด้านเศรษฐกิจการเงิน ด้านที่อยู่อาศัย ด้านสังคมและด้านอาชีพ ภาพรวมของการเตรียมความพร้อมวางแผนของกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย โดยมีรายละเอียดดัง

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณ
ในรายด้านและภาพรวม

การเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณ	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. การวางแผนด้านสังคม	4.12	0.79	มาก
2. การวางแผนด้านที่อยู่อาศัย	3.78	0.88	มาก
3. การวางแผนด้านอาชีพ	3.77	0.94	มาก
4. การวางแผนด้านเศรษฐกิจการเงิน	3.69	0.90	มาก
5. การวางแผนด้านสุขภาพ	3.68	0.81	มาก
รวมเฉลี่ย	3.80	0.86	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การวางแผนด้านสังคมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 4.12 รองลงมาเป็นการวางแผนด้านที่อยู่อาศัยอยู่ในระดับ

มาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.78 ส่วนการวางแผนด้านอาชีพอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 และการวางแผนด้านเศรษฐกิจการเงิน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 ซึ่งใกล้เคียงกับการวางแผนด้านสุขภาพซึ่งอยู่ในระดับมากเท่ากัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68

ตารางที่ 2 ระดับการเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณในภาพรวม

ระดับการเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณในภาพรวม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับการวางแผนน้อย	4	3.3
ระดับการวางแผนปานกลาง	41	34.2
ระดับการวางแผนมาก	75	62.5
รวม	120	100

จากตารางที่ 2 ระดับการเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณในภาพรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างในระดับการวางแผนมาก มีระดับการเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณ คิดเป็นร้อยละ 62.5 รองลงมา ระดับการวางแผนปานกลาง มีระดับการเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณ คิดเป็นร้อยละ

34.2 และในระดับการวางแผนน้อย มีระดับการวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณ คิดเป็นร้อยละ 3.3

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยความตระหนักรู้กับการเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณ

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลและความตระหนักรู้ของกลุ่มตัวอย่างเจน

เนอเรชั่นวัยกับการเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณใน 5 ด้าน ได้แก่ การวางแผนด้านสุขภาพ การวางแผนเศรษฐกิจการเงิน การวางแผนด้านที่อยู่อาศัย การวางแผนด้านสังคม และการวางแผนด้านอาชีพ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ การศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ เงินเดือน รายได้พิเศษ ภาระหนี้สิน ภาวะสุขภาพ ที่อยู่อาศัย และหลักประกันรายได้ ไม่มีความสัมพันธ์

ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 กับ การเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณของกลุ่มเจนเนอเรชั่นวัยในแต่ละด้าน

สำหรับปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับการวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณในภาพรวม ได้แก่ ตำแหน่ง และความเพียงพอของรายได้ รวมถึงความตระหนักรู้ที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งกับระดับการเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณ

ตำแหน่ง	ระดับการเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณ			รวม
	น้อย	ปานกลาง	มาก	
ระดับเจ้าหน้าที่ - เจ้าหน้าที่อาวุโส	4 100.0%	22 53.7%	29 38.7%	55 45.8%
ระดับผู้ช่วยผู้จัดการ - ผู้จัดการ	0 0.0%	14 34.1%	41 54.7%	55 45.8%
ระดับผู้จัดการอาวุโส - ผู้ช่วยผู้อำนวยการ	0 0.0%	5 12.2%	5 6.7%	10 8.3%
รวม	4 100.0%	41 100.0%	75 100.0%	120 100.0%
Likelihood Ratio = 11.101, df = 4, Sig. = 0.025				

จากตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งกับระดับการเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณ พบว่า ในระดับผู้ช่วยผู้จัดการ - ผู้จัดการ มีระดับการเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณอยู่ในระดับมากที่สุดเป็นร้อยละ 54.70 ส่วนในระดับเจ้าหน้าที่ - เจ้าหน้าที่อาวุโสและ ระดับผู้จัดการอาวุโส - ผู้ช่วย

ผู้อำนวยการ มีระดับการเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณอยู่ในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 53.70 และร้อยละ 12.2 ตามลำดับ จึงสรุปได้ว่า ในภาพรวมตำแหน่งมีความสัมพันธ์กับระดับการเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างความเพียงพอของรายได้กับระดับการเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณ

ความเพียงพอของรายได้	ระดับการเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณ			รวม
	น้อย	ปานกลาง	มาก	
เพียงพอและมีเงินเก็บ	0 0.0%	27 65.9%	42 56.0%	69 57.5%
เพียงพอแต่ไม่มีเงินเก็บ	2 50.0%	11 26.8%	26 34.7%	39 32.5%
ไม่เพียงพอและต้องกู้ยืมเพิ่ม	2 50.0%	3 7.3%	7 9.3%	12 10.0%
รวม	4 100.0%	41 100.0%	75 100.0%	120 100.0%

Likelihood Ratio = 9.563, df = 4, Sig. 0.048

จากตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างความเพียงพอของรายได้กับระดับการเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เพียงพอและมีเงินเก็บมีระดับการเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 65.9 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เพียงพอแต่

ไม่มีเงินเก็บและกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เพียงพอและต้องกู้ยืมเพิ่ม มีระดับการเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณอยู่ในระดับน้อยเช่นกัน คิดเป็นร้อยละ 50 จึงสรุปได้ว่า ในภาพรวมความเพียงพอของรายได้มีความสัมพันธ์กับระดับการเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักรู้กับระดับการเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณ

ระดับความตระหนักรู้	ระดับการเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณ			รวม
	น้อย	ปานกลาง	มาก	
ความตระหนักรู้ในระดับน้อย	3 75.0%	1 2.4%	2 2.7%	6 5.0%
ความตระหนักรู้ในระดับปานกลาง	0 0.0%	7 17.1%	5 6.7%	12 10.0%
ความตระหนักรู้ในระดับมาก	1 25.0%	33 80.5%	68 90.7%	102 85.0%
รวม	4 100.0%	41 100.0%	75 100.0%	120 100.0%

Likelihood Ratio = 18.462, df = 4, sig= 0.001

จากตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักรู้กับระดับการเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความตระหนักรู้ในระดับมากมีระดับการเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 90.70 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีความตระหนักรู้ในระดับปานกลางมีระดับการเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณ อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 17.1 และกลุ่มตัวอย่างที่มีความตระหนักรู้ในระดับน้อยมีระดับการเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณ อยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 75 จึงสรุปได้ว่า ในภาพรวมความตระหนักรู้มีความสัมพันธ์กับการเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

การอภิปรายผล

จากผลการศึกษาการเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตเพื่อการเกษียณของพนักงานบริษัทเอกชนกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย กรณีศึกษาบริษัท สิงห์ เอสเตท จำกัด (มหาชน) สามารถอภิปรายผลการศึกษา ดังนี้

การเตรียมความพร้อมต่อการวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณของพนักงานบริษัทเอกชนกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย

1. การเตรียมความพร้อมวางแผนด้านสังคม พบว่า พนักงานกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย ให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณในด้านสังคมมากกว่าด้านอื่นๆ โดยเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมวางแผนการดำเนินชีวิตกับบุคคลที่อยู่รอบๆ ตัวของกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย เช่น บุคคลในครอบครัว เพื่อนสนิท เพื่อนในที่ทำงาน รวมถึงกิจกรรมหรือสิ่งที่กลุ่มเจนเนอเรชั่นวายจะสร้างประโยชน์ให้กับสังคมหรือ

บุคคลอื่นๆ ได้ เมื่อตนเองเข้าสู่ในวัยเกษียณ ส่วนใหญ่กลุ่มเจนเนอเรชั่นวายมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลในครอบครัวและสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้ดี ผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของชนัญญา ปัญจพล (2558) ที่พบว่า การเตรียมความพร้อมด้านสังคมและครอบครัว มีการเตรียมความพร้อมให้แกตนเอง โดยเริ่มทำกิจกรรมหรืองานอดิเรกในเวลาว่างกับคนในครอบครัว การร่วมกิจกรรมต่างๆ กับบุคคล ในการเตรียมพร้อมวางแผนด้านสังคมจะส่งผลให้กลุ่มเจนเนอเรชั่นวายสามารถปรับตัวได้ง่ายและได้มีมิตรภาพที่ยั่งยืน จากผลการวิจัย ทำให้สะท้อนถึงลักษณะของกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายของบริษัท สิงห์ เอสเตท จำกัด (มหาชน) กล่าวคือ มีการแสดงออกในด้านสังคมให้ความสนใจในกิจกรรมต่าง ๆ ที่บริษัทจัดขึ้น มีการรวมกลุ่มจัดตั้งกิจกรรมชมรมเพื่อนันทนาการให้กับตนเองและกลุ่มสมาชิกแสดงให้เห็นว่ากลุ่มเจนเนอเรชั่นวายให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมวางแผนทางด้านสังคม นอกจากประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับตัวของพนักงานแล้วยังช่วยส่งเสริมในเรื่องของความสัมพันธ์ของพนักงานในองค์กรให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกันอีกด้วย

2. การเตรียมความพร้อมวางแผนด้านที่อยู่อาศัย พบว่า พนักงานบริษัทเอกชนกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายมีการเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณในด้านที่อยู่อาศัยอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงอยู่ในลำดับที่ 2 ของการเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณ โดยได้วางแผนเกี่ยวกับด้านที่อยู่อาศัยตั้งแต่วัยทำงานเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายและปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัยในวัยเกษียณ อีกทั้งยังคำนึงถึงสภาพแวดล้อมด้านสังคมที่ดีเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีเมื่อต้องเข้าสู่วัยเกษียณ สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริวรรณ

มนอัคระผดุง (2559) ที่พบว่า การเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัย ในระดับผู้บริหารส่วนใหญ่จะมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง บางส่วนที่อยู่อาศัยอาจได้รับมรดกจากพ่อแม่ บางส่วนได้ซื้อที่พักอาศัยเป็นทรัพย์สินของตนเองและมีการวางแผนถึงผู้ที่อยู่อาศัยร่วมกัน เช่น อาศัยอยู่กับคู่สมรส หรืออาศัยอยู่กับญาติ การวางแผนเป็นเรื่องที่ดีเพื่อลดปัญหาที่อยู่อาศัยในวัยเกษียณ ทั้งนี้ควรคำนึงถึงเหมาะสมของรายได้กับที่พักอาศัยเพื่อไม่ให้ภาระกับตนเองมากเกินไป นอกจากนี้ เมื่อทำการสำรวจข้อมูลด้านภาระหนี้สินของกลุ่มเงินออเรชั่นวายบริษัท สิงห์ เอสเตท จำกัด (มหาชน) พบว่า มีภาระหนี้สินด้านที่อยู่อาศัย ร้อยละ 59.2 มากที่สุดในภาระด้านหนี้สินที่มีแสดงให้เห็นว่า กลุ่มเงินออเรชั่นวายมีการเตรียมความพร้อมวางแผนด้านที่อยู่อาศัยและให้ความสำคัญในด้านนี้เป็นอย่างมาก

3. การเตรียมความพร้อมวางแผนด้านอาชีพ พบว่า พนักงานบริษัทเอกชนกลุ่มเงินออเรชั่นวายมีการวางแผนให้กับตนเองในเรื่องของการสร้างอาชีพเสริม โดยลักษณะของอาชีพเสริมจะต้องไม่มีความเครียด มีความถนัด ความชอบ นอกเหนือจากงานประจำและหากองค์กรเปิดโอกาสให้หรือมีช่องทางสนับสนุนในอาชีพเสริมจะเข้าร่วมทันทีเพื่อเป็นการสร้างรายได้รองรับก่อนเข้าสู่วัยเกษียณและหากอาชีพเสริมสามารถทำควบคู่ไปกับงานประจำได้จะส่งผลดีให้กับกลุ่มเงินออเรชั่นวายเพราะจะทำให้ชีวิตมีความมั่นคงมากยิ่งขึ้นในงานวิจัยเกี่ยวกับความคาดหวังในชีวิตหลังเกษียณในกลุ่ม เบ็บูมเมอร์ และ เจเนอเรชั่นเอ็กซ์ ในกรุงเทพมหานคร และ เชียงใหม่ พบว่า ด้านสภาพภาพของคนที่ทั้งสองกลุ่มในกรุงเทพฯ และ เชียงใหม่ ในอนาคตมีแนวโน้มที่ผู้สูงอายุจะอยู่ในสถานะโสดเพิ่มมากขึ้นกว่าปัจจุบัน (สุมาวลี จินดาพล, 2562) แสดงให้เห็นว่า แนวโน้มของกลุ่มเงินออเรชั่นวายในอนาคตอาจจะอยู่ในสถานะโสดมากขึ้น

ด้วยวิถีชีวิตและสภาพทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปแต่ด้วยลักษณะด้านการปรับตัวได้ดีของกลุ่มเงินออเรชั่นวาย สามารถทำให้ปรับตัวในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ การเตรียมความพร้อมด้านอาชีพจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ควรมีการวางแผนล่วงหน้าเพื่อลดภาระที่จะเกิดขึ้นในชีวิตวัยเกษียณ เพราะนอกจากความพร้อมด้านอาชีพที่จะเกิดขึ้นแล้วยังมีความเชื่อมโยงในเรื่องของรายได้ในอนาคตเช่นกัน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริวรรณ มนอัคระผดุง (2559) ในกลุ่มตัวอย่างระดับผู้บริหาร ได้มีการออมและวางแผนเก็บเงินตั้งแต่อยู่ในช่วงเริ่มต้นในวัยทำงานและหารายได้พิเศษด้วยการสอนพิเศษตามความรู้และความถนัดของตนเพื่อรองรับวางแผนชีวิตให้กับตนเองก่อนเข้าสู่วัยเกษียณ จะส่งผลให้เมื่อเข้าสู่ในวัยเกษียณสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

4. การเตรียมความพร้อมวางแผนด้านเศรษฐกิจการเงิน พบว่า กลุ่มเงินออเรชั่นวายมีการวางแผนลดค่าใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือยและไม่จำเป็นลง ประเมินสถานะด้านการเงินให้กับตนเอง และการวางแผนบริหารจัดการด้านการเงินเพื่อให้เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้นในวัยเกษียณให้กับตนเอง รวมถึงการประมาณค่าใช้จ่ายที่จำเป็นต้องใช้เพื่อการเกษียณอายุจากการทำงานอีกทั้งมีการวางแผนก่อนมีบุตรหรือคู่สมรสเพื่อให้มีค่าใช้จ่ายที่เพียงพอต่อการดำเนินชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อังคณา วิจิต (2560) ที่พบว่า เมื่อใกล้เข้าสู่การเกษียณจะมีการวางแผนการใช้จ่าย มีการคาดคะเนรายรับ-รายจ่ายในอนาคตและนำมาวางแผนการใช้เงินให้เพียงพอในแต่ละเดือน เพื่อให้เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้นในอนาคต หากมีการเตรียมพร้อมวางแผนที่ดีจะช่วยลดความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต สำหรับการวางแผนด้านการเงินของกลุ่มเงินออเรชั่นวาย จากข้อมูลของการสำรวจ พบว่า มีการวางแผนด้านเศรษฐกิจ

การเงินนอกจากสวัสดิการที่บริษัทจัดให้แล้ว มีการลงทุนในด้านอื่นๆ เช่น การฝากเงินกับสถาบันการเงินสำหรับหลังเกษียณ เช่น ฝากแบบออมทรัพย์ ฝากแบบประจำ (ร้อยละ 37.5) การออมในรูปแบบของการซื้อประกันชีวิตเช่น แบบสะสมทรัพย์ แบบบำนาญ (ร้อยละ 38.3) เป็นต้น เมื่อเทียบกับการวางแผนในด้านอื่นๆ พบว่า กลุ่มเจนเนอเรชั่นวายยังให้ความสำคัญน้อยกว่าการวางแผนในด้านอื่น ๆ ทางบริษัทควรส่งเสริมหรือให้ความรู้ในการวางแผนด้านเศรษฐกิจการเงินแก่พนักงานเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตในอนาคต

5. การเตรียมความพร้อมวางแผนด้านสุขภาพ พบว่า กลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย ของบริษัท สิงห์ เอสเตท จำกัด (มหาชน) มีการวางแผนด้านสุขภาพอยู่ในระดับมาก แต่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่นๆ จากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงทำให้กลุ่มเจนเนอเรชั่นวายให้ความสำคัญวางแผนด้านสุขภาพ โดยให้ความสำคัญในด้านที่จะได้รับผลกระทบจากปัญหาสุขภาพแวดล้อมมลภาวะทางอากาศและปัญหาจากโรคติดต่อจากเชื้อไวรัสโคโรนาซึ่งมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดและการดูแลเกี่ยวกับการรับประทานอาหารไม่เป็นเวลา การเลือกรับประทานอาหารประเภทฟาสต์ฟู้ด เป็นต้น ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยการเกษียณอายุของชายและหญิงชาวอเมริกันของ Yun Doo Lee, M. Kabir Hassan & Shari Lawrence (2017) มีมุมมองต่อเรื่องสุขภาพว่าสุขภาพยังคงเป็นปัจจัยสำคัญตลอดชีวิตของคนหลังจากเกษียณอายุ เนื่องจากมีผลต่องานนอกเวลาที่จะเกิดขึ้น รวมทั้งค่ารักษาพยาบาล และความสำคัญที่มีผลต่อความมั่งคั่งทางการเงิน ในส่วนงาน วิจัย ของ Wei Chun Wang, Anthony Worsley, Everarda Cunningham, and Wendy Hunter (2014) เกี่ยวกับการวางแผนการเกษียณของประชาชนชาวออสเตรเลีย ชี้ให้เห็นว่าบุคคลในช่วงวัยกลางคนควรได้รับการส่งเสริมให้มีส่วนร่วม

ในการวางแผนเกษียณอายุในมุมมองต่างๆ เพื่อให้มีสุขภาพที่ดีและมีชีวิตที่ดี ซึ่งในประเด็นนี้อาจจะต้องมีการปรับปรุงในเรื่องของทัศนคติเพื่อให้สามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้ อีกทั้งควรสร้างการรับรู้ในส่วนของความสำคัญและความจำเป็นของนโยบายทางสังคมเพื่อให้ข้อมูลได้เข้าถึงและเพียงพอเพื่อใช้สนับสนุนในการวางแผนเพื่อการเกษียณ การวางแผนด้านสุขภาพเปรียบเสมือนการวางแผนขั้นพื้นฐานให้กับชีวิต หากมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ ส่งผลให้การวางแผนในด้านอื่นๆ ประสบความสำเร็จตามไปด้วย การวางแผนดูแลด้านสุขภาพจึงเป็นสิ่งที่ควรให้ความสำคัญและเตรียมพร้อมให้กับตนเองตั้งแต่นับๆ เพื่อลดการสะสมสารพิษในร่างกายที่จะส่งผลในระยะยาวให้กับชีวิตในอนาคต

การตระหนักรู้เกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่วัยเกษียณพนักงานบริษัทเอกชนกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย

พนักงานกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายของบริษัท สิงห์ เอสเตท จำกัด (มหาชน) ให้ความสำคัญและตระหนักถึงประโยชน์ของการวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณในระดับมากที่สุด (มีค่าเฉลี่ย 4.40) นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับการวางแผนชีวิตว่าเป็นเรื่องสำคัญ (ยิ่งวางแผนให้กับตนเองเร็วเท่าใดความมั่นคงในชีวิตวัยเกษียณยิ่งมีเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น) และยังมีวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณ ซึ่งมองว่าการวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณจะส่งผลให้ดำเนินชีวิตในช่วงวัยเกษียณมีความสุขสบายใจและปลอดภัยมากยิ่งขึ้น Shelley Duval & Robert Wicklund (2019) กล่าวว่า การตระหนักรู้ในตนเองหมายถึง ความสามารถในการรับรู้ถึงเป้าหมายของความคิดของตนเอง รวมถึงการตระหนักรู้ในความสามารถที่จะกระทำในสิ่งต่าง ๆ ได้ และสามารถตระหนักรู้ได้จากประสบการณ์และรู้ถึงสิ่งที่กำลังจะทำและสิ่งที่เผชิญอยู่ รู้ว่าตนเองมีความรู้สึก

ความคิดหรือจะปฏิบัติอย่างไร การตระหนักรู้ในตนเองจึงเป็นกลไกสำคัญในการควบคุมตนเอง ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะดา พิศาลบุตร, พิทักษ์ ศิริวงศ์ (2558) ที่พบว่า การเตรียมตัวเพื่อการเกษียณอายุของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ ในช่วงอายุ 50-60 ปี มีการเตรียมตัวเพื่อการเกษียณทุกคน บางรายเริ่มเตรียมตัวตั้งแต่อายุ 35 ปีซึ่งอยู่ในช่วงของเงินออโต้เรชั่นวาย โดยเฉพาะผู้ที่มิฐานะทางครอบครัวไม่ดี มีเงินเดือนที่คาดว่าจะได้รับในอนาคตค่อนข้างน้อย หรือมีภาระต้องเลี้ยงดูบุพการีหรือบุตรที่อายุยังน้อยหลังเกษียณอายุ สะท้อนให้เห็นว่า หากเกิดความตระหนักรู้หากมีความตระหนักรู้ได้เร็วจะนำไปสู่การปฏิบัติตามหรือการวางแผนให้กับตนเองได้เร็วขึ้น

ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับการเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณของพนักงานกลุ่มเงินออโต้เรชั่นวาย

ปัจจัยตำแหน่งและความเพียงพอของรายได้ มีความสัมพันธ์กับการวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้ แนวคิดพฤติกรรมกลุ่มเงินออโต้เรชั่นวายของสุพัติน รัตนภราดร (2562) ได้สรุปลักษณะเด่นของกลุ่มเงินออโต้เรชั่นวายว่า สามารถปรับตัวได้ดีในสถานการณ์ต่างๆ เรียนรู้ได้เร็ว สามารถทำงานได้หลายประเภทเนื่องจากความทะเยอทะยานและความต้องการที่จะประสบความสำเร็จอย่างรวดเร็ว ชอบงานที่ท้าทาย มีความมุ่งมั่นและต้องการประสบความสำเร็จสูงโดยเฉพาะในฐานะปัจเจกบุคคลที่ต้องการการยอมรับนับถือ ซึ่งจากลักษณะดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า ความต้องการจะประสบความสำเร็จในชีวิตและต้องการการยอมรับเปรียบเสมือนแรงผลักดันให้กลุ่มเงินออโต้เรชั่นวายเกิดการเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตให้กับตนเอง เพราะนอกจากทางตำแหน่งที่ได้รับแล้วยังส่งผลต่อรายได้เนื่องจากหากมีการงานที่ดีขึ้นหรือตำแหน่งที่

สูงขึ้นนั้นหมายถึงการมีรายได้ที่สูงขึ้นตามตำแหน่งที่ได้รับ ผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พลอยพัชร กิจเจริญเกษม (2560) ที่พบว่า ความเพียงพอของรายได้และรูปแบบครอบครัวที่แตกต่างกันมีผลต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อการเกษียณอายุ สะท้อนให้เห็นว่า หากครอบครัวมีความเพียงพอของรายได้ในระดับมากอาจส่งผลให้มีการเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตก่อนเกษียณในระดับที่มาก

ปัจจัยความตระหนักรู้มีความสัมพันธ์กับการเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณของกลุ่มเงินออโต้เรชั่นวาย

ความตระหนักรู้มีความสัมพันธ์กับการวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้เนื่องจาก การเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณในกลุ่มเงินออโต้เรชั่นวายซึ่งเป็นกลุ่มที่มีลักษณะเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว อีกทั้งยังสามารถปรับเปลี่ยนตนเองให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ได้ดี มีความคาดหวังสูง ชอบวางแผนการใช้ชีวิตในอนาคต มักเอาแต่ใจและดื้อรั้นไม่ยอมฟังคำแนะนำ และมีความรอบรู้ในด้านเทคโนโลยีการสื่อสารในยุคดิจิทัลที่ทันสมัย Cal Newport (2012, อ้างอิงใน วิลัย จันโตและธนาสิทธิ์ เพิ่มเพียร, 2561) ส่งผลให้กลุ่มเงินออโต้เรชั่นวายมีความรู้และมุมมองที่กว้างขึ้น ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริวัช กรุณาเพ็ญ (2560) พบว่า ระดับความตระหนักรู้เกี่ยวกับการวางแผนเกษียณอายุมีผลต่อระดับการออม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ความรู้เกี่ยวกับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย การเตรียมวางแผนการเงินเพื่อการเกษียณอายุ ความตระหนักถึงการออมเงินในวัยทำงานเพื่อใช้ในวัยเกษียณ ส่งผลต่อระดับการออม การส่งเสริมและสร้างความตระหนักรู้แก่กลุ่มเงินออโต้เรชั่นวาย

ข้อเสนอแนะ**ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย**

1. บริษัทควรส่งเสริมความรู้ด้านสิทธิประโยชน์จากกองทุนสำรองเลี้ยงชีพเพื่อให้พนักงานได้ทราบถึงประโยชน์ในเรื่องของการออมและการวางแผนด้านการเงิน อีกทั้งยังสามารถเลือกแผนของการลงทุนและอัตราการจ่ายเงินสมทบได้ตามศักยภาพทางการเงินของพนักงาน รวมถึงอัตราการสมทบที่จะได้รับจากส่วนของนายจ้าง ซึ่งขึ้นอยู่กับอายุในการทำงานของพนักงาน

2. บริษัทควรส่งเสริมความรู้ด้านการดูแลสุขภาพให้กับพนักงาน ได้ตระหนักถึงความสำคัญต่อการดูแลสุขภาพร่างกาย โดยบริษัทสามารถดำเนินการโดยสร้างช่องทางสำหรับการสื่อสารและให้ข้อมูลด้านสุขภาพแก่พนักงานทางออนไลน์ เช่น ผ่านช่องทางโปรแกรมไลน์ (Line) หรือผ่านช่องทางเครื่องมือสื่อสารที่บริษัทสามารถดำเนินการได้โดยไม่เพิ่มภาระค่าใช้จ่ายให้กับบริษัท เป็นต้น

3. บริษัทควรส่งเสริมความรู้ด้านการวางแผนการเงินให้แก่พนักงาน เพื่อเป็นแนวทางและส่งเสริมให้พนักงานสามารถบริหารจัดการและวางแผนด้านการเงินให้กับตนเองและครอบครัว

เพื่อลดภาระด้านการเงินที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตได้

4. องค์กรควรเปิดโอกาสโดยจัดช่องทางส่งเสริมการสร้างอาชีพเสริมให้แก่พนักงานในองค์กร โดยบริษัทสามารถดำเนินการจัดทำแบบสำรวจความสนใจในอาชีพเสริมผ่านช่องทางออนไลน์เพื่อนำไปสู่การวางแผนสร้างอาชีพเสริมและนำไปสู่การสร้างรายได้ให้กับพนักงานในบริษัท

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ศึกษาการเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณในกลุ่มข้าราชการในช่วงของเจนเนอเรชันวาย เพื่อให้ทราบถึงแนวทางหรือวิธีการวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณเนื่องจากกลุ่มข้าราชการมีสวัสดิการด้านเงินบำเหน็จบำนาญตอบแทนเมื่อเกษียณจากการทำงาน ซึ่งจะทำให้ทราบมุมมองที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

2. ศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพหรือการศึกษาวิจัยแบบผสมผสานในการเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณ เพื่อให้ทราบถึงรายละเอียดต่างๆ ของการวางแผนชีวิตก่อนเข้าสู่วัยเกษียณ

บรรณานุกรม

กานต์พิชชา เก่งการช่าง. (2556). เจนเนอเรชันวายกับความท้าทายใหม่ในการบริหารทรัพยากรบุคคล. วารสารสังคมและศิลปศาสตร์, 2(1), 15-26. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2564 จาก

http://www.re.kps.ku.ac.th/ejournal/index.php?option=com_attachments&task=download&id=243

กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2562). การเตรียมความพร้อมผู้สูงอายุอย่างมีคุณค่า. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2564 จาก <http://www.dop.go.th/th/know/5/263>.

ชนัญญา ปัญจพล. (2558). การเตรียมความพร้อมเข้าสู่ผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (ส่วนกลาง). (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2564 จาก

https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:91736

- ปิยะดา พิศาลบุตร, พัทธ์ชัย ศิริวงศ์. (2558). การเตรียมตัวเพื่อการเกษียณอายุของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. Veridian E-Journal, Slipakorn University, 8(3), 201-213 สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2564 จาก <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/43673/36107>
- พรพรรณ วรสีหะ. (2561). “ชีวิตภายหลังเกษียณ ประสบการณ์ชีวิตผู้สูงอายุในประเทศไทย. Research and Development Journal Suan Sunandha Rajabhat University, 10(1), 201-213. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2564 จาก <https://so05.tcithaijo.org/index.php/irdssru/article/view/133224/99914>
- พลอยพัชร กิจเจริญเกษม. (2559). การเตรียมความพร้อมเพื่อการเกษียณอายุของพนักงานธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน). วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ, ไม่ระบุปีที่พิมพ์, 3- 31. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2564 จาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/issshmu/article/view/146388>
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุ. (2563). “สถานการณ์ผู้สูงอายุ พ.ศ. 2563” สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2564 จาก http://www.dop.go.th/download/knowledge/th1610945020-322_0.pdf
- วิสัย จันทรโตและธนาสิทธิ์ เพิ่มเพียร. (2561). การธำรงรักษาพนักงานกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายที่มีความสามารถสูงในธุรกิจ อุตสาหกรรมอาหารแบบครบวงจรในกรุงเทพมหานคร. วารสารปัญญาภิวัฒน์, 10(1), 134-141. สืบค้นจาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/pimjournal/article/view/120667>
- วรชัย สิงห์ฤกษ์, พัทธ์ชัย ศิริวงศ์. (2560). “การเตรียมความพร้อมในการเกษียณอายุงานของเจ้าหน้าที่ชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย จำกัด : การศึกษาแบบสร้างทฤษฎีฐานราก”. วารสาร E-Jodil, 7(2), 118-132. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2564 จาก <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/e-jodil/article/view/235824>
- ศิริวรรณ มนอัคระผดุง. (2559). การเตรียมตัวเกษียณอายุราชการของผู้บริหารสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. วารสารวิจัยและ พัฒนาาโดยองค์กร ในพระบรมราชูปถัมภ์, 11(2), 49-60. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2564 จาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/issshmu/article/view/146388/107934>
- ศิวัช กรุณาเพ็ญ. (2560). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมและพฤติกรรมการออมของคน Gen Y. (การค้นคว้าอิสระปริญญา มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี. สืบค้นจาก https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:140039
- สุนตรา ชีรเสนี. (2560). การวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2564 จาก https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:124219
- สุพศิน รัตนภราดร. (2562). พฤติกรรมการเข้าชมคอนเสิร์ตของเจนเนอเรชั่นวายในประเทศไทย. (การค้นคว้าอิสระปริญญา มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี. สืบค้นจาก http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2019/TU_2019_6102115067_11821_12246.pdf

- สุมาลี จินดาพล, (2562). ความคาดหวังในชีวิตหลังเกษียณในกลุ่มเบบี้บูมเมอร์และ เจเนอเรชันเอกซ์ ใน กรุงเทพมหานคร และเชียงใหม่. วารสารสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างวินิจัย, 18(3), 21-33. สืบค้นเมื่อวันที่ 10มิถุนายน 2564 จาก<https://so01.tci-thaijo.org/index.php/arch-kku/article/view/188409>
- สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน). (2559). *คนรุ่นใหม่คือพลังแห่งอนาคต*. สืบค้นจาก http://www.okmd.or.th/upload/pdf/2560/the%20opportunity%20by%20okmd/Booklet_New_Gen.pdf
- สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง (2559). *มาตรการรองรับสังคมผู้สูงอายุ*. สืบค้นจาก <http://www.fpo.go.th/main/getattachment/News/Press-conference/1678/CNT0016706-1.pdf.aspx>.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2562). “สถิติประชากรศาสตร์ ประชากรและเคหะ” สืบค้นเมื่อวันที่ 11 มิถุนายน 2564 จาก<http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/01.aspx>
- อังคณา วิจิต. (2560). *การเตรียมความพร้อมก่อนการเกษียณอายุของพนักงานการเคหะแห่งชาติ :กรณีศึกษา พนักงานปฏิบัติหน้าที่ในสำนักงานใหญ่*. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุบลราชธานี, 8(1), 29-39. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 มิถุนายน 2564 จาก <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/humanjubru/article/view/210201/145459>
- Shelley, Duval and Robert A. Wicklund. (2019). *A Theory of Objective Self Awareness*. Retrieved on 12 June 2021 from <https://www.encyclopedia.com/social-sciences/applied-and-social-sciences-magazines/self-awareness-theory>
- Wei Chun Wang, Anthony Worsley, Everarda Cunningham, and Wendy Hunter. (2014, March). *The Heterogeneity of Middle-Age Australians' Retirement Plans*. 38(1) : 36-46. Retrieved on 12 June 2021 from https://www.jstor-org.ezproxy.tulibs.net/stable/pdf/24899179.pdf?ab_segments=0%252Fbasic_SYC-5187%252Fcontrol&refreqid=excelsior%3Ab3b4892555a6ce0509bcb7a3480127c6
- Yun Doo Lee, M. Kabir Hassan & Shari Lawrence. (2017, October). *Retirement preparation of men and women in their positive savings periods*. Emerald Insight. 45(3) : 543-564. Retrieved on 12 June 2021 from <https://www-emerald-com.ezproxy.tulibs.net/insight/content/doi/10.1108/JES-12-2016-0266/full/pdf?title=retirement-preparation-of-men-and-women-in-their-positive-savings-periods>

ผลกระทบของมาตรการทางการค้าตามประเพณีชายแดนไทย-ลาว

ในสถานการณ์แพร่ระบาดของ COVID-19 : กรณีศึกษา ผู้ประกอบการค้าสินค้าและผู้ประกอบการขนส่ง
ทางเรือ ตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย*

โดย ธัญรัตน์ แซ่มสนิท¹,

วันวิสา วงค์ชัย²,

ศศิธร ขุนพิลึกเรืองเดช³

และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชูเกียรติ น้อยฉิม⁴

Received 23rd July, 2021

Revised 14th August, 2021

Accepted 16th August, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลกระทบของ COVID-19 ต่อผู้ประกอบการค้าและผู้ประกอบการเดินเรือในตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย เพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้ประกอบการค้าและผู้ประกอบการเดินเรือเกี่ยวกับมาตรการของ สปป.ลาว ในการปิดด่านสากล ด้านประเพณี และด้านท้องถื่นทางบกและทางน้ำที่มีการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 และเพื่อหาแนวทางและมาตรการทางกฎหมาย ในการช่วยเหลือผู้ประกอบการค้าและผู้ประกอบการเดินเรือ ภายใต้สถานการณ์ COVID-19 ที่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณในการสุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการค้าและผู้ประกอบการเดินเรือในตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ร้อยละ 30 และ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้ประกอบการค้า (ค่าเฉลี่ย 4.18) และผู้ประกอบการเดินเรือ (ค่าเฉลี่ย 4.06) ส่วนใหญ่ของประเทศไทยได้รับผลกระทบอย่างมากในการปิดด่านท้องถื่น ด้านประเพณี ของ สปป.ลาว ส่งผลต่อรายได้จากการดำเนินธุรกิจลดลงและมีรายจ่ายที่เพิ่มขึ้นทำให้เกิดความเดือดร้อนทั้งในการดำเนินธุรกิจและการดำเนินชีวิต เพราะต้องทำการปิดกิจการ หรือหยุดประกอบกิจการชั่วคราวโดยไม่มีกำหนด 2) ผู้ประกอบการค้า (ค่าเฉลี่ย 2.72) และผู้ประกอบการเดินเรือ (ค่าเฉลี่ย 3.03) เห็นว่าในการสถานการณ์ COVID-19 ซึ่งแพร่ระบาดไปทั่วโลก หากสปป.ลาวจะคำนึงถึงความปลอดภัยของประชาชนมาก่อนการค้า การท่องเที่ยว โดยมาตรการในการปิดด่านนั้น ประชาชนในพื้นที่เห็นว่ารัฐทั้งสองควรให้มีการผ่อนปรนให้มีการค้าขายตามประเพณีได้บ้าง โดยไม่มีการเคลื่อนย้ายประชาชนระหว่างกัน ดังนั้น เมื่อไม่มีการผ่อนปรนจึงทำให้ไม่มีการค้าประเพณีเลยในช่วงตั้งแต่เริ่มต้นการแพร่ระบาดของ COVID-19 จนปัจจุบัน และเห็นว่ารัฐบาลไทยควรเป็นผู้เข้าเจรจาให้มีการผ่อนปรนมากกว่าที่

* วิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อการวิจัยทางกฎหมาย สำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

¹ นักศึกษาปริญญาโท สำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

² นักศึกษาปริญญาโท สำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

³ นักศึกษาปริญญาโท สำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

⁴ อาจารย์หัวหน้าสาขากฎหมายระหว่างประเทศ ประจำสำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

ภาคเอกชนจะเป็นผู้ดำเนินการและในปัจจุบันก็ยังไม่มีความมาตรการผ่อนปรนที่ชัดเจน และ 3.) ผู้ประกอบการค้า (ค่าเฉลี่ย 4.11) และ ผู้ประกอบการเดินเรือ (ค่าเฉลี่ย 4.55) เห็นว่ารัฐบาลไทยควรดำเนินนโยบายด้านการต่างประเทศ โดยเรียกร้องให้สปป.ลาวเข้าร่วมเจรจาระดับทวิภาคีเพื่อจัดทำข้อตกลงการค้าพิเศษ และให้มีการผ่อนปรนให้เปิดด่านท้องถิ่น ด้านประเพณี ภายใต้มาตรการป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของ COVID-19 ที่เป็นไปตามมาตรฐานสากลอย่างเคร่งครัด

คำสำคัญ การค้าชายแดนตามประเพณีไทย-ลาว, ผู้ประกอบการค้า และผู้ประกอบการเดินเรือเชียงแสน, การแพร่ระบาดของ COVID-19

The impact of traditional trade measures on the Thai-Laos border in the situation of COVID-19 epidemic: A case study of merchants and shipping operators in Wiang sub-district, Chiang Saen District, Chiang Rai Province

Thanwarad Chaemsanit¹

Wonwisa Wongchai²

Sasiton Khunpiluekrueangdet³

And Asst. Prof. Dr. Chukeat Noichim⁴

Abstract

The objectives of this research are to study the COVID-19 epidemic towards the merchants and shipping operators in Wiang sub-district, Chiang Saen District, Chiang Rai Province, to survey the opinion of the merchants and sailing operator regarding the measurement of Lao PDR on closing international checkpoints, traditional checkpoints, and local checkpoints on land and water where COVID-19 has spread, and to find legal guidelines including measures in helping effectively the merchants and sailing operators. The quantitative method was employed, and sample size was 30 % of the merchants and sailing operators. The questionnaire was used to collect data

The research findings showed that 1) most merchants (mean 4.18) and shipping operators (mean 4.06) in Wiang sub-district, Chiang Saen District, Chiang Rai Province were affected by the COVID-19 pandemic. The closure of local checkpoints, traditional checkpoints in Lao PDR, resulting in lower-income, increase expenses, and causing trouble in business and in livelihood, 2) Merchants (mean 2.72) and shipping operators (mean 3.03) believe that if the Lao PDR takes into account the safety of the people before trade tourism by the measures to close the checkpoint, the people in the area felt that the two states should allow some relief for the traditional trade without moving people between each other, therefore, when there is no relief, there has been no trade-in tradition at all since the beginning of the COVID-19 epidemic until the present. The

private sector will be the operator. and at present, there are no clear easing measures, and 3.) Merchants (mean 4.11) and Shipping operators (mean 4.55) desire that the Thai government should implement foreign policy. by calling on Lao PDR to join bilateral negotiations to formulate a special trade agreement and to allow relaxation to open local checkpoints, traditional checkpoints under the measures to prevent and control the epidemic of COVID-19 strictly under international standards.

Keywords: Thai-Laos Traditional trade border, Chiang Saen Merchants and Shipping operators, COVID-19 epidemic

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ประเทศไทยได้ทำการค้ากับต่างประเทศมากมาย เพื่อแลกเปลี่ยนเทคโนโลยี โลจิสติกส์ และเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจการท่องเที่ยวภายในประเทศ หนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ทำให้การค้าของประเทศไทยประสบผลสำเร็จ นั่นคือการขนส่งทางเรือซึ่งนับว่าเป็นการค้าระหว่างประเทศที่มีความสำคัญ แต่อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันสถานการณ์โรคระบาด COVID-19 ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับการค้าและการลงทุนกับต่างประเทศ ซึ่งประเทศไทยเองมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนระบบขนส่งโลจิสติกส์ และการส่งออกสินค้าโดยเฉพาะทางเรือกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างเช่นลาว

ปัจจุบันสถานการณ์โรคระบาด COVID-19 ที่เกิดขึ้นได้สร้างความเสียหายให้กับประชาชนทั่วโลกในการดำเนินชีวิต และยังส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการค้าขาย การนำเข้า ส่งออกสินค้าที่ต้องแลกเปลี่ยนกับประเทศต่างๆ ประเทศไทยเองก็มีการทำการค้ากับประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียงอย่างประเทศลาว ซึ่งถือว่าเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญในการดำเนินชีวิต แต่การเกิดเหตุการณ์โรคระบาด COVID-19 นี้ ทำให้ส่งผลกระทบต่อการค้าตามประเพณี แนวชายแดนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ประกอบการค้า

และผู้ประกอบการเดินเรือที่ทำการค้าขายหรือส่งออกสินค้าบริเวณท่าเรือชายแดนไทย-ลาว มีจำนวนลดลงถึงร้อยละ -30.57⁶ โดยปกติท่าเรือชายแดนไทย-ลาว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ถือเป็นช่องทางนำเข้า ส่งออกสินค้าที่สำคัญของการค้าขายชายแดนของทั้งสองประเทศ เช่น ข้าว น้ำตาล ยางพารา อาหารสด เป็นต้น ในบริเวณชายแดนท่าเรือเชียงแสนก่อนการเกิดโรคระบาด COVID-19 พบว่ามีการค้าและการลงทุนในการขนส่งสินค้าจากประเทศไทย ไปยังลาว เวียดนาม และจีน การค้าขายฝั่งชายแดนไทยเต็มไปด้วยผู้ประกอบการและประชาชนจากสองฝั่งเข้ามาจับจ่ายใช้สอย ส่วนมากจะข้ามมายังฝั่งประเทศไทยในการเลือกซื้อสินค้าและขนส่งสินค้าโดยเรือขนส่งสินค้าทั้งเรือไทยและเรือลาวประมาณ 200-300 ลำ รับผิดชอบ รดขนส่งที่ทำการรับจ้างขนส่งสินค้าและคนจากฝั่งประเทศลาวเพื่อมาทำการซื้อขายสินค้ากัน เรียกได้ว่าเศรษฐกิจระหว่างชายแดนไทย-ลาวนั้น คึกคักเป็นอย่างมาก (จากสถิติปริมาณการค้า ด้านศุลกากรเชียงแสน ก่อนเกิดสถานการณ์โรคระบาด COVID-19 ปี 2562⁸ สินค้าส่งออกคิดเป็นมูลค่า 11,681.93 ล้านบาท และสินค้าผ่านแดนคิดเป็นมูลค่า 5,576.17 ล้านบาท รวมมูลค่าทั้งสิ้น 17,258.10 ล้านบาท)

⁵ การค้าตามประเพณี หมายถึง การปฏิบัติตามพิธีการของศุลกากรเพื่อส่งออกของที่มีปริมาณเล็กน้อยตามแนวชายแดน ณ ด่านพรมแดนหรือจุดผ่านแดนถาวร หรือจุดผ่านแดนชั่วคราว หรือจุดผ่อนปรนทางการค้า ให้ผู้ส่งออกยื่นใบแจ้งรายละเอียดสินค้าขาออก(กศก.153) พร้อมสำเนาหนึ่งฉบับต่อพนักงานศุลกากร ณ ด่านพรมแดนหรือด่านผ่านแดนถาวร หรือจุดผ่านแดนชั่วคราว หรือจุดผ่อนปรนทางการค้า เพื่อให้พนักงานศุลกากรตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของของที่ส่งออกให้ตรงตามที่สำแดง และบันทึกรับรองการส่งออก เพื่อเป็นหลักฐานให้กับผู้ส่งออกดำเนินการเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มต่อกรมสรรพากร โดยของที่ส่งออกจะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์เงื่อนไข ดังต่อไปนี้

(1) มีราคาไม่เกินห้าหมื่นบาท

(2) ไม่เป็นของต้องเสียภาษีอากร ของต้องห้ามของต้องกำกวมในการส่งออกตามกฎหมาย

(3) ไม่ได้ใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีอากรภายใต้กฎหมายศุลกากร หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง เว้นแต่ภาษีมูลค่าเพิ่ม

⁶ กรมการค้าต่างประเทศ. (2564). ข้อมูลการค้าชายแดนและผ่านแดนปี 2564 (ม.ค.-พ.ค.). สืบค้นเมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2564. จาก [https://www.dft.go.th/Portals/3/1.%20ภาพรวม%20พฤษภาคม%2064\(5%20กค%2064\).pdf](https://www.dft.go.th/Portals/3/1.%20ภาพรวม%20พฤษภาคม%2064(5%20กค%2064).pdf)

⁷ กรมการค้าต่างประเทศ. (2564). รายงานภาพรวมการค้าผ่านแดนปี 2562-2564 (ม.ค. - มี.ค.). สืบค้นเมื่อ วันที่ 5 พฤษภาคม 2564 จาก <https://www.dft.go.th/bts/trade-report>

⁸ สถิติปริมาณการค้า ด้านศุลกากรเชียงแสน (ปี 2562). 2562. ด้านศุลกากรเชียงแสน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย.

แต่ในปัจจุบันหลังจากเกิดสถานการณ์โรคระบาด COVID-19 พบว่าการเดินเรือที่ใช้สำหรับการขนส่งระหว่างประเทศต้องหยุดชะงักลง รวมถึงการปิดด่านสากลและด่านประเพณีในการใช้เดินทางหรือขนส่งระหว่างกันบริเวณน่านน้ำที่ติดกับชายแดนไทย-ลาว ต้องปิดให้บริการ เนื่องจากสถานการณ์โรคระบาด COVID-19 ที่ระบอบอย่างต่อเนื่องและไม่มีท่าทีว่าจะลดลง (จากสถิติปริมาณการค้า ด้านศุลกากรเชียงแสน หลังเกิดสถานการณ์โรคระบาด COVID-19 ปี 2563⁹ สินค้าส่งออกคิดเป็นมูลค่า 7,536.33 ล้านบาท และสินค้าผ่านแดนคิดเป็นมูลค่า 8,125.43 ล้านบาท รวมมูลค่าทั้งสิ้น 15,661.76 ล้านบาท และปี 2564¹⁰ สินค้าส่งออกคิดเป็นมูลค่า 6,571.06 ล้านบาท และสินค้าผ่านแดนคิดเป็นมูลค่า 5,758.13 ล้านบาท รวมมูลค่าทั้งสิ้น 12,329.20 ล้านบาท)

จากการประกาศสถานการณ์ความคับขันของสถานการณ์โรคระบาด COVID-19 และจำนวนผู้ป่วยรายใหม่ในประเทศไทย¹¹ จึงทำให้ประเทศลาวเองไม่มีความเชื่อมั่นว่าประเทศไทยจะสามารถควบคุมและออกมาตรการมาเพื่อแก้ไขปัญหาโรคระบาด COVID-19 ได้ทันทั่วทั้งที่ และเพื่อเป็นการป้องกันและควบคุมประชากรในประเทศไม่ให้ได้รับผลกระทบของการระบาดนี้ ประเทศลาวจึงได้ออกมาตรการสกัดกั้นการระบาดของโรคโควิด 19 เพื่อจะยับยั้งและป้องกันโรคระบาด COVID-19 โดยมีสาระสำคัญ คือ ให้ปิดด่านสากล ด่านประเพณี และด่านท้องถิ่นทางบกและทางน้ำที่ติดกับประเทศที่มีการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ในชุมชนสำหรับบุคคลทั่วไป ยกเว้นผู้ที่มีความจำเป็นที่ได้รับอนุญาตจากคณะเฉพาะกิจฯ และ รถขนส่งสินค้า โดยให้มีการประกันภัยโควิด-19 และใส่อุปกรณ์ติดตามทางการแพทย์ในช่วงจำกัดบริเวณ 14 วัน

จากการประกาศของมาตรการสกัดกั้นดังกล่าวของสปป.ลาว ได้ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการค้าสินค้าและผู้ประกอบการเดินเรือ เพราะไม่สามารถเดินเรือขนส่งสินค้าได้ ทำให้มูลค่าที่ได้จากการค้าและการส่งออกลดลงอย่างมาก เพราะสินค้าส่งออกของประเทศไทยที่ส่งไปยังประเทศลาวนั้นส่วนใหญ่เป็นสินค้าอุปโภคบริโภคและเป็นของสด การปิดด่านท่าเรือท้องถิ่น ท่าเรือประเพณี อีกทั้งให้มีการอ้อมไปใช้เส้นทางอื่นที่มีการเปิดให้เป็นจุดผ่อนปรนเพื่อขนส่งสินค้าได้ เช่น ด่านแม่สายและด่านเชียงของนั้น ทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางเพิ่มขึ้นจึงส่งผลให้ผู้ประกอบการเดินเรือไม่อาจแบกรับค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นได้ อีกทั้ง ผู้ประกอบการค้าที่ขนส่งสินค้าผ่านทางเรือไม่สามารถขนส่งสินค้าผ่านฝั่งประเทศลาวได้จึงต้องทำให้เปลี่ยนเส้นทางไปใช้การขนส่งทางบก ทางแขวงบ่อแก้ว ที่ด่านเชียงของแทน ทำให้ ผู้ประกอบการค้าสินค้าและผู้ประกอบการเดินเรือรายได้ลดลง และรายจ่ายเพิ่มขึ้น การที่ผู้ประกอบการไม่อาจแบกรับภาระค่าใช้จ่ายดังกล่าวได้ทำให้ต้องปิดกิจการหรือหยุดพักเป็นเวลานาน ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตและความเป็นอยู่อย่างมาก ดังนั้น เห็นควรที่จะต้องทำการศึกษาวิจัยถึงผลกระทบของผู้ประกอบการค้าสินค้าและผู้ประกอบการเดินเรือที่ดำเนินกิจการ ณ ตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงรายจากการประกาศมาตรการสกัดกั้นการระบาดของโรค COVID-19 ของสปป.ลาว เพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้ประกอบการค้าสินค้าและผู้ประกอบการเดินเรือ เกี่ยวกับมาตรการดังกล่าว เนื่องจากทางฝั่งประเทศไทยไม่ได้มีมาตรการออกมาอย่างแน่ชัดเกี่ยวกับการควบคุมสถานการณ์ในปัจจุบัน ทั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในการหาแนวทางและมาตรการทาง

⁹ สถิติปริมาณการค้า ด้านศุลกากรเชียงแสน (ปี 2563). 2563. ด้านศุลกากรเชียงแสน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย.

¹⁰ สถิติปริมาณการค้า ด้านศุลกากรเชียงแสน (ปี 2564). 2564. ด้านศุลกากรเชียงแสน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย.

¹¹ กรมควบคุมโรค. (2564). จำนวนผู้ติดเชื้อโควิดในประเทศไทยรายใหม่และสะสม ตั้งแต่ 1 เมษายน 2564. สืบค้นวันที่ 5 พฤษภาคม 2564.

สืบค้นจาก https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/file/scoreboard/scoreboard_05072564.pdf

กฎหมายเพื่อช่วยเหลือและส่งเสริมการค้าขายแดน
ในสถานการณ์โรคระบาด COVID-19 หรือโรค
ระบาดที่จะอุบัติขึ้นใหม่ในอนาคตอย่างมี
ประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

2.วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาผลกระทบของ COVID-19 ต่อ
ผู้ประกอบการค้าและผู้ประกอบการเดินเรือใน
ตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย
- 2) เพื่อสำรวจความคิดเห็นของ
ผู้ประกอบการค้าและผู้ประกอบการเดินเรือเกี่ยวกับ
มาตรการของสปป.ลาว ในการปิดด่านสากล ด่าน
ประเพณี และด่านท้องถิ่นทางบกและทางน้ำที่มีการ
แพร่ระบาดของโรคCOVID-19
- 3) เพื่อหาแนวทางและมาตรการทาง
กฎหมาย ในการช่วยเหลือผู้ประกอบการค้าและ
ผู้ประกอบการเดินเรือ ภายใต้สถานการณ์ COVID-
19 ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3.ขอบเขตในการวิจัย

1) ขอบเขตด้านเนื้อหา

มุ่งเน้นศึกษาความคิดเห็นของผู้ประกอบการ
ค้าและผู้ประกอบการเดินเรือเกี่ยวกับผลกระทบของ
สถานการณ์ COVID-19 มาตรการของ สปป.ลาว
เกี่ยวกับการ ในสถานการณ์ COVID-19 รวมทั้ง
แนวทางและมาตรการทางกฎหมาย ในการ
ช่วยเหลือและส่งเสริมผู้ประกอบการค้าและ
ผู้ประกอบการเดินเรือ ให้มีประสิทธิภาพ ภายใต้
สถานการณ์ COVID-19

2) ขอบเขตด้านประชากร

มุ่งเน้นศึกษาผู้ประกอบการค้าและ
ผู้ประกอบการเดินเรือ

3) ขอบเขตด้านพื้นที่

มุ่งเน้นศึกษาพื้นที่ตำบลเวียง อำเภอเชียง
แสน จังหวัดเชียงราย

4.วิธีการดำเนินการวิจัย

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการวิจัยนี้คือ
ผู้ประกอบการค้าสินค้าและผู้ประกอบการขนส่ง
ทางเรือ ตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน จังหวัด
เชียงราย ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วน
ร้อยละ 30 ของกลุ่มประชากรซึ่งประชากรของกลุ่ม
ผู้ประกอบการค้ามีจำนวนทั้งสิ้น 40 ราย ทำให้ได้
จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 12 ราย และประชากรของ
กลุ่มผู้ประกอบการเดินเรือมีจำนวนทั้งสิ้น 30 ราย
ทำให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 5 ราย

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณครั้ง
นี้ ใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากการศึกษา
แนวความคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะบุคคล เศรษฐกิจ
และสังคม ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะบุคคล เศรษฐกิจ
และสังคม ความคิดเห็น ผลกระทบของ
ผู้ประกอบการค้า และผู้ประกอบการเดินเรือใน
สถานการณ์ COVID-19 ตามมาตรการของ สปป.
ลาว ที่ปิดด่านสากล ด่านประเพณี และด่านท้องถิ่น
ทางน้ำกับประเทศไทย รวมทั้งแนวทางและ
มาตรการทางกฎหมายในการช่วยเหลือและส่งเสริม
ผู้ประกอบการค้า ข้อเสนอแนะ

4.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการ
วิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการ ดังนี้

4.3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิได้
จากการวิจัยทางเอกสารที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่วิจัยที่มี
การเก็บรวบรวมไว้แล้วโดยบุคคล กลุ่มบุคคล หรือ
สถาบันต่าง ๆ โดยผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ
จากการศึกษาการค้าขายแดนเอกสารทางวิชาการที่

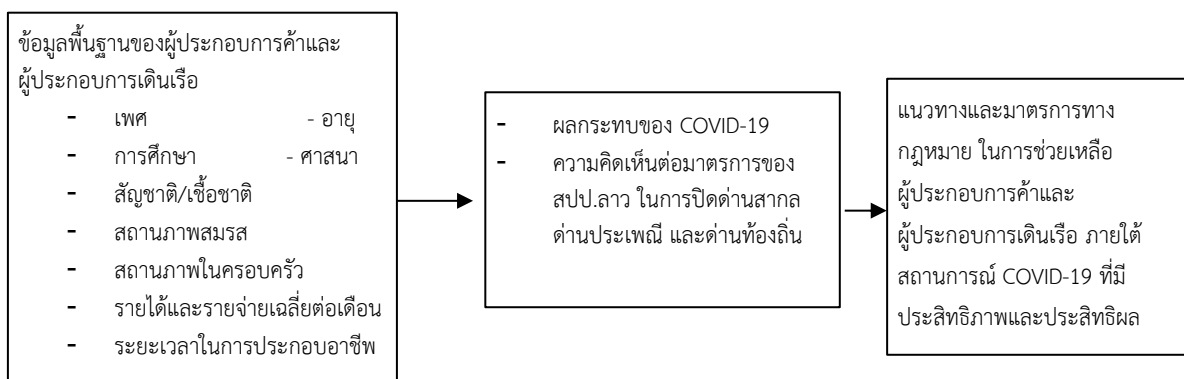

เกี่ยวข้อง เช่น วิทยานิพนธ์ บทความ หนังสือ ข้อมูล
ด้านเอกสารวิชาการ รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ
ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากการศึกษาในพื้นที่ โดยวิธีการใช้
แบบสอบถาม ใช้สอบถามประเด็นเกี่ยวกับการศึกษา
เบื้องต้น ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะบุคคล เศรษฐกิจ
และสังคม ระยะเวลาการประกอบอาชีพ การส่ง
สินค้า ผลกระทบของมาตรการของภาครัฐ สภาพ
ปัญหา อุปสรรค การแก้ไขปัญหา

4.3.3 กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล
ผู้วิจัยได้เข้าไปในพื้นที่วิจัยเพื่อสอบถามกลุ่มตัวอย่าง
โดยการเข้าไปเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้แจ้งว่าได้กระทำใน
ฐานะนักศึกษาปริญญาโท การสอบถามเพื่อรับฟัง
ความคิดเห็นของบุคคลในพื้นที่ ที่อาจได้รับ
ผลกระทบ มิได้นำข้อมูลไปใช้เพื่อประโยชน์อย่างอื่น
ดังนั้นผู้ให้ข้อมูลสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่าง
เต็มที่ โดยข้อมูลจะถูกเก็บเป็นความลับ และจะไม่
เปิดเผยชื่อผู้ให้ข้อมูล ยกเว้นจะได้รับการยินยอม
จากผู้ให้ข้อมูลเท่านั้น

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

6. แนวคิด ทฤษฎี และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

6.1 แนวคิดเกี่ยวกับการค้าชายแดน (เทพ รักษ์ สุริฝ่าย, 2561)

ความหมาย “การค้าชายแดน” หมายถึง
การค้าที่เกิดขึ้นในรูปแบบต่าง ๆ ของประชาชนหรือ
ผู้ประกอบการที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดอำเภอ
หมู่บ้านที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านการ
ซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้านี้ระหว่างประชาชนที่อยู่
อาศัยตามบริเวณชายแดนของทั้งสองฝ่ายโดยมี
มูลค่าครั้งละไม่มากนัก ส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่มีความ

จำเป็นต่อชีวิตประจำวันเช่นสินค้าอุปโภคบริโภค
สินค้า เกษตรบางชนิดและสินค้าที่หาได้จาก
ธรรมชาติได้แก่ของป่า ชากสัตว์ เป็นต้น เป็นการค้า
ที่มีกรรมวิธีไม่ยุ่งยากและมีความสะดวกรวดเร็ว
การค้าชายแดนมีทั้งที่ถูกต้องตามกฎหมายผ่านด่าน
ศุลกากรและลักลอบค้าหรือการค้าสินค้าที่ผิด
กฎหมายการค้าชายแดนจะช่วยส่งเสริม
ความสามารถในการแข่งขัน และยังสามารทำ
การค้าผ่านแดนไปยังประเทศใกล้เคียง อาทิ

เวียดนาม อินเดีย จีนตอนใต้ บังคลาเทศ และ สิงคโปร์

การค้าผ่านแดน หมายถึง การค้าที่เกิดขึ้น ในรูปแบบที่ประชาชนหรือผู้ประกอบการค้าจาก ประเทศที่หนึ่งส่งผ่านประเทศที่สองไปยังประเทศที่ สามหรือจากประเทศที่สามผ่านแดนประเทศที่สอง มายังประเทศที่หนึ่ง ทั้งนี้ แต่ละประเทศจะต้อง ยินยอมให้มีการขนส่งสินค้าผ่านแดนกันได้

6.2 แนวคิดว่าด้วยเมืองคู่มิตร (Sister Cities) (กนกวรรณ มะโนรมย์และคณะ, 2563)

ความเป็นมาของแนวคิด การจับคู่เมือง (Town Twining) เป็น แนวคิด ในการ สร้าง สัมพันธไมตรีระหว่างเมือง (towns) หรือนคร (cities) ซึ่งมีลักษณะร่วมกันไม่ว่าจะเป็นทางด้าน ภูมิศาสตร์กายภาพการเมืองสังคมวัฒนธรรมโดยที่ ไม่ได้จำกัดว่าจะต้องเป็นเมืองที่ใกล้หรือห่างไกลกัน ไม่ว่าจะเป็นการจับคู่เมืองในประเทศเดียวกันหรือ ระหว่างประเทศและใช้ในความหมายที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการอีกด้วย แนวคิดการจับคู่เมือง เป็นการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ความเข้าใจอันดี ระหว่างเมืองและรวมถึงระหว่างประเทศ การจับคู่ เมืองเสมือนการเป็นเพื่อนกันเป็นหุ้นส่วนกัน โครงการดังกล่าวประสบความสำเร็จอย่างมากในแง่ ของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเมืองต่อเมือง มากกว่าที่จะสร้างผ่านความสัมพันธ์ทางการเมืองใน ระดับประเทศ บทบาทที่สำคัญก็คือการส่งเสริม “การทูตในระดับพลเมือง” การศึกษาวัฒนธรรมการ กีฬาและการพัฒนาการค้าและการท่องเที่ยว ความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศและการพัฒนา เมืองร่วมกัน

แนวคิดว่าด้วยเมืองคู่มิตรตามปฏิญญา พุกามหรือ ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิรวดี – เจ้าพระยา – แม่โขง (Ayeyawady - Chao Phraya - Mekong Economic Cooperation

Strategy: ACMECS)¹² โครงการเมืองคู่มิตร (เมือง คู่มิตร) ตามยุทธศาสตร์นี้

เป็นการดำเนินงานเพื่อ พัฒนาพื้นที่ ระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านให้เป็น เมืองเชื่อมโยงระหว่างกันเป็นรากฐาน การผลิตด้าน อุตสาหกรรมการค้า การท่องเที่ยวสนับสนุน การ ย้ายฐานการผลิตด้านอุตสาหกรรมจากไทยไปสู่ ประเทศเพื่อนบ้าน โดยให้ความสำคัญกับกิจกรรม ใน 6 สาขาความ ร่วมมือหลักได้แก่การอำนวยความสะดวก ด้านการค้าและการลงทุน ความร่วมมือด้าน การเกษตร และอุตสาหกรรม การเชื่อมโยงการ คมนาคม ความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ และความร่วมมือด้านสาธารณสุข ความริเริ่มดังกล่าวได้มีการกำหนดเมืองคู่มิตร ระหว่างประเทศเพื่อ ส่งเสริมกิจกรรมความร่วมมือ ดังต่อไปนี้

6.3 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

(ก) ความตกลงว่าด้วยการเดินเรือ พาณิชยในแม่น้ำล้านช้างแม่น้ำโขง (Agreement on the Commercial Navigation on Lancang-Mekong River) (สำนักความร่วมมือ ระหว่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงคมนาคม ,2554) ความตกลงนี้กำหนดไว้ว่า

1. ประเทศภาคีความตกลง (จีน ลาว พม่า และไทย) จะต้องเปิดให้มีการเดินเรือพาณิชยใน แม่น้ำล้านช้าง-แม่น้ำโขงภายใน 1 ปีหลังจากที่ได้มี การลงนามในความตกลงฯ โดยกำหนดให้มีการ เดินเรือโดยเสรีระหว่างท่าเรือชื่อเหมาในจีนและ ท่าเรือหลวงพระบางในลาวตามข้อกำหนดของความ ตกลงฯและระเบียบข้อบังคับที่ประเทศภาคียอมรับ ร่วมกัน

2. ประเทศภาคีจะต้องกำหนดท่าเรือที่จะ ให้เรือสินค้าของประเทศภาคีอื่นเข้าเทียบท่าในการ เดินเรือตามความตกลงฯ ดังนี้ จีน: ท่าเรือชื่อเหมา จิ่งหง เม่งหนาน และกวนเหล่ย, ลาว: ท่าเรือบ้านชาย

¹² ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อิรวดี –เจ้าพระยา –แม่โขง (Ayeyawady - Chao Phraya - Mekong Economic Cooperation (Strategy: ACMECSเป็นกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศสมาชิก ได้แก่ กัมพูชา สปป.ลาว เวียดนาม และไทย เพื่อลดช่องว่าง ส่งเสริมความเจริญอย่างยั่งยืน และส่งเสริมการพัฒนาอย่างสมดุลในระดับอนุภูมิภาค

เชียงใหม่ เมืองมอ บ้านควน ห้วยทราย และหลวงพระบาง, พม่า: ท่าเรือวันเส็ง และวันปง, และ ไทย: ท่าเรือเชียงแสน และเชียงของ

(ข) ประกาศกรมเจ้าท่าที่ 106/2564 การปฏิบัติตามมาตรการควบคุมการเผยแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (เพิ่มเติมครั้งที่ 1) (กรมเจ้าท่า, 2564) กำหนดว่า

1. ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองเรือปฏิบัติตามประกาศกรมเจ้าท่าเรื่องการปฏิบัติตามมาตรการควบคุมการเผยแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ 75/2564 ลงวันที่ 18 เมษายน 2564 เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับประกาศฉบับนี้

2. มาตรการสำหรับผู้ประกอบการเดินเรือเจ้าของเรือ นายเรือ และผู้ควบคุมเรือ

(1) นอกจากที่กำหนดในข้อ (3) นี้ ให้ผู้ประกอบการเดินเรือ เจ้าของเรือ นายเรือ และผู้ควบคุมเรือดำเนินการตาม ข้อ 2 (2) (3) (4) และ (5) ของประกาศกรมเจ้าท่าที่ 75/2564 เรื่องการปฏิบัติตามมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ลงวันที่ 18 เมษายน 2564

(2) ให้พิจารณาปรับลดจำนวนเที่ยวการเดินทางในการให้บริการแก่ผู้โดยสารระหว่างจังหวัด ในเขตพื้นที่ควบคุมสูงสุดและเข้มงวดตามข้อ 2 (1) ข้อกำหนดออกตามความในมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 (ฉบับที่ 23) ลงวันที่ 15 พฤษภาคม 2564 ได้แก่ กรุงเทพมหานคร จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี และจังหวัดสมุทรปราการ รวม 4 จังหวัด เท่าที่สามารถจะทำได้ ทั้งนี้ ให้พิจารณาจัดการเดินเรือตามความจำเป็นให้เหมาะสมกับสถานการณ์และช่วงเวลา

3. มาตรการสำหรับผู้ประกอบการท่าเรือ

(1) ให้ประชาสัมพันธ์ขอความร่วมมือให้ประชาชนงดหรือชะลอการเดินทางใน

ช่วงเวลานี้โดยไม่มีเหตุจำเป็น โดยเฉพาะหลีกเลี่ยงการเดินทางเข้าไปในเขตพื้นที่ควบคุมสูงสุดและเข้มงวด ตามข้อ 3 (2) ซึ่งมีการแพร่ระบาดของโรคที่อาจทำให้เสี่ยงหรือมีโอกาสติดโรคและมาตรการตามข้อ 3 และ ข้อ 4 (1)

(2) ดำเนินการตรวจสอบและกำกับดูแลผู้โดยสารให้ปฏิบัติตามมาตรการสาธารณสุข

4. มาตรการสำหรับผู้โดยสาร

(1) ให้งดหรือชะลอการเดินทางขึ้นหรือลงเรือโดยสารในช่วงเวลานี้ หากไม่มีเหตุจำเป็น โดยเฉพาะหลีกเลี่ยงการเดินทางเข้าไปในเขตพื้นที่ควบคุมสูงสุดและเข้มงวดตามข้อ 3 (2)

(2) ให้ปฏิบัติตามมาตรการสาธารณสุข และมาตรการตามข้อ 3 และข้อ 4 ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ 2 พฤษภาคม พ.ศ. 2564 เป็นต้นไป จนกว่าจะมีประกาศเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่น

(ค) ประกาศสถานเอกอัครราชทูต ณ เวียงจันทน์ ที่ 11/2564 เรื่อง นายกรัฐมนตรีลาว ออกคำสั่งเพิ่มมาตรการสกัดกั้นการระบาดของโรคโควิด 19 ระหว่าง 22 เมษายน - 5 พฤษภาคม 2564 (สถานเอกอัครราชทูต ณ เวียงจันทน์, 2564) กำหนดว่า

ให้คงการปิดด่านสากล ด้านประเพณีและด้านท้องถิ่นทางบกและทางน้ำที่ติดกับประเทศที่มีการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ในชุมชน สำหรับบุคคลทั่วไป ยกเว้นผู้ที่มีความจำเป็นที่ได้รับอนุญาตจากคณะเฉพาะกิจฯ และรณรงต์สินค้า โดยให้มีประกันภัยโควิด 19 และใส่อุปกรณ์ติดตามทางการแพทย์ในช่วงจำกัดบริเวณ 14 วัน

(ง) พระราชบัญญัติการเดินทางในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2456 บัญญัติว่า

1. มาตรา 3 ได้ให้ความหมายของ "เรือ" หมายความว่ายานพาหนะทางน้ำทุกชนิด ไม่ว่าจะใช้เพื่อบรรทุกลำเลียง โดยสาร ลากจูง ดัน ยกชุดหรือ

ลอกรวมทั้งยานพาหนะอย่างอื่นที่สามารถใช้น้ำได้
ทำนองเดียวกัน

เรือบรรทุกสินค้า หมายความว่า เรือที่ไม่มี
ดาตฟ้าหรือมีไม่ตลอดลำ เดินด้วยกรรเชียงแจว หรือ
พาย หรือบางที่ใช้ใบ และใช้สำหรับบรรทุกสินค้า

เรือสินค้า หมายความว่า เรือที่มีใช้เรือ
โดยสาร

2. มาตรา 217 เมื่อได้รับข่าวว่ามีไข้
หรือหวัดตกโรค ใช้ทรพิษ ใช้กาฬโรค ใช้จับ หรือโรค
ร้ายต่างๆ ที่มีอาการติดกันได้ เกิดขึ้นหรือมีอยู่ใน
เมืองท่าหรือตำบลใด ๆ ภายนอกพระราชอาณาเขต
ไทย ให้เสนาบดีกระทรวงนครบาลมีอำนาจขอด้วย
กฎหมาย ออกประกาศในหนังสือราชกิจจานุเบกษา
และแจ้งประกาศไปยังกงสุลต่างประเทศทั่วกันว่า
เมืองท่าหรือตำบลนั้น ๆ มีโรคภัยที่ติดกันได้ แล้วให้
บังคับบรรดาเรือที่จะมาจากเมืองท่าหรือตำบลนั้น
ให้ไปอยู่ที่สถานีหรือท่าเลทอดสมอเพื่อป้องกันโรค
ภัยอันตราย และให้กักอยู่ที่นั่น จนกว่าเจ้าพนักงาน
แพทย์กระทรวงนครบาลหรือเจ้าพนักงานรอง ซึ่ง
ต่อไปจะเรียกว่าเจ้าพนักงานแพทย์นั้น จะอนุญาต
ปล่อยให้ไปได้

(จ) ความตกลงว่าด้วยการอำนวยความสะดวก
สะตวการขนส่งข้ามแดนในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง
(GMS Cross-Border Transport Facilitation
Agreement: GMS CBTA) บัญญัติว่า การข้าม
แดนของบุคคล ส่วนการตรวจคนเข้าเมือง/(เข้า/
ออก) นั้น ข้อ 3 การตรวจสุขอนามัยของบุคคล

(ก) ทั่วไป: ประเทศผู้รับจะใช้
กฎหมายภายในประเทศและกฎระเบียบของตน
สอดคล้องกับระเบียบด้านสาธารณสุขระหว่าง
ประเทศขององค์การอนามัยโลก

(ข) หลักการ: ไม่มีการตรวจ
(โดยทั่วไป บุคคลที่ (1) ถือเอกสารที่กำหนดโดย
องค์การอนามัยโลก (2) ไม่ได้มาจากและไม่ได้ผ่าน
พื้นที่ที่มีการติดเชื้อหรือมีความเสี่ยง และ (3) ไม่ได้

แสดงอาการภายนอกใด ๆ ของโรคติดต่อที่เป็น
อันตรายทางด้านสาธารณสุขจะต้องได้รับการ
ตรวจทางการแพทย์ตามปกติ (routine) การตรวจ
อย่างละเอียด หรือการทดสอบ

(ค) ข้อยกเว้น: การตรวจได้รับ
อนุญาตให้กระทำได้ในกรณีพิเศษ (บุคคลที่จะต้อง
ได้รับการตรวจทางการแพทย์คือบุคคลที่ (1) บุคคล
ที่ไม่ได้ถือเอกสารที่กำหนดโดยองค์การอนามัยโลก
(2) มาจากหรือเดินทางผ่านพื้นที่ที่มีการติดเชื้อหรือ
มีความเสี่ยง หรือแสดงอาการภายนอกของ
โรคติดต่อที่เป็นอันตรายทางด้านสาธารณสุข

(ฉ) พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ.
2560 บัญญัติว่า

1. มาตรา 51 ก่อนที่จะนำของใดไปจาก
อารักขาของศุลกากรหรือก่อนที่จะส่งของใดออกไป
นอกราชอาณาจักร ผู้นำของเข้าหรือผู้ส่งของออก
ต้องปฏิบัติให้ครบถ้วนตามพระราชบัญญัตินี้ และ
ตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวกับการศุลกากร กับต้องยื่น
ใบขนสินค้าโดยถูกต้อง และเสียอากรจนครบถ้วน
หรือ วางประกันไว้

การยื่นใบขนสินค้า การเสียอากร และ
การวางประกันตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตาม
หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีประกาศ
กำหนด

2. มาตรา 52 เมื่อนำของเข้ามาในหรือ
จะส่งของออกไปนอกราชอาณาจักร ให้ผู้นำของเข้า
หรือผู้ส่งของออกยื่นใบขนสินค้าต่อพนักงาน
ศุลกากรตามแบบที่อธิบดีประกาศกำหนด ซึ่งอย่าง
น้อยต้องมี รายการดังต่อไปนี้ (1) ชนิดแห่งของ (2)
ปริมาณ น้ำหนัก และคุณภาพแห่งของ (3) ราคา
ศุลกากร และ (4) ประเทศต้นทางหรือประเทศ
ปลายทาง

(ข) ประกาศกรมศุลกากร ที่ 8/2561 เรื่อง การปฏิบัติพิธีการศุลกากรเพื่อส่งออกของที่มีปริมาณเล็กน้อยตามแนวชายแดน กำหนดว่า

การปฏิบัติพิธีการศุลกากรเพื่อส่งออกของที่มีปริมาณเล็กน้อยตามแนวชายแดน ณ ด่านพรมแดนหรือจุดผ่านแดนถาวร หรือจุดผ่านแดนชั่วคราว หรือจุดผ่อนปรนทางการค้า ให้ผู้ส่งออกยื่นใบแจ้งรายละเอียดสินค้าขาออก (กศก. 153) พร้อมสำเนาหนึ่งฉบับ ต่อพนักงานศุลกากร ณ ด่านพรมแดน หรือจุดผ่านแดนถาวร หรือจุดผ่านแดนชั่วคราว หรือจุดผ่อนปรนทางการค้า เพื่อให้พนักงานศุลกากร ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของของที่ส่งออกให้ตรงตามที่สำแดง และบันทึกรับรองการส่งออก เพื่อเป็นหลักฐานให้กับผู้ส่งออกในการดำเนินการเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มต่อกรมสรรพากร โดยของที่ส่งออก จะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์เงื่อนไข ดังต่อไปนี้ (1) มีราคาไม่เกินห้าหมื่นบาท (2) ไม่เป็นของต้องเสียภาษีอากร ของต้องห้ามของต้องจำกัดในการส่งออกตามกฎหมาย และ (3) ไม่ได้ใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีอากรภายใต้กฎหมายศุลกากร หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง เว้นแต่ภาษีมูลค่าเพิ่ม

7. ผลการวิจัย

จากการศึกษาในกลุ่มประชากรพบว่า ประชากรที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถามนั้นส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 52.94 และช่วงอายุของกลุ่มประชากรส่วนใหญ่อยู่ที่ 41-50 ปีคิดเป็นร้อยละ 41.18 ประชากรจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธและมีสัญชาติ/เชื้อชาติไทยคิดเป็นร้อยละ 100 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ที่มัธยมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 35.29 สถานภาพส่วนใหญ่สมรสคิดเป็นร้อยละ 82.35 และสถานภาพทางครอบครัวคือเป็นหัวหน้าครอบครัวคิดเป็นร้อยละ 52.94 ประชากรจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพผู้ประกอบการค้า

สินค้าคิดเป็นร้อยละ 70.59 และผู้ประกอบการเดินเรือคิดเป็นร้อยละ 29.41 กลุ่มตัวอย่างมีรายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 5,000 – 10,000 บาทคิดเป็นร้อยละ 35.29 และมีรายจ่ายเฉลี่ยอยู่ที่ 5,000 – 10,000 บาทคิดเป็นร้อยละ 29.41 ระยะเวลาการประกอบอาชีพของประชากรนั้น ประมาณ 10 ปีคิดเป็นร้อยละ 11.77

7.1 ผลกระทบของ COVID-19 ต่อผู้ประกอบการค้าและผู้ประกอบการเดินเรือในตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

ผู้ประกอบการค้าในตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ได้รับผลกระทบโดยภาพรวมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.18) ขณะที่ผู้ประกอบการเดินเรือได้รับผลกระทบโดยภาพรวมในระดับมากเช่นเดียวกัน (ค่าเฉลี่ย 4.06) แต่เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่าได้รับผลกระทบทั้งเหมือนและแตกต่างกัน กล่าวคือผลกระทบจากมาตรการของ สปป.ลาว ในการปิดด่านสากล ด่านประเพณี และด่านท้องถิ่นทางน้ำกับประเทศไทยที่ทำให้หยุดการขนส่งสินค้าทางเรือ ผู้ประกอบการค้าได้รับผลกระทบในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.25) เช่นเดียวกับผู้ประกอบการเดินเรือก็ได้รับผลกระทบระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 5.00) ด้านผลกระทบจากการมาตรการของ สปป.ลาว ให้มีการขนส่งทางบกผ่านทางสะพานมิตรภาพอำเภอเชียงของ ที่ทำให้ต้องขนส่งสินค้าทางบกผ่านสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 4 (เชียงของ-ห้วยทราย) ผู้ประกอบการค้าได้รับผลกระทบระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.17) ขณะที่ผู้ประกอบการเดินเรือได้รับผลกระทบระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 5.00) ด้านผลกระทบทางด้านรายได้จากการประกอบธุรกิจการค้าชายแดน หรือประกอบธุรกิจเดินเรือที่ไม่สามารถส่งออกสินค้าหรือเดินเรือได้ กลุ่มผู้ประกอบการค้าได้รับผลกระทบระดับมากที่สุด

(ค่าเฉลี่ย 4.50) เช่นเดียวกับกลุ่มผู้ประกอบการเดินเรือได้รับผลกระทบระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 5.00) ด้านผลกระทบทางด้านรายจ่ายที่เพิ่มขึ้นจากการประกอบธุรกิจการค้าขายแดนที่ไม่สามารถส่งออกสินค้าตามปกติได้ ผู้ประกอบการค้าได้รับผลกระทบระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.58) เช่นเดียวกับผู้ประกอบการเดินเรือได้รับผลกระทบระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 5.00) ผลกระทบทางด้านปริมาณสินค้า (สต็อกสินค้า) จากการประกอบธุรกิจการค้าขายแดนที่ไม่สามารถส่งออกสินค้าตามปกติได้ ผู้ประกอบการค้าได้รับผลกระทบระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.08) ขณะที่ผู้ประกอบการเดินเรือไม่มีผลกระทบใด ๆ (ค่าเฉลี่ย 0.00) ผลกระทบทางด้านระยะเวลาในการขนส่งที่เพิ่มขึ้นจากการขนส่งทางบก แทนการขนส่งทางเรือไทย-ลาว ผู้ประกอบการค้าได้รับผลกระทบระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.58) ขณะที่ผู้ประกอบการเดินเรือได้รับผลกระทบระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.40)

ผลการวิจัยเมื่อได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบมูลค่าการส่งออกสินค้าจากประเทศไทยไปสปป.ลาวโดยผ่านช่องทางการขนส่งทางเรือบริเวณตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ก่อนสถานการณ์โรคระบาด COVID-19 ในปี 2562 พบว่ามีจำนวนเที่ยวเรืออยู่ที่ 3,718 ลำ มูลค่านำเข้าและส่งออกสินค้าคิดเป็น 296,738 ล้านบาท ในปี 2563 มีจำนวนเที่ยวเรืออยู่ที่ 2,638 ลำ มูลค่านำเข้าและส่งออกสินค้าคิดเป็น 156,772¹³ ล้านบาท จากสถิติดังกล่าวจะเห็นว่าจำนวนเที่ยวเรือและมูลค่าการนำเข้าและส่งออกลดลงอย่างเห็นได้ชัดเมื่อเกิดสถานการณ์โรคระบาด COVID-19 ในต้นปี 2563 ผลกระทบของผู้ประกอบการค้าและผู้ประกอบการเดินเรือ โดยการใช้ T-test พบว่าค่า (t) เท่ากับ 0.19 และค่า (p) เท่ากับ 0.860 ซึ่งมากกว่าค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และ 0.05 ดังนั้น จึงแสดงให้เห็นว่า ผู้ประกอบการค้าและผู้ประกอบการเดินเรือได้รับผลกระทบที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ (โปรดดูตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ความแตกต่างระหว่างผลกระทบของผู้ประกอบการค้า และผู้ประกอบการเดินเรือในสถานการณ์ปัจจุบัน

แหล่งความแปรปรวน	กลุ่ม		S.D.	แปรผล	T	P
ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบของผู้ประกอบการค้า และผู้ประกอบการเดินเรือในสถานการณ์ปัจจุบัน มาตราการของ สปป.ลาวที่ปิดด่านสากล ด่านประเพณี และด่านทางท้องถิ่นทางน้ำกับประเทศไทย	ผู้ประกอบการค้า	4.18	0.88	มาก	0.19	0.860
	ผู้ประกอบการเดินเรือ	4.06	0.30	มาก		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

¹³ สถิติปริมาณเรือ สินค้า ตู้สินค้า ของท่าเรือพาณิชย์เชียงแสน 63 เปรียบเทียบ ปี 62-63. 2553. การท่าเรือแห่งประเทศไทย

7.2 ความคิดเห็นของผู้ประกอบการค้าและผู้ประกอบการเดินเรือเกี่ยวกับมาตรการของสปป.ลาว ในการปิดด่านสากล ด่านประเพณี และด่านท้องถิ่นทางบกและทางน้ำที่มีการแพร่ระบาดของโรคCOVID-19

ความคิดเห็นของผู้ประกอบการค้าเกี่ยวกับมาตรการของ สปป.ลาว ในการปิดด่านสากล ด่านประเพณี และด่านท้องถิ่นทางบกและทางน้ำที่มีการแพร่ระบาดของโรคCOVID-19 โดยภาพรวม ทั้ง 2 กลุ่มเห็นด้วยในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.72 และ 3.03 ตามลำดับ) เมื่อแยกเป็นด้านต่าง ๆ พบว่า ด้านมาตรการของ สปป.ลาว ในสถานการณ์ COVID-19 ในการปิดด่านสากล ด่านประเพณี และด่านท้องถิ่นทางน้ำ ผู้ประกอบการค้าเห็นด้วยระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.33) ขณะที่ผู้ประกอบการเดินเรือเห็นด้วยระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.00) ด้านมาตรการของ สปป.ลาว ที่ไม่ให้มีการค้าตามประเพณีทางน้ำกับประเทศไทย ผู้ประกอบการค้า และผู้ประกอบการเดินเรือเห็นด้วยระดับน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 1.42 และ 1.40 ตามลำดับ) ด้านมาตรการของ สปป.ลาว เป็นการปิด

โอกาสทางการค้าตามประเพณี ระหว่างไทย – ลาว ผู้ประกอบการค้าเห็นด้วยระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.17) ขณะที่ผู้ประกอบการเดินเรือเห็นด้วยระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.60) ด้านประเทศไทยที่ยังไม่มีมาตรการใด ๆ เกี่ยวกับการที่ สปป.ลาว ไม่ให้มีการค้าตามประเพณีทางน้ำ ซึ่งเป็นผลทำให้การค้าตามประเพณีหยุดชะงัก ผู้ประกอบการค้า และผู้ประกอบการเดินเรือเห็นด้วยระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.42 และ 5.00 ตามลำดับ ด้านหากรัฐบาลไทยจะมีการเจรจาทำข้อตกลงพิเศษกับ สปป.ลาว ให้สามารถทำการค้าระหว่างกันต่อไปโดยเร็ว ผู้ประกอบการค้า และผู้ประกอบการเดินเรือเห็นด้วยระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.42 และ 5.00 ตามลำดับ)

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ประกอบการค้า และผู้ประกอบการเดินเรือเกี่ยวกับมาตรการของสปป.ลาว โดยการใช้ T-test พบว่าค่า (t) เท่ากับ -0.39 และค่า (p) เท่ากับ 0.70 ซึ่งมากกว่าค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และ 0.05 ดังนั้น จึงแสดงให้เห็นถึงความคิดเห็นของผู้ประกอบการค้าและผู้ประกอบการเกี่ยวกับมาตรการของสปป.ลาว ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ (โปรดดูตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นของผู้ประกอบการค้ากับผู้ประกอบการเดินเรือเกี่ยวกับมาตรการของภาครัฐในสถานการณ์ COVID-19

แหล่งความแปรปรวน	กลุ่ม		S.D.	แปรผล	T	P
ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรการของภาครัฐในสถานการณ์ COVID-19	ผู้ประกอบการค้า	2.72	1.33	ปานกลาง	-0.39	0.70
	ผู้ประกอบการเดินเรือ	3.03	0.7	ปานกลาง		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

7.3 แนวทางและมาตรการทางกฎหมาย ในการช่วยเหลือและส่งเสริมผู้ประกอบการค้า และผู้ประกอบการเดินเรือ ภายใต้สถานการณ์ COVID-19 ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ความคิดเห็นของผู้ประกอบการค้าและผู้ประกอบการเดินเรือต่อแนวทางและมาตรการทางกฎหมาย ในการช่วยเหลือ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.11 และ 4.55 ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่ามีความคิดเห็นไปในทางเดียวกัน กล่าวคือ ด้านการผ่อนปรนให้มีการเปิดด่านประเพณีด่านท้องถิ่นในวันเวลาที่กำหนด ความคิดเห็นของผู้ประกอบการค้าและผู้ประกอบการเดินเรืออยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.75 และ 5.00 ตามลำดับ) ด้านการให้รัฐเป็นผู้เจรจาให้มีการเปิดด่านสากล ด้านประเพณี ภายใต้การป้องกันการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 อย่างเข้มงวดอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.92 และ 5.00 ตามลำดับ) ด้านหากมีการปิดด่านประเพณีแต่ให้มีอนุญาตให้มีการส่งสินค้า ณ เส้นแบ่งกลางแม่น้ำ อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.33 และ 3.20 ตามลำดับ) ด้านภาครัฐจะทำการขอลงทางการค้าพิเศษกับ สปป.ลาว ในสถานการณ์ COVID-19 (Bubble Trade) อย่างเร่งด่วน เพื่อให้มีการค้าขายชายแดน ภายใต้ข้อตกลงให้ผู้ประกอบการค้า และ

ผู้ประกอบการเดินเรือต้องมีผลตรวจ COVID-19 และต้องได้รับการฉีดวัคซีนครบตามกำหนดอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.42 และ 5.00 ตามลำดับ) ด้านการขายสินค้าออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซ (การทำธุรกิจโดยซื้อขายสินค้าหรือโฆษณาผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ อินเทอร์เน็ต) สามารถแก้ไขปัญหาการค้าชายแดนไทย-ลาว ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้มากนักน้อยเพียงใด อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.83 และ 2.80 ตามลำดับ) ด้านประเทศไทยต้องปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายเพื่อทำการค้าชายแดนไม่สะดุดด้วยสาเหตุจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 หรือโรคอุบัติใหม่ที่อาจเกิดขึ้นอีกในอนาคต อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.42 และ 4.40 ตามลำดับ)

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ประกอบการค้า และผู้ประกอบการเดินเรือเกี่ยวกับแนวทางและมาตรการทางกฎหมาย โดยการใช้ T-test พบว่า ค่า (t) เท่ากับ -0.78 และค่า (p) เท่ากับ 0.467 ซึ่งมากกว่าค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และ 0.05 ดังนั้น ดังนั้น จึงแสดงให้เห็นว่า ความคิดเห็นของผู้ประกอบการค้า และผู้ประกอบการเดินเรือเกี่ยวกับแนวทางและมาตรการทางกฎหมายไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ (โปรดดูตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นของผู้ประกอบการค้า และผู้ประกอบการเดินเรือในต่อแนวทางและมาตรการทางกฎหมาย ในการช่วยเหลือและส่งเสริมผู้ประกอบการค้า

แหล่งความแปรปรวน	กลุ่ม		S.D.	แปรผล	T	P
ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางและมาตรการทางกฎหมาย ในการช่วยเหลือและส่งเสริมผู้ประกอบการค้า	ผู้ประกอบการค้า	4.11	0.90	มาก	-0.78	0.467
	ผู้ประกอบการเดินเรือ	4.55	0.45	มากที่สุด		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

8. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยดังกล่าว นำมาอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาผลกระทบของ COVID-19 ต่อผู้ประกอบการค้าและผู้ประกอบการเดินเรือในตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย พบว่า โดยภาพรวม ทั้ง 2 กลุ่มได้รับผลกระทบที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ (ค่าเฉลี่ยรวม 4.18 และ 4.06 ตามลำดับ) และได้รับผลกระทบระดับมากที่สุดด้านมาตรการของ สปป.ลาว ในการปิดด่านสากล ด้านประเพณี และด้านท้องถื่นทางน้ำกับประเทศไทยที่ทำให้หยุดการขนส่งสินค้าทางเรือ กลุ่มผู้ประกอบการค้า และผู้ประกอบการเดินเรือได้รับผลกระทบมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.50 และ 5.00 ตามลำดับ) ด้านรายได้จากการประกอบธุรกิจการค้าขายแดน หรือประกอบธุรกิจเดินเรือที่ไม่สามารถส่งออกสินค้าหรือเดินเรือได้ และผลกระทบทางด้านรายจ่ายที่เพิ่มขึ้นจากการประกอบธุรกิจการค้าขายแดนที่ไม่สามารถส่งออกสินค้าตามปกติได้ อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 2 กลุ่ม โดยกลุ่มผู้ประกอบการค้า (ค่าเฉลี่ย 4.50 และ 4.58 ตามลำดับ) และกลุ่มผู้ประกอบการเดินเรือ (ค่าเฉลี่ย 5.00 และ 5.00 ตามลำดับ) ด้านปริมาณสินค้า (สต็อกสินค้า) จากการประกอบธุรกิจการค้าขายแดนที่ไม่สามารถส่งออกสินค้าตามปกติได้ ผู้ประกอบการค้าได้รับผลกระทบระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.08) ขณะที่ผู้ประกอบการเดินเรือไม่ได้รับผลกระทบใด ๆ ด้านระยะเวลาในการขนส่งที่เพิ่มขึ้นจากการขนส่งทางบก แทนการขนส่งทางเรือ ไทย-ลาว ผู้ประกอบการค้าได้รับผลกระทบระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.58) ขณะที่ผู้ประกอบการเดินเรือได้รับผลกระทบระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.40)

ผลจากการวิจัยดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า เมื่อมองในรายละเอียด ผู้ประกอบการค้าได้รับ

ผลกระทบมากกว่าผู้ประกอบการเดินเรือในด้านปริมาณสินค้า (สต็อกสินค้า) และด้านระยะเวลาในการขนส่งที่เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ เมื่อนำเอาแนวคิดเกี่ยวกับการค้าขายแดนและประกอบกับแนวคิดเมืองคู่มิตรตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น ที่มุ่งเน้นการสร้างสัมพันธ์ไมตรีระหว่างเมืองชายแดนที่มีลักษณะร่วมกันไม่ว่าจะเป็นทางด้านภูมิศาสตร์และวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างเมืองและระหว่างประเทศ ก็จะพบว่า การประกาศปิดด่านของสปป.ลาวนั้นไม่ได้คำนึงถึงการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเมืองและระหว่างประเทศในเรื่องของการค้าขายชายแดนตามแนวคิดทั้งสองแต่อย่างใด สปป.ลาวคำนึงถึงผลประโยชน์ในเรื่องของการบริหารอำนาจในประเทศของตนแต่เพียงอย่างเดียว

ตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 2 เพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้ประกอบการค้าและผู้ประกอบการเดินเรือเกี่ยวกับมาตรการของสปป.ลาว ในการปิดด่านสากล ด้านประเพณี และด้านท้องถื่นทางบก และทางน้ำที่มีการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 พบว่า โดยภาพรวม ทั้ง 2 กลุ่มมีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ (ค่าเฉลี่ยรวม 2.72 และ 3.03 ตามลำดับ) แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า มีความแตกต่างกันใน 3 ประเด็น คือ ผู้ประกอบการค้าเห็นด้วยในระดับน้อยในเรื่องมาตรการของ สปป.ลาว ในสถานการณ์ COVID-19 ในการปิดด่านสากล ด้านประเพณี และด้านท้องถื่นทางน้ำกับประเทศไทย (ค่าเฉลี่ย 2.33) ในขณะที่ผู้ประกอบการเดินเรือเห็นด้วยในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.00) ด้านมาตรการของ สปป.ลาว ในสถานการณ์ COVID-19 ที่ไม่ให้มีการค้าตามประเพณีทางน้ำกับประเทศไทย ผู้ประกอบการค้าเห็นด้วยในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.00) ขณะที่ผู้ประกอบการเดินเรือเห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 1.00) ด้านมาตรการของ สปป.ลาว ใน

สถานการณ์ COVID-19 ให้มีการขนส่งทางบกผ่านทางสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 4 (เชียงของ-ห้วยทราย) ผู้ประกอบการค้าเห็นด้วยในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.17) ขณะที่ผู้ประกอบการเดินเรือเห็นด้วยในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.60)

ผลจากการวิจัยดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าผู้ประกอบการค้าเห็นด้วยในระดับน้อยในเรื่องมาตรการของ สปป.ลาว ในสถานการณ์ COVID-19 ในการปิดด่านสากล ด่านประเพณี และด่านท้องถิ่นทางน้ำกับประเทศไทย ในขณะที่ผู้ประกอบการเดินเรือเห็นด้วยในระดับปานกลาง เพราะมาตรการของ สปป.ลาว ทำให้ผู้ประกอบการค้าได้รับผลกระทบมากกว่าผู้ประกอบการเดินเรือในด้านปริมาณสินค้า (สต็อกสินค้า) และด้านระยะเวลาในการขนส่งที่เพิ่มขึ้น ด้านการห้ามไม่ให้มีการค้าตามประเพณีทางน้ำกับประเทศไทย ผู้ประกอบการค้าเห็นด้วยในระดับน้อย ขณะที่ผู้ประกอบการเดินเรือเห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด เพราะผู้ประกอบการเดินเรือได้รับผลกระทบโดยตรงจากมาตรการดังกล่าว และด้านมาตรการของ สปป.ลาว ที่ให้มีการขนส่งทางบกผ่านทางสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 4 (เชียงของ-ห้วยทราย) ผู้ประกอบการค้าเห็นด้วยในระดับปานกลาง ขณะที่ผู้ประกอบการเดินเรือเห็นด้วยในระดับน้อยที่สุดนั้นเพราะ หากมีการขนส่งทางบกแทนการขนส่งทางเรือ จะทำให้ผู้ประกอบการเดินเรือไม่ได้ประกอบกิจการและต้องสูญเสียรายได้จากการเดินเรือ เนื่องจากก่อนสถานการณ์ COVID-19 ระบาด การค้าขายส่วนใหญ่ระหว่างประเทศไทยและสปป.ลาว บริเวณท่าเรือต้นฝั้งเป็นอีกจุดสำคัญที่ทำให้เกิดเขตเศรษฐกิจ การกระจายสินค้าผ่านแดนทางเรือ ซึ่งเป็นแหล่งของนักลงทุนชาวต่างชาติที่เข้ามาลงทุนในด้านธุรกิจการนำเข้า ส่งออก และการท่องเที่ยว (ศุภลักษณ์ จิรรัตน์สถิต, 2559.)

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3. เพื่อหาแนวทางและมาตรการทางกฎหมาย ในการช่วยเหลือผู้ประกอบการค้าและผู้ประกอบการเดินเรือ ภายใต้สถานการณ์ COVID-19 ที่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้ประกอบการค้า และผู้ประกอบการเดินเรือ ต่อแนวทางและมาตรการทางกฎหมายในการช่วยเหลือและส่งเสริมผู้ประกอบการค้าและผู้ประกอบการเดินเรือมีความสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกันในทุกประเด็น ในด้านการผ่อนปรนให้มีการเปิดด่านประเพณีด่านท้องถิ่นในวันเวลาที่กำหนด การให้รัฐเป็นผู้เจรจาให้มีการเปิดด่านสากล ด่านประเพณี ภายใต้การป้องกันการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 อย่างเข้มงวด การปิดด่านประเพณี แต่ให้มียกยัตให้มีการส่งสินค้า ณ เส้นแบ่งกลางแม่น้ำ การทำข้อตกลงทางการค้าพิเศษกับ สปป.ลาว ในสถานการณ์ COVID-19 (Bubble Trade) อย่างเร่งด่วนภายใต้ข้อตกลงให้ผู้ประกอบการค้า และผู้ประกอบการเดินเรือต้องมีผลตรวจ COVID-19 และต้องได้รับการฉีควัคซีนครบตามกำหนด การขายสินค้าออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซ การปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายเพื่อทำให้การค้าขายแดนไม่สะดุดด้วยสาเหตุจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 หรือโรคอุบัติใหม่ที่จะเกิดขึ้นอีกในอนาคต

เนื่องจากมาตรการของ สปป.ลาวในการป้องกันการแพร่ระบาด COVID-19 โดยการปิดด่านถาวร แดนท้องถิ่น และด่านประเพณี ทางน้ำกับประเทศไทยเป็นมาตรการที่สร้างผลกระทบต่อการค้าตามประเพณีตามแนวชายแดนประเทศไทย-สปป.ลาว เพราะทำให้ไม่สามารถส่งออกสินค้าและเดินเรือส่งสินค้าได้เลย รายได้ลดลง แต่รายจ่ายในการดำรงชีวิตประจำวันยังคงมีอยู่

9. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

9.1 สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่าผู้ประกอบการค้าและผู้ประกอบการเดินเรือต่างได้รับผลกระทบอย่างมากในการประกาศปิดด่านท้องถิ่น ด้านประเพณี ของ สปป.ลาว เพราะส่งผลกระทบต่อรายได้ที่ลดลง แต่รายจ่ายที่ยังคงมีอยู่และเพิ่มขึ้น ทั้งนี้พบว่าผู้ประกอบการทั้งสองไม่สามารถประกอบธุรกิจของตนตามประเพณีปฏิบัติเดิมมาเป็นเวลากว่าหนึ่งปีแล้ว ถึงแม้ว่าจะให้มีการเปลี่ยนเส้นทางขนส่งสินค้าไปช่องทางอื่น แต่ก็พบว่าผู้ประกอบการค้านั้นต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มมากขึ้น และเป็นการแก้ไขปัญหาที่ไม่ตรงจุด เพราะการค้าตามประเพณีชายแดน ณ ตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงรายนี้ เป็นการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างประชาชนที่อยู่อาศัยตามบริเวณชายแดนของทั้งสองพากแม่น้ำโขงที่ใช้การขนส่งสินค้าทางเรือและสินค้าที่ส่งนั้นก็มิมีมูลค่าครั้งละไม่มากนัก ส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่มีความจำเป็นต่อชีวิตประจำวันเช่นสินค้าอุปโภคบริโภคสินค้า เกษตรบางชนิด ดังนั้น การส่งสินค้าทางบกทำให้มีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มมากขึ้น เนื่องระยะทางที่เพิ่มขึ้น การขนส่งที่ผ่านผู้ประกอบการมากขึ้น ประกอบกับสิ่งของที่ส่งมีไม่มาก ก็ทำให้ไม่คุ้มค่าในการขนส่ง ทำให้เกิดความเดือดร้อนกับการดำเนินชีวิตของผู้ประกอบการค้าสินค้าและทำให้ผู้ประกอบการเดินเรือ ต้องปิดกิจการลง หรือหยุดประกอบกิจการชั่วคราวโดยไม่มีกำหนดทำให้คุณค่าทางวัฒนธรรมและประเพณีในการใช้เรือขนส่งสินค้าหมดคุณค่าลงไป ทั้งที่ทั้งสองประเทศควรที่จะอนุรักษ์และหาแนวทางในการที่จะส่งเสริมสนับสนุนให้คงอยู่ถึงแม้ว่าจะเกิดสถานการณ์

COVID-19 ก็ตาม นอกจากนี้ การประกาศปิดด่านท้องถิ่น ด้านประเพณี ของ สปป.ลาว ทำให้เกิดมีการลักลอบส่งสินค้าข้ามแดนทางเรือทั้งเกิดจากผู้ประกอบการฝั่งไทยและฝั่งของสปป.ลาว ซึ่งเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายและไม่ปลอดภัยจากการระบาดของโรค COVID-19 รวมทั้งก่อให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันอย่างมีนัยสำคัญซึ่งส่งผลกระทบต่อการประกอบธุรกิจของทั้งสองประเทศ

สำหรับ แนวทางและมาตรการทางกฎหมาย ในการช่วยเหลือและส่งเสริมผู้ประกอบการค้า และผู้ประกอบการเดินเรือ ให้มีประสิทธิภาพ ภายใต้สถานการณ์ COVID-19 กลุ่มตัวอย่างเห็นว่ารัฐบาลไทยควรเป็นผู้นำในการดำเนินการร้องขอรัฐบาลของสปป.ลาว ให้เข้าร่วมเจรจาในระดับทวิภาคี เพื่อให้มีการออกมาตรการในการผ่อนปรนให้เปิดด่านท้องถิ่น ด้านประเพณี ภายใต้มาตรการการป้องกันการแพร่ระบาด

9.2 ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาดังกล่าว กลุ่มผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

9.2.1 ข้อเสนอแนะระดับนโยบายและข้อตกลงระหว่างประเทศ

เนื่องจากผู้ประกอบการค้าและผู้ประกอบการเดินเรือทางฝั่งประเทศไทยได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากการประกาศปิดด่านของ สปป.ลาวดังที่ได้กล่าวมา ดังนั้น เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของประเทศและคนไทยซึ่งเป็นประชาชนผู้ประกอบการทั้งสองประเภท รัฐบาลไทยควรดำเนินการอย่างเร่งด่วนที่จะร้องขอให้สปป.ลาว เข้าร่วมเจรจาเป็นกรณีพิเศษในสถานการณ์โรคระบาด COVID-19 เพื่อสร้าง

1. “นโยบายระหว่างประเทศที่ชัดเจนเกี่ยวกับการค้าตามประเพณีชายแดนร่วมกัน ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือและส่งเสริม รวมทั้ง

อำนวยความสะดวกให้กับผู้ประกอบการค้าและผู้ประกอบการเดินเรือทั้งสองประเทศในสถานการณ์ COVID-19” ซึ่งเป็นไปตามความตกลงว่าด้วยการอำนวยความสะดวกการขนส่งข้ามแดนในอนุภูมิภาค ลุ่มแม่น้ำโขง (GMS Cross-Border Transport Facilitation Agreement: GMS CBTA) ที่มีประเทศไทยและประเทศลาวเป็นสมาชิก และ

2. จัดทำความตกลงระดับทวิภาคีขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับการช่วยเหลือและส่งเสริม รวมทั้งอำนวยความสะดวกให้กับผู้ประกอบการค้าและผู้ประกอบการเดินเรือของทั้งสองประเทศในสถานการณ์ COVID-19

9.2.2 ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติการ ท้องถิ่น

1. รัฐบาลไทย (จังหวัดเชียงราย) ควรออกมาตรการรักษาความปลอดภัยในการตรวจตราคนเข้าออก เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับเจ้าหน้าที่และประชาชนของทั้งสองฝ่าย โดยการเร่งจัดให้มีการฉีดวัคซีนสำหรับผู้ที่มิกลุ่มเสี่ยงและใกล้ชิด ในบริเวณที่เป็นจุดสำคัญของเศรษฐกิจ เช่น การค้าชายบริเวณชายแดน ผู้ประกอบการค้าสินค้า ผู้ประกอบการเดินเรือ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและประชาชนในบริเวณพื้นที่การค้าชายแดนโดยเร็ว

2. รัฐบาลไทย (จังหวัดเชียงราย) ควรมีการเข้าเจรจาความเบื้องต้นกับผู้แทนรัฐของสปป.ลาวในพื้นที่ฝั่งตรงข้ามตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย เพื่อให้มีการผ่อนปรนเปิดด่านประเพณี ด่านท้องถิ่น เพื่อให้มีการค้าชายแดนในช่วงระยะเวลาที่กำหนด เพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการค้าและผู้ประกอบการเดินเรือที่ไม่ได้ทำการค้าชายแดนไทย-ลาว แทนการขนส่งสินค้าผ่านสะพานมิตรภาพ แห่งที่ 4 (เชียงของ-ห้วยทราย)

3. รัฐบาลไทย (จังหวัดเชียงราย) และ สปป.ลาว ควรให้มีการตั้งจุดส่งสินค้าและจุดรับสินค้าโดยผ่านการฆ่าเชื้อ (Sterile Products) เพื่อ

ทำการฆ่าเชื้อสินค้าก่อนการส่งมอบโดยจัดให้มีผู้ตรวจสอบการฆ่าเชื้อจากหน่วยงานรัฐทั้งสองฝั่งให้ความร่วมมือกัน เพื่อแลกเปลี่ยนและขนส่งสินค้าไปยังประเทศเพื่อนบ้านเป็นลำดับ โดยการสร้างโปลอยน้ำเป็นจุดรับส่งสินค้าและมีไว้เพื่อรับส่งสินค้าเท่านั้น

4. รัฐบาลไทย (จังหวัดเชียงราย) และ สปป.ลาว ควรให้คนส่งสินค้าหรือรับสินค้าเข้าจุดการฆ่าเชื้อ (Sterile Products) ต้องมีใบรับรองผลการตรวจ COVID-19 และใบรับรองการฉีดวัคซีน COVID-19 ครบทั้ง 2 โดสแล้ว และมีการป้องกันโดยสวมใส่หน้ากากอนามัยขณะปฏิบัติงานและรักษาความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ

5. รัฐบาลไทย (จังหวัดเชียงราย) และ สปป.ลาว ควรกำหนดให้ประเภทสินค้าที่เป็นของสดและอาหารให้มีการเปิดให้ขนส่งผ่านจุดการฆ่าเชื้อ (Sterile Products) ทุกวันตามเวลาที่กำหนด โดยหน่วยงานของรัฐทั้งสองฝั่งตกลงร่วมกัน แต่หากเป็นสินค้าที่เป็นเครื่องใช้หรือของแห้ง ให้เปิดให้มีการขนส่งตามวันและเวลาที่กำหนด โดยหน่วยงานของรัฐทั้งสองฝั่งตกลงร่วมกัน

9.2.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยเห็นว่าเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน ควรมีการวิจัยเรื่อง

(1) จากการศึกษาที่พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญของการค้าระหว่างชายแดนไทย-ลาว คือ ปัญหาการออกกฎเก็บภาษีของประเทศลาว ที่ประกาศจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตรา 10% ของราคาสินค้านำเข้าทุกรายการ ซึ่งครอบคลุมถึงการนำเข้าที่ซื้อขายกันทั่วไปตามแนวชายแดน เพื่อให้คนในประเทศหันมาบริโภคและใช้ของในประเทศให้มากขึ้น สร้างความลำบากให้กับผู้ประกอบการตามแนวชายแดนที่ต้องขายสินค้าลำบากขึ้น ในสภาวะที่เศรษฐกิจเกิดความผันผวน ดังนั้นหากมีการศึกษา

เพื่อหามาตรการลดอัตราภาษีนำเข้าสินค้า ก็จะช่วยบรรเทาความเดือดร้อนให้กับผู้ประกอบการชายแดนฝั่งประเทศไทยไปด้วย

การศึกษามาตรการในการบังคับใช้ข้อตกลงดังกล่าว เพื่อให้การค้าชายแดนสามารถดำเนินได้อย่างต่อเนื่องได้รับผลกระทบน้อยที่สุด

(2) การบังคับใช้ความตกลงว่าด้วยการอำนวยความสะดวกการขนส่งข้ามแดนในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง (GMS Cross-Border Transport Facilitation Agreement: GMS CBTA) ระหว่างประเทศสมาชิกไม่เป็นไปตามหลักสากล จึงควรมี

บรรณานุกรม

- กริช อึ้งวิฑูรสถิตย์, วรพชร ดิษยะศริน,และจรินทร์ เจริญศรีวัฒนกุล. (2556). การค้าชายแดนและการลงทุนในสปป ลาว : โอกาสและอุปสรรค, คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 15-16.
- กองยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์. การค้าชายแดนและการค้าผ่านแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน ปี 2561. (2562). สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. หน้า 6-8.
- กาญจนา โชคถาวร. (2544). ปัญหาการค้าชายแดนไทย-ลาว ในเขตภาคเหนือตอนบน. วารสารเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีที่ 5 ฉบับที่ 3. หน้า 52-69.
- ณัฐวรรณ คำแสน. (2564). ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากการติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ของประชาชนในเขตอำเภออุ้มผาง จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสุพรรณบุรี คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก. หน้า 34-37.
- ธัญญารัตน์ ล้วนสมบูรณ์. (2551). นโยบายและมาตรการของรัฐบาลไทยในการจัดการการค้าชายแดน : กรณีศึกษา ด้านศุลกากรเชียงแสน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย = Policy and measure of Thai Government toward border trade management : A Case study of the Chiang Saen Customs Office, Chiang Saen District Chiang Rai Province. วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. หน้า 9-10.
- ประกาศสถานเอกอัครราชทูต ที่ 19/2564 เรื่อง สปป.ลาวประกาศมาตรการป้องกันการระบาดของโรคโควิด 19 ระหว่าง 5-19 มิถุนายน 2564. ข้อ 1.5 มาตรการเพิ่มเติม.
- ศุภลักษณ์ จิรรัตน์สถิต. (2559). การศึกษาสภาพแวดล้อมทางธุรกิจชายแดนไทยในจังหวัดเชียงรายภายใต้ AEC. สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ สำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง. หน้า 205-210.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2563). ความพยายามเพื่อเฝ้าระวังและป้องกันทางสาธารณสุขบริเวณชายแดนไทย – ลาว (อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย). สืบค้นเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2564 จาก <https://researchcafe.org/prevention-and-protection-of-plague-in-border-area/>.

การศึกษาสวัสดิการสังคมที่ได้รับการดูแลตนเองของผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลเมืองปู่เจ้าสมิงพราย อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

บวรเดช อนุชา*¹

ดร.กฤตวรรณ สาหร่าย**²

Received 22nd August, 2021

Revised 25th August, 2021

Accepted 26th August, 2021

บทคัดย่อ

“การศึกษาสวัสดิการสังคมที่ได้รับการดูแลตนเองของผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลเมืองปู่เจ้าสมิงพราย อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสวัสดิการที่ได้รับ, การดูแลตนเองและความต้องการสวัสดิการสังคมเพิ่มเติมของผู้สูงอายุซึ่งเป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุ จำนวน 389 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง ร้อยละ 58.9 และเพศชาย ร้อยละ 41.1 มีอายุ 70-75 ปี ร้อยละ 32.9 รองลงมา 66-69 ปี ร้อยละ 28.0 สำเร็จระดับประถมศึกษา ร้อยละ 52.7 นับถือศาสนาพุทธทั้งหมด ร้อยละ 100.0 สถานภาพสมรส ร้อยละ 54.0 มีโรคประจำตัว ร้อยละ 50.9 สำหรับจำนวนสมาชิกในครอบครัว 1-3 คน ร้อยละ 45.5 บุคคลที่ดูแลผู้สูงอายุเป็นสมาชิกในครอบครัวมากถึง ร้อยละ 71.0 นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างมีรายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือน น้อยกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 32.6 รองลงมา มีรายได้ 5,000-10,000 ร้อยละ 26.0

ในภาพรวมผู้สูงอายุได้รับสวัสดิการสังคมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.73) เมื่อพิจารณาสวัสดิการสังคมที่ได้รับเป็นรายด้านเรียงตามลำดับ ได้แก่ 1) ด้านสุขภาพอนามัย (ค่าเฉลี่ย 3.58) และ 2) ด้านความมั่นคงทางสังคม (ค่าเฉลี่ย 3.57) อยู่ในระดับมาก 3) สวัสดิการด้านการศึกษา (ค่าเฉลี่ย 3.14) 4) ด้านที่อยู่อาศัย (ค่าเฉลี่ย 2.78) 5) ด้านนันทนาการ (ค่าเฉลี่ย 2.75) 6) ด้านบริการทางสังคม (ค่าเฉลี่ย 2.66) ทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง และ 7) ด้านรายได้และการมีงานทำ (ค่าเฉลี่ย 2.59) อยู่ในระดับน้อย ด้านการดูแลตนเองในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.16) เมื่อพิจารณารายด้านเรียงตามลำดับ ได้แก่ 1) ด้านร่างกาย อยู่ในระดับมาก 2) เศรษฐกิจ 3) ด้านจิตใจ และ 4) ด้านสังคม ทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง ด้านความต้องการสวัสดิการของผู้สูงอายุภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.82)

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า 1) ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาที่ต่างกัน ทำให้สวัสดิการสังคมที่ได้รับแตกต่างกันอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ 2) ด้านครอบครัว ได้แก่ รายได้เฉลี่ยของครอบครัวและช่วงเวลาในการดูแลที่ต่างกัน ทำให้สวัสดิการสังคมที่ได้รับแตกต่างกันอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ 3) ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาที่ต่างกันทำให้การดูแลตนเองด้านร่างกาย จิตใจและเศรษฐกิจแตกต่างกัน และ 4) ข้อมูล

¹ * นักศึกษาหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสวัสดิการสังคม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

² ** อาจารย์ประจำ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติเฉลิมพระเกียรติ

ด้านครอบครัวได้แก่ รายได้เฉลี่ยของครอบครัวและช่วงเวลาในการดูแลที่ต่างกันทำให้การดูแลตนเองด้านร่างกาย จิตใจและเศรษฐกิจของผู้สูงอายุแตกต่างกันอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: ผู้สูงอายุ, สวัสดิการสังคมที่ได้รับ, ความต้องการ, การดูแลตนเอง

A Study on the Social Welfare Received and the Self-care of the Elderly in Poochaosamingprai Municipality Area, Phrapradaeng District, Samutprakarn Province

Broworndat Anucha*

Dr. Kittawan Sarai**

Abstract

“A Study on the Social Welfare Received and the Self-care of the Elderly in Poochaosamingprai Municipality Area, Phrapradaeng District, Samutprakarn Province” aims to study the welfare received, self-care, and additional social welfare needs of the elderly, which is quantitative research. The sample consisted of 389 elderly using questionnaires as a research tool. Descriptive and inferential statistics were employed to analyze data.

The research results showed the profiles of the sample as follow: 58.9 % female, 41.1 % male, 32.9% 70-75 years, 28.0% 66-69 years, 52.7% completed primary school, 100% Buddhist, 54.0% married, 50.9% had a congenital disease, 45.5% had 1-3 member in the family, 71.1% had to take care of the elderly, 32.6% had average family income lower than 5,000 Baht per month.

Overall, these elderly received social welfare at a moderate level (mean 2.73), received social welfare respectively as follow: 1) Health (mean 3.58), 2) Social security (mean 3.57) in high levels, 3) Educational (mean 3.14), 4) Housing (mean 2.78), 5) Recreation (mean 2.75), 6) Social services (mean 2.66), and 7) Income and employment (mean 2.59), at low levels. An overall self-care, they were at a moderate level (mean 2.16). When considering each aspect, they received social welfare at moderate level as follows: 1) physical aspect at a high level, 2) economic, 3) psychological aspect, and 4) social aspect. In terms of the welfare needs, the overall level was moderate (mean 2.82).

The results of hypothesis testing revealed that 1) different gender, ages, educational levels received different social welfare significantly. 2) different median family incomes and periods of care resulted received different human benefits, 3) different gender, ages, the educational level had an impact on physical, mental, and economic self-care, 4) different median family incomes and periods of care make self-care differentiate between the physical, mental and economic self-care of the elderly.

Keywords: the elderly, social welfare received, needs, self care

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงของประชากรโลกที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นกว่า 7,000 พันล้านคน ได้ชี้ให้เห็นว่า ประชากรมีอายุที่ยืนยาวขึ้นกว่าในอดีตที่ผ่านมา ในขณะที่ความเป็นอยู่ของผู้คนก็กำลังเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเป็นเมืองมากขึ้น มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ทันสมัยมากขึ้น ภาวะอนามัยเจริญพันธุ์ลดลงและการมีส่วนร่วมในภาคแรงงานและการผลิตของผู้หญิงกำลังมีสัดส่วนเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับท่ามกลางอัตราการเพิ่มของจำนวนประชากร (Population growth) ที่กำลังมีแนวโน้มที่ช้าลงกว่าในอดีต โดยในบางประเทศอัตราการเพิ่มของประชากรวัยเด็กได้ลดลงอย่างรวดเร็วเช่นกัน (ศิริวรรณ อรุณทิพย์ไพฑูรย์, 2562, น.17) จากข้อมูลคาดการณ์ประชากรผู้สูงอายุขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 2018) ได้รายงานว่าในปี 2593 จะมีจำนวนประชากรทั่วโลกที่มีอายุมากกว่า 65 ปี เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 11 เป็นร้อยละ 22 ของประชากรโลกทั้งหมด (HelpAge International, 2019) ทำให้สังคมโลกกลายเป็นสังคมแห่งผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ โดยกระบวนการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในแต่ละประเทศนั้นจะเกิดขึ้นแตกต่างกันขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ ลักษณะทางเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าทางการแพทย์และสาธารณสุข การศึกษา การสุขภาพ เป็นต้น "สังคมสูงอายุ" เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นทั่วโลกและเป็นปัญหาสำคัญ โดยเฉพาะในอีกไม่กี่ปีข้างหน้าที่มีปริมาณประชากรผู้สูงอายุร้อยละ 80 ของโลกจะอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีระดับสังคมและเศรษฐกิจในระดับต่ำถึงปานกลางทำให้มีความจำกัดของแหล่งทรัพยากรต่าง ๆ ที่ช่วยในการดูแลผู้สูงอายุที่เพิ่มอย่างรวดเร็ว (วิรัชศักดิ์ เมืองไพศาล, 2562)

สถานการณ์ผู้สูงอายุในประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุมานับตั้งแต่ พ.ศ. 2548 และกำลังก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมสูงอายุนับตั้งแต่ปี พ.ศ.

2564 หมายถึง สังคมที่มีผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด โดยคาดการณ์ว่า ใน พ.ศ. 2574 ประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุนับตั้งแต่ปี ค.ศ. 2574 คือ มีผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมด (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2560) สภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2563) มีการคาดการณ์ประชากรของประเทศไทยจะเพิ่มขึ้นจาก 66.5 ล้านคน ในปี 2563 เป็น 67.2 ล้านคน ในปี 2571 หลังจากนั้นจำนวนประชากรจะลดลงในอัตราร้อยละ 0.2 ต่อปี

ผลกระทบจากการเข้าสู่สังคมสูงอายุก่อให้เกิดการพัฒนาประเทศและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในระยะยาว ทั้งประเด็นงบประมาณ เศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยรวม ด้านงบประมาณ ปัจจุบันภาครัฐใช้งบประมาณดูแลผู้สูงอายุเป็นจำนวนมาก งบประมาณสำหรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและงบประมาณด้านสุขภาพโดยมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นทุกปี (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2560) ด้านการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ การลดลงของจำนวนประชากรโดยรวมของประเทศ โดยเฉพาะสัดส่วนของประชากรในวัยแรงงานซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการผลิตส่งผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอีกทั้งปัญหาการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุของประเทศไทยที่ผ่านมา พบว่า การขับเคลื่อนงานด้านผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นการดำเนินงานแบบแยกส่วนขาดการบูรณาการ มีความซ้ำซ้อนทั้งในเชิงประเด็นและพื้นที่มีหลายหน่วยงานที่ดำเนินการด้านผู้สูงอายุ เช่น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงาน เป็นต้น นอกจากนี้ปัญหาของกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ไม่เอื้อต่อการดำเนินงานและขาดฐานข้อมูลผู้สูงอายุ ตั้งแต่ข้อมูลประชากรสูงอายุ ผู้สูงอายุที่เข้ารับบริการของภาครัฐ

หรือความต้องการของผู้สูงอายุจึงไม่สามารถแสดงให้เห็นผลการทำงานในภาพรวมของประเทศ ส่งผลต่อการประเมินสถานการณ์และการกำหนดนโยบายในระดับต่าง ๆ ดังนั้น ทุกภาคส่วนจึงต้องทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการเพื่อนำนโยบายด้านผู้สูงอายุไปสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นทำให้เห็นถึงความสำคัญของการเตรียมพร้อมต่อการดูแลผู้สูงอายุทั้งในระดับของครอบครัว ชุมชน และสังคม การจัดสวัสดิการสังคมเพื่อผู้สูงอายุจึงเป็นอีกมิติหนึ่งในการรองรับสังคมผู้สูงวัย เนื่องจากสวัสดิการสังคมเป็นระบบการจัดสรรและจัดการบริการสังคมเพื่อให้ทุกคนในสังคมมีความเป็นอยู่ที่ดีตามมาตรฐานที่กำหนดอย่างเท่าเทียมกัน รวมถึงการแก้ไขปัญหา การพัฒนาและการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคมเพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้อย่างทั่วถึง เหมาะสม เป็นธรรมและให้เป็นไปตามมาตรฐานโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยทั่วไปสวัสดิการสังคมแบ่งเป็น 7 ด้าน ได้แก่ การศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การทำงาน และการมีรายได้ นั้นหนาการ ความมั่นคงทางสังคมและบริการสังคม (ระพีพรรณ คำหอม, 2554, น. 15) ซึ่งรูปแบบสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในประเทศไทย ที่ทางรัฐบาลจัดให้ในปัจจุบันนั้น มีอยู่ 4 รูปแบบหลักๆ ได้แก่ 1) การประกันสังคม (Social Insurance) 2) การช่วยเหลือสาธารณะ (Public Assistance) 3) การบริการสังคม (Social Service) ที่เกี่ยวเนื่องกับสวัสดิการพื้นฐานทั้ง 7 ด้าน และ 4) การช่วยเหลือเกื้อกูลของภาคประชาชน

ในปัจจุบันรัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของการเพิ่มขึ้นของประชากรสูงวัย จึงมีมาตรการต่าง ๆ เพื่อรองรับสังคมสูงวัยทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัดและระดับประเทศ ซึ่งเห็นได้ชัดในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12

กล่าวถึงการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรผู้สูงอายุมีแนวโน้มที่จะทำให้ภาระทางการคลังเพิ่มขึ้น และระบบบริการสาธารณะยังไม่ตอบสนอง ความต้องการของผู้สูงอายุ สะท้อนได้จากผู้สูงอายุเพียงร้อยละ 7.2 ที่พึงพอใจในบริการสาธารณะทุกระบบ และสถานที่สาธารณะส่วนใหญ่ไม่มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ ได้แก่ ทางลาด บันไดมีราว จับ ห้องสุขาที่ใช้งานได้ ประเทศไทยจึงต้องมีการพัฒนาเตรียมความพร้อมในการดูแลผู้สูงอายุควบคู่กับการพัฒนาสินค้าและนวัตกรรมใหม่ๆ รวมทั้งการบริการทางการแพทย์และการดูแลผู้สูงอายุเพื่อรองรับความต้องการของผู้สูงอายุในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559, น. 26-41) เมื่อพิจารณาภาพรวมรัฐบาลมีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกหรือมีการพัฒนางานด้านสูงอายุให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมมากขึ้น ในส่วนของหน่วยงานภาครัฐที่ใกล้ชิดกับผู้สูงอายุมีการให้บริการสวัสดิการสังคมตามข้อกำหนดทางกฎหมายมากยิ่งขึ้นกว่าในอดีต อาทิ ในโรงพยาบาลผู้สูงอายุมีสิทธิเข้ารับบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขโดยใช้ช่องทางพิเศษ/ช่องทางด่วนในการพบแพทย์ ใช้สิทธิตามระบบหลักประกันสุขภาพ ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและเบี้ยยังชีพคนพิการในการดำรงชีวิต ทุนการประกอบอาชีพ ได้รับการช่วยเหลือสิ่งของอุปโภคบริโภคในกรณีประสบปัญหาทางสังคม การเข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิต เข้าร่วมกิจกรรมในชมรมผู้สูงอายุจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น จากข้อความดังกล่าวข้างต้นเห็นได้ว่าระบบสวัสดิการสังคมเป็นสิ่งสำคัญในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ

การดูแลตนเองเป็นการปฏิบัติกิจกรรมที่บุคคลริเริ่มกระทำด้วยตนเองเพื่อรักษาไว้ซึ่งชีวิต สุขภาพ และสวัสดิภาพของตนเอง การดูแลตัวเอง

เป็นเรื่องของธรรมชาติ และเป็นพฤติกรรมที่เรียนรู้ภายใต้ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมของชนแต่ละกลุ่ม (Orem, D.E., 1985) ในงานวิจัยนี้ได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุมาประยุกต์รวมกับการดูแลตนเองของผู้สูงอายุในแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจที่มีความสอดคล้องกับสวัสดิการสังคมที่ได้รับ เนื่องจากสวัสดิการเป็นการจัดบริการสังคมที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคล การได้รับการสนับสนุนสวัสดิการต่าง ๆ จึงเป็นการเอื้อประโยชน์ทำให้ผู้สูงอายุมีการดูแลตัวเองได้ดียิ่งขึ้น

ผู้สูงอายุกลุ่มคนที่เป็นส่วนใหญ่ของสังคม หากผู้สูงอายุนั้นมีภาวะสุขภาพดี มีความพึงพอใจในชีวิตมากสังคมผู้สูงอายุก็จะเต็มไปด้วยผู้สูงอายุที่มีความสุข ส่งผลให้สังคมมีความสุขและคนในสังคมมีคุณภาพชีวิตที่ดีตามไปด้วย แต่ตามธรรมชาติแล้วผู้สูงอายุจะเผชิญกับกระบวนการสูงอายุ ซึ่งเป็นกระบวนการเสื่อมถอยของร่างกายตามธรรมชาติ ก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพและความไม่สุขสบายต่างๆ (ประภาพร มโนรัตน์และคณะ, 2558) และยิ่งพบปัญหาสุขภาพมากขึ้นในผู้สูงอายุที่มีพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่เหมาะสม รวมทั้งมีการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจอารมณ์และการเปลี่ยนแปลงด้านบทบาทในสังคม (ประภาพร มโนรัตน์ และคณะ, 2553; ประภาพร มโนรัตน์ และคณะ, 2558) ซึ่งการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ.2550 และ พ.ศ. 2554 พบว่าผู้สูงอายุมีปัญหาสุขภาพที่เกิดจากการเจ็บป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูงร้อยละ 31.7 โรคเบาหวานร้อยละ 13.3 โรคหัวใจร้อยละ 7.0 โรคหลอดเลือดในสมองตีบ ร้อยละ 1.6 อัมพาต อัมพฤกษ์ร้อยละ 2.5 และโรคมะเร็งร้อยละ 0.5 (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2555) นอกจากนี้สังคมไทย ปัจจุบันเปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรมมาเป็นสังคมอุตสาหกรรม มีการเคลื่อนย้ายของวัยแรงงานเข้าสู่ตัวเมืองด้วยเหตุผล

ทางด้านเศรษฐกิจส่งผลต่อโครงสร้างครอบครัวไทย ประชาชนมีค่านิยมที่เน้นเรื่องวัตถุมากกว่าจิตใจ มีการยกย่องความสามารถของบุคคลมากขึ้น ไม่เน้นความสำคัญของระบบอาวุโสเกิดความห่างเหินและมีช่องว่างระหว่างคนรุ่นใหม่กับผู้สูงอายุ ทำให้การดูแลเอาใจใส่ซึ่งกันและกันภายในครอบครัวลดลง สัมพันธภาพระหว่างผู้สูงอายุและสังคมลดลง จากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุทั้งทางร่างกาย จิตใจ เศรษฐกิจ และสังคมผู้สูงอายุจะต้องมีการปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้แนวทางหนึ่งคือการเสริมพลังอำนาจให้ผู้สูงอายุพึ่งตนเองทางสุขภาพได้ กล่าวคือผู้สูงอายุสามารถดูแลสุขภาพตนเองได้โดยมีการปฏิบัติกิจกรรมที่ริเริ่มและกระทำเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองในการดำรงไว้ซึ่งชีวิต สุขภาพ และความเป็นอยู่ที่ดี ดังนั้นการประเมินความสามารถในการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุจะเป็นข้อมูลพื้นฐานนำไปสู่การเสริมสร้างพลังอำนาจในการพึ่งตนเองทางสุขภาพได้

งานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจศึกษาพื้นที่เทศบาลเมืองปู่เจ้าสมิงพราย อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เนื่องจากเป็นพื้นที่ในเขตอุตสาหกรรมและเป็นจังหวัดที่มีโรงงานอุตสาหกรรมมากที่สุดติด 1 ใน 3 ของประเทศไทย นอกจากนี้ยังมีจำนวนประชากรแฝงเข้ามาอยู่ในพื้นที่เป็นอันดับ 3 ของประเทศในปี พ.ศ. 2563 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2563) ซึ่งปัจจัยดังกล่าวส่งผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนและผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ อาทิ ด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ ด้านสิ่งแวดล้อมที่มีอุตสาหกรรมการผลิตขนาดเล็กและขนาดใหญ่ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดมลภาวะต่าง ๆ หรือส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ประกอบกับอาชีพของคนส่วนใหญ่ใช้ชีวิตอยู่ในโรงงานอุตสาหกรรม ไม่มีเวลาให้กับครอบครัวและดูแลผู้สูงอายุมากนัก ทำให้การจัดสรรสวัสดิการสังคมในพื้นที่ที่มีความยากลำบากที่จะทำให้ทั่วถึงเพียงพอกับ

ทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สูงอายุที่ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองปู่เจ้าสมิงพรายมีจำนวน 14,193 คน คิดเป็นร้อยละ 19.8 ของจำนวนประชากรทั้งหมด 72,568 คน (สำนักทะเบียน เขตพื้นที่ท้องถื่นเทศบาลปู่เจ้าสมิงพราย, 2564) ดังนั้น “การศึกษาสวัสดิการสังคมที่ได้รับกับการดูแลตนเองของผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลเมืองปู่เจ้าสมิงพราย อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ” จึงมีความท้าทายในด้านชีวิตความเป็นอยู่ บริบทของวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ลักษณะสังคมเมือง ต่างคนต่างอยู่ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ต้องดูแลตนเองและอยู่ตามลำพัง จึงจำเป็นต้องมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาดูแลอย่างใกล้ชิด เทศบาลเมืองปู่เจ้าสมิงพรายได้ตระหนักถึงปัญหาและดำเนินการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง จะเห็นได้จาก การจัดตั้งศูนย์บริการสาธารณสุขเทศบาลเมืองปู่เจ้าสมิงพราย เพื่อให้บริการทางการแพทย์และสาธารณสุข การจัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ การสร้างอาคารเอนกประสงค์ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น แต่สิ่งเหล่านี้อาจสามารถตอบสนองความต้องการด้านสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุได้เพียงบางส่วนเท่านั้น การศึกษาครั้งนี้อาจทำให้เห็นภาพสวัสดิการที่ได้รับกับการดูแลตนเองของผู้สูงอายุได้ชัดเจนมากขึ้นและเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุต่อไปในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาสวัสดิการที่ได้รับของผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลเมืองปู่เจ้าสมิงพราย อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

2) เพื่อศึกษาการดูแลตนเองของผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลเมืองปู่เจ้าสมิงพราย อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

3) เพื่อศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมเพิ่มเติมของผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลเมืองปู่เจ้าสมิงพราย อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

3. วิธีการดำเนินงานวิจัย

3.1 รูปแบบการศึกษาวิจัยคือ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

1) ประชากร คือ ผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลเมืองปู่เจ้าสมิงพราย อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 14,193 คน (สำนักทะเบียนเขตพื้นที่ท้องถื่นเทศบาลปู่เจ้าสมิงพราย จังหวัดสมุทรปราการ ข้อมูล ณ พฤษภาคม 2564)

2) กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุ จำนวน 389 คน ในพื้นที่เทศบาลเมืองปู่เจ้าสมิงพราย อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ดังนั้น จึงได้ใช้สูตรของทาโร ยามาเน (Taro Yamane) กำหนดขอบเขตความคลาดเคลื่อน 0.05

การสุ่มตัวอย่างโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ความสะดวก (Convenience Sampling) เข้าถึงข้อมูลโดยการประสานงานกับเทศบาลเมืองปู่เจ้าสมิงพราย อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลและประสานผู้นำชุมชน/อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ลงเก็บข้อมูล หลังจากนั้นผู้วิจัยนัดประชุมเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับแบบสอบถามกับทีมงานเก็บข้อมูลในชุมชน (ผู้นำชุมชนและอสม.) เพื่อให้ทีมงานลงพื้นที่และเก็บแบบสอบถามให้ครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้ 389 ชุด

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสอบถามปลายปิด (Close-ended questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี การลงพื้นที่ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในด้านสวัสดิการที่ได้รับ การดูแลตนเอง และความ

ต้องการสวัสดิการสังคมเพิ่มเติมของผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาแบบสอบถามให้เหมาะสมกับการวิจัยครั้งนี้ ลักษณะของเครื่องมือ มีดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ศาสนา สถานภาพสมรส ลักษณะที่อยู่อาศัย โรคประจำตัว และระบุชื่อโรค มีลักษณะเป็นคำถามแบบเลือกตอบ (Check list) จำนวน 7 ข้อ และเติมข้อมูล จำนวน 1 ข้อ

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลด้านครอบครัว ประกอบด้วย จำนวนสมาชิกในครอบครัว บุคคลที่ดูแลผู้สูงอายุ รายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือน ลักษณะการดูแลผู้สูงอายุ และเวลาในการดูแล มีลักษณะเป็นคำถามแบบเลือกตอบ (Check list) จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับสวัสดิการสังคมที่ได้รับ ได้แก่ 1) การศึกษา 2) สุขภาพอนามัย 3) ที่อยู่อาศัย 4) รายได้และการมีงานทำ 5) ความมั่นคงทางสังคม 6) บริการทางสังคม และ 7) นันทนาการ มีลักษณะเป็นคำถามแบบอันตรภาคชั้นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert) จำนวน 32 ข้อ

ส่วนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจ เป็นระดับความถี่ของพฤติกรรมที่ปฏิบัติ มีลักษณะเป็นคำถามแบบอันตรภาคชั้นมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ จำนวน 24 ข้อ

ส่วนที่ 5 คำถามเกี่ยวกับความต้องการสวัสดิการสังคมเพิ่มเติมของผู้สูงอายุ มีลักษณะเป็นคำถามแบบอันตรภาคชั้นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ระดับตามแบบของลิเคิร์ท (Likert) จำนวน 9 ข้อ

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามเรียบร้อยแล้ว ผู้ศึกษานำข้อมูลเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติอ้างอิงประชากร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. สถิติพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) เพื่ออธิบายเกี่ยวกับ 1) ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ศาสนา สถานภาพสมรส ลักษณะที่อยู่อาศัย โรคประจำตัว 2) ข้อมูลด้านครอบครัว ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครอบครัว บุคคลที่ดูแลผู้สูงอายุ รายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือน ลักษณะการดูแลผู้สูงอายุ และเวลาในการดูแล 3) ข้อมูลสวัสดิการสังคมที่ได้รับ 7 ด้าน ได้แก่ การศึกษา สุขภาพ ที่อยู่อาศัย รายได้และการมีงานทำ ความมั่นคงทางสังคม บริการสังคมและนันทนาการ 4) ข้อมูลการดูแลตนเอง ได้แก่ ร่างกาย จิตใจ สังคม และเศรษฐกิจ 5) ข้อมูลความต้องการสวัสดิการเพิ่มเติม

2. สถิติอ้างอิง (Inferential Statistics) สำหรับการทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างตัวแปรอิสระ ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลด้านครอบครัว กับตัวแปรตาม ได้แก่ สวัสดิการสังคมที่ได้รับและการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ โดยใช้สถิติ Independent-Sample T-Test และ One-Way Anova โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการทดสอบ $p < .05$ และวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วย Scheffe

4. ผลการวิจัย

4.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ

4.1.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 58.9 และเพศชาย ร้อยละ 41.1 มีอายุ 70-75 ปี ร้อยละ 32.9 รองลงมา 66-69 ปี ร้อยละ 28.0 สำเร็จระดับประถมศึกษา ร้อยละ 52.7 รองลงมา มัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 25.4 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 100.0 สถานภาพสมรสของผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่สมรส ร้อยละ 54.0 รองลงมา เป็นหม้าย ร้อยละ 24.2 ลักษณะที่อยู่อาศัยพักอาศัยบ้านของตนเอง ร้อยละ 67.4

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีโรคประจำตัว โดยร้อยละ 69.2 เป็นโรคเกี่ยวกับระบบหัวใจ/ทางเดินหายใจและระบบเมตาบอลิซึม (หัวใจ, เบาหวาน, ไขมันในเส้นเลือด, ความดัน)

4.1.2 ข้อมูลด้านครอบครัว

ร้อยละ 45.5 ผู้สูงอายุมีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 1-3 คน ร้อยละ 71.0 สมาชิกในครอบครัวเป็นผู้ดูแลผู้สูงอายุ ร้อยละ 32.6 ครอบครัวของผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือน น้อยกว่า 5,000 บาท

ลักษณะการดูแลผู้สูงอายุ มีรายละเอียดดังนี้ 1) ดูแลค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ร้อยละ 35.6 2) พาไปพบแพทย์ ร้อยละ 24.4 3) ช่วยเหลือการทำความสะอาดภายในบ้าน ร้อยละ 22.0 4) ดูแลการทำกิจวัตรประจำวัน ร้อยละ 14.2 5) การทำกายภาพบำบัด ร้อยละ 2.4 6) การดูแลให้อาหารทางสายยาง ร้อยละ 1.4 ช่วงเวลาในการดูแลผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่า ไม่มีใครดูแล-ดูแลตัวเองได้ ร้อยละ 68.6 บางเวลาไม่แน่นอน ร้อยละ 18.8 ดูแลตลอดทั้งวัน ร้อยละ 5.9 ช่วงเวลาเช้า-เที่ยง ร้อยละ 1.3 ช่วงเวลาเย็น-กลางคืน ร้อยละ 0.8 หลังเลิกงาน/เช้ากะ ระบุเวลา ร้อยละ 0.8

ช่วงเวลาย่ำ-เย็น ร้อยละ 0.5 และอื่น ๆ ร้อยละ 3.3

4.1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับสวัสดิการที่ได้รับ

ในภาพรวมของข้อมูลสวัสดิการสังคมที่ได้รับของผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.73 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.00)

เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับจากมากที่สุ่มไปน้อยที่สุด พบว่า สวัสดิการสังคมด้านสุขภาพอนามัยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.96) รองลงมา คือ ด้านความมั่นคงทางสังคม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.88) สวัสดิการด้านการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.14 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.04) ด้านที่อยู่อาศัย อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.78 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.01) ด้านนันทนาการ อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.75 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.09) ด้านบริการทางสังคม อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.04) ด้านรายได้และการมีงานทำ อยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.06)

4.1.4 ข้อมูลการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ

ในภาพรวมของข้อมูลการดูแลตนเองของผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.16 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.66) ระดับความถี่ของพฤติกรรมในการดูแลตนเอง แบ่งเป็น ปฏิบัติสม่ำเสมอ เป็นประจำ/ปฏิบัติบางครั้ง/ปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง หรือไม่ได้ปฏิบัติ และแปลผลความถี่ของพฤติกรรม แบ่งเป็นระดับ มาก ปานกลาง และน้อย เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่าการดูแลตนเองด้านร่างกาย อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.36 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.62) รองลงมา คือ การดูแลตนเองด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.15 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.67) การดูแลตนเองด้านจิตใจ อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.13 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.67) และการดูแลตนเอง

ด้านสังคม อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.09 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.69)

4.1.5 ความต้องการด้านสวัสดิการสังคมเพิ่มเติมของผู้สูงอายุ

ในภาพรวมข้อมูลความต้องการสวัสดิการของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองปู่เจ้าสมิงพรายนั้นอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.82 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.00)

เมื่อพิจารณารายชื่อข้อมูลความต้องการสวัสดิการของผู้สูงอายุ เรียงลำดับมากที่สุดไปน้อยที่สุดพบว่า สวัสดิการสังคมที่ผู้สูงอายุต้องการเพิ่มเติมเรียงตามลำดับ ได้แก่ สวัสดิการด้านสุขภาพ ด้านบริการสังคม ด้านที่อยู่อาศัย ด้านนันทนาการ ด้านความมั่นคงทางสังคม ด้านรายได้และการมีงานทำและการศึกษา อาทิ 1) ต้องการให้มีโรงพยาบาลใกล้ๆ ในเขตพื้นที่อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.24 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.89) รองลงมา คือ 2) ต้องการให้เทศบาลสนับสนุนเครื่องอุปโภค/บริโภคสำหรับผู้สูงอายุ ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส อาทิ ข้าวสารอาหารแห้ง แพนเพิส ฯลฯ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.16 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.92) 3) ต้องการให้เทศบาลจัดหางบประมาณเพิ่มเติมให้มากขึ้นในการซ่อมแซมที่อยู่อาศัยให้กับผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่รับผิดชอบของเทศบาลอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.14 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.95) เป็นต้น

4.1.6 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลที่ต่างกัน ทำให้สวัสดิการสังคมที่ได้รับแตกต่างกัน สามารถแบ่งได้เป็น 21 สมมติฐานย่อย พบว่า มีการยอมรับ 9 สมมติฐาน ดังนี้

1) เพศที่ต่างกัน ทำให้สวัสดิการสังคมที่ได้รับด้านที่อยู่อาศัยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .008

2) อายุที่ต่างกัน ทำให้สวัสดิการสังคมที่ได้รับด้านการศึกษาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .016

3) อายุที่ต่างกัน ทำให้สวัสดิการสังคมที่ได้รับด้านนันทนาการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .049

4) ระดับการศึกษาที่ต่างกัน ให้สวัสดิการสังคมที่ได้รับด้านการศึกษาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000

5) ระดับการศึกษาที่ต่างกัน ทำให้สวัสดิการสังคมที่ได้รับด้านสุขภาพแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000

6) ระดับการศึกษาที่ต่างกัน ทำให้สวัสดิการสังคมที่ได้รับด้านที่อยู่อาศัยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000

7) ระดับการศึกษาที่ต่างกัน ทำให้สวัสดิการสังคมที่ได้รับด้านรายได้และการมีงานทำแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000

8) ระดับการศึกษาที่ต่างกัน ทำให้สวัสดิการสังคมที่ได้รับด้านความมั่นคงทางสังคมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .002

9) ระดับการศึกษาที่ต่างกัน ทำให้สวัสดิการสังคมที่ได้รับด้านบริการทางสังคมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .002

สมมติฐานที่ 2 ข้อมูลด้านครอบครัวที่ต่างกัน ทำให้สวัสดิการสังคมที่ได้รับแตกต่างกัน สามารถแบ่งได้เป็น 14 สมมติฐานย่อย มีการยอมรับ 8 สมมติฐาน ดังนี้

1) รายได้ที่ต่างกัน ทำให้สวัสดิการสังคมที่ได้รับด้านรายได้และการมีงานทำแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .008

2) ช่วงเวลาในการดูแลที่ต่างกัน ทำให้สวัสดิการสังคมที่ได้รับด้านการศึกษาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000

3) ช่วงเวลาในการดูแลที่ต่างกัน ทำให้สวัสดิการสังคมที่ได้รับด้านสุขภาพแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .009

4) ช่วงเวลาในการดูแลที่ต่างกัน ทำให้สวัสดิการสังคมที่ได้รับด้านที่อยู่อาศัยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000

5) ช่วงเวลาในการดูแลที่ต่างกัน ทำให้สวัสดิการสังคมที่ได้รับด้านรายได้และการมีงานทำแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000

6) ช่วงเวลาในการดูแลที่ต่างกัน ทำให้สวัสดิการสังคมที่ได้รับด้านความมั่นคงทางสังคมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .006

7) ช่วงเวลาในการดูแลที่ต่างกัน ทำให้สวัสดิการสังคมที่ได้รับด้านบริการทางสังคมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000

8) ช่วงเวลาในการดูแลที่ต่างกัน ทำให้สวัสดิการสังคมที่ได้รับด้านนันทนาการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .003

สมมติฐานที่ 3 ข้อมูลส่วนบุคคลที่ต่างกัน ทำให้การดูแลตนเองของผู้สูงอายุแตกต่างกัน สามารถแบ่งได้เป็น 12 สมมติฐานย่อย มีการยอมรับ 3 สมมติฐาน ดังนี้

1) ระดับการศึกษาที่ต่างกัน ทำให้การดูแลตนเองของผู้สูงอายุด้านร่างกายแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000

2) ระดับการศึกษาที่ต่างกัน ทำให้การดูแลตนเองด้านจิตใจแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000

3) ระดับการศึกษาที่ต่างกัน ทำให้การดูแลตนเองด้านเศรษฐกิจแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000

สมมติฐานที่ 4 ข้อมูลด้านครอบครัวที่ต่างกัน ทำให้การดูแลตนเองของผู้สูงอายุแตกต่างกัน สามารถแบ่งได้เป็น 8 สมมติฐานย่อย มีการยอมรับ 6 สมมติฐาน ดังนี้

1) รายได้เฉลี่ยของครอบครัวที่ต่างกัน ทำให้การดูแลตนเองด้านร่างกายแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000

2) รายได้เฉลี่ยของครอบครัวที่ต่างกัน ทำให้การดูแลตนเองด้านจิตใจแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .017

3) รายได้เฉลี่ยของครอบครัวที่ต่างกัน ทำให้การดูแลตนเองด้านเศรษฐกิจแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .045

4) ช่วงเวลาในการดูแลที่ต่างกัน ทำให้การดูแลตนเองด้านร่างกายแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

5) ช่วงเวลาในการดูแลที่ต่างกัน ทำให้การดูแลตนเองด้านจิตใจแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000

6) ช่วงเวลาในการดูแลที่ต่างกัน ทำให้การดูแลตนเองด้านเศรษฐกิจแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000

5. การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องสวัสดิการสังคมที่ได้รับกับการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ เมื่อพิจารณาข้อมูลส่วนบุคคลกับสวัสดิการสังคมได้รับเห็นได้ว่า ข้อมูลส่วนบุคคลมีผลต่อสวัสดิการสังคมที่ได้รับ โดยเฉพาะเมื่อศึกษาแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านการศึกษา ด้านสุขภาพ ด้านที่อยู่อาศัย ความมั่นคงทางสังคม การบริการทางสังคมและด้านนันทนาการทำให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าข้อมูลส่วนบุคคลมีความเชื่อมโยงกับสวัสดิการสังคมในการที่จะป้องกัน แก้ไขปัญหาการพัฒนา และการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในการศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษา ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา และข้อมูลด้านครอบครัว ได้แก่ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว และช่วงเวลาในการดูแล กับสวัสดิการสังคมที่ได้รับ และการดูแลตัวเองของผู้สูงอายุ ผลการศึกษาพบว่า

5.1 สวัสดิการที่ได้รับ พบว่า สวัสดิการสังคมที่ได้รับจากเทศบาล/หน่วยงานภาครัฐในระดับมากที่สุดคือด้านสุขภาพ และสวัสดิการสังคมด้านการมี

รายได้และการมีงานทำอยู่ในระดับที่น้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจันทร์เพ็ญ ลอยแก้ว (2555) พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการในการได้รับสวัสดิการสูงสุด ในมาตรฐานด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาลสอดคล้องกับการศึกษาของปรารธนา มะลิไทย, ศุภรัตน์ เสงตระกุล และเกียรติพงษ์ มีเพียร (2553) พบว่า ความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาล จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรายด้านมากที่สุด ได้แก่ ด้านสุขภาพอนามัย ส่วนด้านรายได้และการมีงานทำ สอดคล้องกับการศึกษาของ วิจิต ตฤณตียกุล (2550) ผู้สูงอายุมีปัญหาในด้านสุขภาพและปัญหาด้านรายได้ในระดับมาก ซึ่งไม่มีหน่วยงานใดเข้าไปให้บริการส่งเสริมอาชีพที่เหมาะสมเพื่อเพิ่มรายได้ จากข้อมูลแสดงให้เห็นว่า สวัสดิการสังคมที่ได้รับในปัจจุบันเข้าถึงสวัสดิการสังคมในด้านสุขภาพมากที่สุด ซึ่งเกี่ยวข้องกับ การดำเนินชีวิตและลักษณะทางกายภาพของผู้สูงอายุโดยตรง ประกอบกับประเทศไทยมีระบบหลักประกันสุขภาพ ได้แก่ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ สำนักงานประกันสังคมและสำนักงานกรมบัญชีกลางในการดูแลเรื่องสิทธิการรักษาพยาบาลของประชาชนในแต่ละสิทธิ ผ่านหน่วยงานภาครัฐ โรงพยาบาล คลินิกเอกชนที่เข้าร่วมโครงการทำให้ประชาชนและผู้สูงอายุเข้าถึงสวัสดิการสังคมด้านสุขภาพมากขึ้น สวัสดิการด้านรายได้และการมีงานทำ จึงจำเป็นต้องพัฒนาและส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถประกอบอาชีพหารายได้ ที่เหมาะสมกับสภาพร่างกาย เนื่องจากมีประเด็นสำคัญที่เห็นได้ชัดในการเก็บข้อมูลคือ ครอบครัวผู้สูงอายุร้อยละ 32.6 มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาท ซึ่งไม่มากพอสำหรับการดำรงชีพ อีกทั้ง จำนวนสมาชิกส่วนใหญ่ใน ร้อยละ 45.5 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 1-3 คน

5.2 การดูแลตนเองของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุมีภาพรวมการดูแลตนเองอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ พูลศักดิ์ พุ่มวิเศษ (2554) ซึ่งพบว่า พฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ

โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน เมื่อพิจารณาทางด้านเรียงลำดับจากมากไปน้อยในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า การดูแลตนเองด้านร่างกายอยู่ในระดับมาก อาทิ การไปพบแพทย์ตามนัดทุกครั้ง การตรวจสุขภาพประจำปี การขับถ่ายอุจจาระปัสสาวะเป็นปกติทุกวัน การพักผ่อนนอนหลับอย่างเพียงพอ 6-8 ชั่วโมงต่อวัน เป็นต้น สอดคล้องกับการศึกษาของศิริสุข นาคะเสนีย์ (2561) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองโดยสวมเสื้อผ้าที่ซักสะอาดแล้ว อาบน้ำและแปรงฟันทุกวัน ทานอาหารที่ปรุงสุกแล้ว ตรวจสุขภาพประจำปี/ตามแพทย์นัด ทานอาหารครบ 5 หมู่ และล้างมือก่อนทานอาหาร รักษาน้ำหนักตัวให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ทำกิจกรรมเพื่อยืดเส้นยืดสายและออกกำลังกายครั้งละ 20-30 นาที ในด้านการส่งเสริมสุขภาพหลักเลี่ยงอาหารที่มีไขมันสูง หลีกเลี่ยงอาหารที่มีรสจัด สอดคล้องกับงานวิจัยของจารี ศรีปาน (2554) อนุสรณ์ เป้าสูงเนิน และคณะ (2558) พบว่า ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพอยู่ในระดับดี มีความรับผิดชอบต่อสุขภาพ โดยพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพ ด้านโภชนาการมีคะแนนสูงสุด จากงานวิจัยของ วิภาพร สิทธิศาสตร์ และสุชาดา สนวนุ่ม (2550) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรับผิดชอบต่อสุขภาพที่ปฏิบัติมากที่สุด คือ การปรึกษาแพทย์ พยาบาล หรือ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขทันทีเมื่อมีอาการผิดปกติซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของพูลศักดิ์ พุ่มวิเศษ (2554) พบว่า พฤติกรรมการดูแลสุขภาพเบื้องต้นอยู่ในระดับดี พฤติกรรมการออกกำลังกายอยู่ในระดับปานกลาง พฤติกรรมการบริโภคสิ่งเสพติดอยู่ในระดับดี พฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง จากการศึกษาดังกล่าว สอดคล้องกับการศึกษาการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ

ในการวิจัยครั้งนี้ที่แสดงให้เห็นว่า ผู้สูงอายุมีการดูแลตนเองด้านร่างกายหรือสุขภาพในระดับมากหรือมากที่สุด แต่ทั้งนี้จำเป็นต้องดูผลระยะยาวเนื่องจากอายุมากขึ้น ร่างกายมีการเสื่อมโทรมมากขึ้น การเคลื่อนไหวร่างกาย การดูแลตนเองจะถดถอยลงมากขึ้น ทั้งนี้ควรผู้วิจัยมีความเห็นว่า เทศบาลเมืองปู่เจ้าสมิงพราย ควรมีนโยบายส่งเสริมให้ครอบครัวและชุมชนร่วมมือกันในการดูแลเอาใจใส่ผู้สูงอายุ รวมทั้งเอาใจใส่กันและกันเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ แนวทางสำหรับประเด็นนี้อาจจะจัดในลักษณะเครือข่ายหรือชุมชนของผู้สูงอายุ และควรมีการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพที่ดี เช่น การออกกำลังกาย การมีกิจกรรมทางสังคม แม้จะไม่เกี่ยวข้องกับการดูแลรักษาผู้สูงอายุโดยตรง แต่จะช่วยลดภาระในการดูแล และให้บริการสุขภาพ แก่ผู้สูงอายุได้อย่างมาก

5.3 ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการสวัสดิการสังคมในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า สวัสดิการสังคมด้านสุขภาพเป็นสวัสดิการสังคมที่ผู้สูงอายุมีความต้องการในระดับมากที่สุดและในระดับมาก อาทิ ความต้องการให้มีโรงพยาบาล ใกล้ ๆ บ้าน, ให้เทศบาล/หน่วยงานภาครัฐมีศูนย์ให้คำปรึกษาในชุมชน และให้เทศบาล/โรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพตำบลจัดเจ้าหน้าที่หรือ อสม.ไปดูแลผู้สูงอายุที่อยู่ตามลำพังเป็นประจำทุกวัน สอดคล้องกับงานวิจัยของชาวนิธิย์ บ่วงราบ (2551) พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการสวัสดิการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาทางด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้าน การแพทย์และสาธารณสุข สอดคล้องกับ กวิน วันวิเวก (2551) พบว่า สวัสดิการด้านการส่งเสริมสุขภาพมีความต้องการมากที่สุดและสอดคล้องกับการศึกษาของ อุซุกร เหมือนเดช (2552) มีความต้องการได้รับสวัสดิการสังคมในด้านสุขภาพอนามัยมากที่สุด จากข้อค้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ความต้องการ

สวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในด้านสุขภาพเป็นสิ่งที่สำคัญมากในการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อผู้สูงอายุ สอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีผู้สูงอายุเชิงชีวภาพ ที่อธิบายถึงกระบวนการของความสูงอายทางชีวภาพ เมื่อมีอายุมากขึ้นประสิทธิภาพในการทำงานของระบบต่าง ๆ จะลดลง ความเสื่อมถอยของร่างกายของผู้สูงอายุจึงเป็นสาเหตุทำให้ผู้สูงอายุมีความต้องการด้านสุขภาพในระดับมากที่สุด จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ ร้อยละ 50.9 มีโรคประจำตัว ดังนั้น สวัสดิการด้านสุขภาพจึงเป็นสวัสดิการที่ผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองปู่เจ้าสมิงพรายมีความต้องการมากที่สุด

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

6.1.1 กองสาธารณสุขของเทศบาลเมืองปู่เจ้าสมิงพรายควรมีนโยบายส่งเสริมสุขภาพและการดูแลตนเองของผู้สูงอายุเชิงรุกในลักษณะ “ชุมชนสุขภาพดี” เน้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุ

6.1.2 กระทรวงแรงงานควรเสนอให้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติประกันสังคมในหัวข้อ ประโยชน์ทดแทนหรือสิทธิของผู้ประกันตนในกรณีการลาดูแลบิดามารดา

6.1.3 กระทรวงมหาดไทยควรมีนโยบายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมด้านรายได้และการมีงานทำเพื่อให้ผู้สูงอายุมีงานทำ โดยร่วมมือจากกระทรวงแรงงาน กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

6.1.4 กระทรวงมหาดไทยควรมีการกำกับติดตามองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ

6.1.5 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เทศบาลเมืองปู่เจ้าสมิงพรายควรมีโครงการจัดสรรเพิ่มรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุในพื้นที่

6.1.6 ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และเครือข่ายในชุมชนมีส่วนร่วมในการสร้างกลไกเฝ้าระวังดูแลผู้สูงอายุ เช่น มีระบบอาสาสมัครเยี่ยมบ้านศูนย์ดูแลผู้สูงอายุกลางวัน

6.1.7 ส่งเสริมให้ อปท. และชุมชนปรับปรุงสิ่งแวดล้อม และจัดบริการสาธารณะ โดยเฉพาะการขนส่งสาธารณะที่เอื้อต่อการใช้ชีวิตนอกบ้านของผู้สูงอายุ

6.2 ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติการ

6.2.1 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและศูนย์บริการสาธารณสุขของเทศบาลควรมีระบบและกลไกการส่งเสริมสุขภาพและการดูแลตนเองเชิงรุกโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุ

6.2.2 เทศบาลควรประสานงานกับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสมุทรปราการ (พมจ.) ในการจัดสวัสดิการสังคมด้านบริการสังคมกับกลุ่มผู้สูงอายุและกลุ่มคนด้อยโอกาส

6.2.3 เทศบาลควรจัดสวัสดิการสังคมส่งเสริมด้านการมีรายได้และมียานพาหนะให้กับผู้สูงอายุเนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีรายได้น้อย

6.2.4 เทศบาลควรประสานงานกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในการขับเคลื่อนชมรมผู้สูงอายุให้เข้มแข็งและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

6.2.5 เทศบาลควรส่งเสริมกิจกรรมนันทนาการเพื่อให้ผู้สูงอายุมีการดูแลตนเองด้านจิตใจควบคู่ไปกับการดูแลตนเองด้านอื่น ๆ

6.2.6 เทศบาลควรจัดงบประมาณในการซ่อมแซมบ้านให้กับผู้สูงอายุ คนพิการและคนที่ด้อยโอกาส

6.2.7 เทศบาลควรประสานงานกับโรงงานอุตสาหกรรมหรือสถานประกอบการในพื้นที่ให้มีการมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุ อาทิ การอนุญาตให้พนักงานสามารถออกมาดูแลบิดามารดา/ผู้สูงอายุได้ ในกรณีฉุกเฉิน หรือในช่วงเวลาที่บิดามารดา/ผู้สูงอายุอยู่ตามลำพัง การช่วยเหลือสิ่งของอุปโภคบริโภคสำหรับครอบครัวที่มีความยากลำบาก เป็นต้น

6.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

6.3.1 ควรมีการทำการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาสวัสดิการที่ได้รับที่มีผลต่อการดูแลตนเองของผู้สูงอายุในเชิงลึก

6.3.2 ควรมีการศึกษารูปแบบการส่งเสริมพฤติกรรม的自我ดูแลตนเองของผู้สูงอายุ

6.3.3 ควรมีการศึกษารูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุตามบริบทเชิงพื้นที่ เนื่องจากแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกันซึ่งทำให้การจัดสวัสดิการสังคมมีรูปแบบแตกต่างกัน

6.3.4 ควรมีการศึกษาสวัสดิการสังคมด้านมีรายได้และการมีงานทำของผู้สูงอายุ

บรรณานุกรม

กฤตวรรณ สาหร่าย. (2562). รูปแบบการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่อุตสาหกรรม. คุชชินีพนธ์ สาขาบริหารสวัสดิการสังคม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

กวิน วันวิเวก. (2551). แนวทางการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาพัฒนาสังคม, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- จันทร์เพ็ญ ลอยแก้ว. (2555). การศึกษาความต้องการในการได้รับสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลเมืองอโยธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย,มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- จารี ศรีปาน. (2554). พฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, 6 (กรกฎาคม - ธันวาคม): 123-130.
- ชาญวิทย์ ป่วงราบ. (2551). ความต้องการได้รับสวัสดิการของผู้สูงอายุในตำบลเสาธงหินอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการจัดการโครงการและการประเมินโครงการ, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- บุญศรี นุเกตุ,ปาลิรัตน์ พรทวีกันทา และคณะ. (2550). การพยาบาลผู้สูงอายุ. นนทบุรี : โครงการสวัสดิการวิชาการ สถาบันพระบรมราชชนก.
- ประภาพร มโนรัตน์, ประนอม โทกานนท์ และถาวร มาตัน. (2553). การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสุขภาพครูก่อนเกษียณ. วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ, 4(1), 73-83.
- ปรารถนา มะลิไทย, ศุภรัตน์ เฮงตระกูล และเกียรติพงษ์ มีเพียร. (2553). ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาล จังหวัดมหาสารคาม. วารสารความหลากหลายทางวัฒนธรรม, 7(18), 101-113.
- พูลศักดิ์ พุ่มวิเศษ. (2554). ศึกษาพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ จังหวัดนนทบุรี. นนทบุรี: วิทยาลัยราชพฤกษ์.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2555).สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2555, กรุงเทพฯ : บริษัททีคิวพีจำกัด.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2560). รายงานประจำปี สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2559. นนทบุรี: เอสเอส พลัส มีเดีย.
- ระพีพรรณ คำหอม. (2554). สวัสดิการสังคมกับสังคมไทย (เอกสารประกอบการสอน วิชาแนวคิดและทฤษฎีปฏิบัติงานสวัสดิการสังคม). กรุงเทพฯ: คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- วิจิต ตฤณติยะกุล. (2550). ปัญหาและความต้องการบริหารสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านฉาง จังหวัดระยอง. รายงานการศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการปกครองท้องถิ่น, วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิภาพร สิทธิศาสตร์ และสุชาดา สอนนุ้ม. (2550). พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในชุมชนเขตความรับผิดชอบของสถานีอนามัยบ้านเสาหินตำบลวัดพริก อำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก. รายงานวิจัยวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนพรัตน์ราช สถาบันพระบรมราชชนก สำนักงานปลัด กระทรวงสาธารณสุข.
- วีรศักดิ์ เมืองไพศาล. (2562). นวัตกรรมทางสุขภาพและสังคมสำหรับประชากรผู้สูงอายุ. กรุงเทพฯ : สมาคมพัฒนาวิทยาและเวชศาสตร์ผู้สูงอายุไทย.
- ศิริวรรณ อรุณทิพย์ไพฑูรย์. (2562). สังคมสูงวัย : พัฒนาการด้านนโยบายประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สมาคมพัฒนาวิทยาและเวชศาสตร์ผู้สูงอายุไทย.

- ศิริสุข นาคะเสนีย์. (2561). ศึกษาพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิจัย รำไพพรรณี*, ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - เมษายน 2561.
- สภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2563). *สถิติประชากร*. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2563 จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=3507&filename=social
- สุดารัตน์ สุดสมบูรณ์. (2557). สวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในประเทศไทย. *วารสารสังคม ภาคใต้* ปีที่ 7 ฉบับที่ 1. มหาวิทยาลัยทักษิณ
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2560). รายงานการสำรวจประชากรผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2560. กรุงเทพฯ : สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สำนักทะเบียนเขตพื้นที่เทศบาลเมืองปู่เจ้าสมิงพราย (2564). *สถิติประชากร*. สมุทรปราการ: เทศบาลเมืองปู่เจ้าสมิงพราย (ข้อมูล ณ พฤษภาคม 2564)
- สำนักบริหารการทะเบียน. รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน ประจำปี 2563. ท้องถิ่นเทศบาลเมืองปู่เจ้าสมิงพราย. หน้า 3. สืบค้นเมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2564 จาก https://stat.bora.dopa.go.th/xstat/p5311_03.html
- อุซุร เหมือนเดช. (2552). *ความต้องการในการได้รับสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาล จังหวัดสมุทรปราการ*. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- Orem, D. E. (1985). *Nursing: Concepts of practice* (3rd ed.). New York: McGraw-Hill.

วิกฤติการณ์ของโลกในศตวรรษที่ 21 : กรณีความยากจนและความเหลื่อมล้ำในสังคม¹

ฐิตินาถ ภูมิถาวร²

Received 27th August, 2021

Revised 29th August, 2021

Approved 31st August, 2021

บทคัดย่อ

ความยากจนเป็นวิกฤติการณ์ของโลกในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลกระทบต่อมนุษยชาติมาเป็นเวลาหลายศตวรรษ บทความวิชาการเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพรวมของวิกฤติการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในสังคม บทบาทและกลไกการทำงานขององค์การระหว่างประเทศ ความร่วมมือระหว่างประเทศ อนุสัญญาหรือกติการะหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับความยากจนและความเหลื่อมล้ำในสังคม ผลการศึกษาพบว่า มีผู้คนมากกว่า 800 ล้านคนทั่วโลกที่ต้องใช้ชีวิตด้วยเงินจำนวนน้อยกว่า 1.25 ดอลลาร์ต่อวัน ความยากจนแบ่งตามภูมิภาค พบว่ากระจุกตัวอยู่ใน 5 ประเทศคือ อินเดีย ไนจีเรีย สาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก เอธิโอเปีย และบังกลาเทศ

ในช่วง 3 ทศวรรษที่ผ่านมา องค์การระหว่างประเทศ ได้แก่ ธนาคารโลก องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ โครงการภายใต้องค์การสหประชาชาติ ได้แก่ โครงการอาหารโลก การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนาโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติมีบทบาทในการแก้ปัญหาความยากจนในระดับโลกเป็นอย่างมาก

องค์การสหประชาชาติได้ออกปฏิญญาสากล อนุสัญญา กติการะหว่างประเทศหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำในสังคม แต่การแก้ปัญหายังมีปัญหา อุปสรรค และความยากลำบากมาก อย่างไรก็ตาม การแก้ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำในสังคมเป็นยุทธศาสตร์ขององค์การสหประชาชาติที่มีความสำคัญในศตวรรษที่ 21 ดังที่ระบุไว้ในเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ ที่ต้องขจัดความยากจนและความเหลื่อมล้ำในสังคมให้หมดไปภายในปี 2030

คำสำคัญ: วิกฤติการณ์ของโลกในศตวรรษที่ 21, กลไกการทำงานขององค์การระหว่างประเทศ, ความร่วมมือระหว่างประเทศ

¹รายงานประกอบรายวิชา SA 8333 การบริหารสวัสดิการสังคมระหว่างประเทศ(International Social Welfare Administration)

²นักศึกษาลัทธิสังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

Global Crisis in the 21st Century: Poverty and Social Inequality

Thitinat Bhumithavorn

Abstract

Poverty is a global crisis of the 21st century that has affected humanity for centuries. This academic paper aims to study the overall picture of the crisis of poverty and inequality in society, roles and working mechanisms of international organizations, international cooperation, covenants on the provision of welfare for people in trouble. The results showed that more than 800 million people worldwide are living on less than \$1.25 a day. Poverty by region was found to be concentrated in five countries includes India, Nigeria, Democratic Republic of the Congo, Ethiopia, and Bangladesh.

In the last 3 decades, international organizations such as the World Bank, the Food and Agriculture Organization of the United Nations. Projects under the United Nations include the World Food Program, United Nations Conference on Trade and Development, United Nations Development Program plays a huge role in solving global poverty.

The United Nations has issued a Universal Declaration, several conventions and international covenants dealing with poverty alleviation. But it is still a lot of problems, obstacles and difficulties. However, tackling poverty and social inequality remains a crucial strategy as outlined in the United Development Goals Millennium to eradicate poverty and social inequality by 2030.

Keywords: Global crisis of the 21st century, International Organizations Mechanisms, Cooperation

บทนำ

ความยากจนเป็นสภาวะความจนขั้นขั้นและสภาวะความด้อยคุณภาพหรือขาดแคลน (Oxford Dictionary Online : 2016) ในการประชุมสุดยอดระดับโลกเพื่อการพัฒนาสังคม (World Summit for Social Development – Copenhagen, 1995) มีการให้ข้อสรุปว่า ความยากจนคือการขาดแคลนอย่างรุนแรงในด้านความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ประกอบด้วย อาหาร น้ำดื่ม สาธารณูปโภค สุขภาพ การป้องกันภัย การศึกษา และข้อมูล โดยความยากจนไม่ได้ขึ้นอยู่กับรายได้เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการเข้าถึงบริการอื่นๆด้วย ในขณะที่สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2546) กล่าวว่า ความยากจนหมายถึง ความยากจนในเชิงเศรษฐกิจซึ่งพิจารณาที่ระดับรายได้หรือฐานะทางเศรษฐกิจของบุคคลว่ามีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพได้ตามมาตรฐานขั้นต่ำหรือมีรายได้ต่ำกว่ามาตรฐานคุณภาพชีวิตขั้นต่ำที่ยอมรับได้ในแต่ละสังคม

OXFAM ได้เปิดเผยว่าในปี 2018 เป็นปีที่คนรวยรวยขึ้น ในขณะที่คนจนก็จนลง ช่องว่างระหว่างคนรวยและคนจนมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น โดยมหาเศรษฐีที่รวยที่สุดในโลก 26 คนแรกเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินเทียบเท่ากับทรัพย์สินของพลเมืองโลกที่ยากจนกว่า 3.8 พันล้านคนรวมกัน ซึ่งนับเป็นครั้งแรกหนึ่งของพลเมืองโลก (The Standard, 2562)

โดยสรุป ความยากจน หมายถึง การดำรงชีวิตของบุคคลซึ่งมีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย และไม่สามารถจะตอบสนองต่อความต้องการทั้งทางร่างกายและจิตใจ จนเป็นเหตุให้บุคคลนั้นมีสภาพความเป็นอยู่ต่ำกว่าระดับมาตรฐานที่สังคมวางไว้หรือสภาพการดำรงชีวิตของบุคคลที่มีรายได้ไม่พอกับรายจ่าย ไม่สามารถจะหาสิ่งจำเป็นมาสนองความต้องการทางร่างกายและจิตใจได้อย่างเพียงพอ จนทำให้บุคคลนั้นมีสภาพ

ความเป็นอยู่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ปัญหาความยากจนเป็นปัญหาที่สะสมมายาวนาน เป็นภาวะความขาดแคลนไม่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ในระดับบุคคลส่งผลให้เกิดความทุกข์ยากในการดำเนินชีวิต รวมถึงการขาดโอกาสที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตในหลายๆด้าน และส่งผลต่อการพัฒนาในระดับประเทศตามมาในที่สุด

ภาพรวมของความยากจนและความเหลื่อมล้ำในสังคมระดับโลก

เมื่อกล่าวถึง "ความยากจน" ในระดับโลกจะหมายถึงความยากจนด้านตัวเงิน (Monetary Poverty) หรือผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจน ข้อมูลจากองค์การสหประชาชาติ (2015) ระบุว่า มีผู้คนมากกว่า 800 ล้านคนทั่วโลกที่ต้องใช้ชีวิตด้วยเงินจำนวนน้อยกว่า 1.25 ดอลลาร์ต่อวัน หรือราว 40 บาท (มูมมิง สิทธี, 2562)

ความยากจนทั่วโลก แบ่งตามภูมิภาค พบว่าความยากจนทั่วโลกแบ่งตามภูมิภาค ประมาณการในปี 2018 มีจำนวน 669 ล้านคน มีรายได้วันละ 1.90 ดอลลาร์สหรัฐฯ หรือต่ำกว่า โดยเป็นคนในแถบทางใต้ของทะเลทรายซาฮาราในทวีปแอฟริกาเหนือ 437 ล้านคน เอเชียใต้ 121 ล้านคน เอเชียตะวันออกและแปซิฟิก 34 ล้านคน ลาตินอเมริกาและแคริบเบียน 26 ล้านคน ตะวันออกกลางและแอฟริกา 25 ล้านคน (ธนาคารโลก, 2019) ย้อนหลังไปเมื่อปี 2015 ประมาณครึ่งหนึ่งของคนจนทั่วโลกกระจุกตัวอยู่ใน 5 ประเทศ คือ อินเดีย ไนจีเรีย สาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก เอธิโอเปีย และบังกลาเทศ ล่าสุดไนจีเรีย แซงหน้าอินเดียไปแล้ว ในฐานะประเทศที่มีคนยากจนมากที่สุดในโลก

“รายกระจุก-จนกระจาย” นับว่าเป็นปัญหาคลาสสิกของโลก เมื่อคนรวยมีกระเป๋ามือหนึ่ง และคนจนมีจำนวนมาก เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นทั่วโลก แม้ประชากรโลกกว่า 1.9 พันล้านคน จะหลุดพ้นจากความยากจนมาแล้วก็ตาม (กรุงเทพธุรกิจ, 2562) แต่ทุกวันนี้ปัญหาความยากจนก็ยังคงส่งผลกระทบต่อ

ผู้คนในสังคม จากแง่มุมนักเศรษฐศาสตร์ชั้นนำของโลก ได้สรุปถึงผลกระทบในวงกว้างของความยากจนไว้ดังนี้ (หรือความยากจนเป็นเพราะคนไร้สิทธิ, 2561)

1. ความยากจนทำให้เด็กขาดโอกาสทางการศึกษา เด็กที่ควรได้รับการศึกษาจำนวนมากต้องถูกกีดกันออกจากโรงเรียน เพราะไม่มีค่าเทอม ไม่มีชุดนักเรียน ไม่มีอุปกรณ์การเรียน ไม่มีค่าเดินทาง หรือแม้กระทั่งไม่มีเวลาเรียนเพราะต้องช่วยครอบครัวด้วยการทำงาน หรืออยู่เลี้ยงดูคนป่วย พิกุล หรือผู้สูงอายุที่ดูแลตัวเองไม่ได้

2. ความยากจนทำให้คนเจ็บป่วย 1 ใน 3 ของสาเหตุการเสียชีวิตทั่วโลกเป็นผลมาจากความยากจน การขาดแคลนทุนทรัพย์เพื่อซื้อปัจจัยการดำรงชีวิต ทำให้คนยากจนขาดแคลนสารอาหาร ที่อยู่อาศัย และการเข้าถึงกลไกที่ช่วยหยุดยั้งการแพร่ระบาดของโรค เช่น ความสะอาดของร่างกาย สิ่งแวดล้อม การรักษาโรคในหลายๆ ประเทศ ชุมชนคนยากจน มักจะเป็นที่แพร่ระบาดของโรคร้ายแรง เช่น มาลาเรีย วัณโรค AIDS/HIV และเมื่อเกิดการระบาดของโรคที่คร่าชีวิตประชากรคราวละมากๆ เช่น โรคเมอร์ส อีโบลา ซาร์ส ประชากรกลุ่มแรกที่เสียชีวิตจำนวนมากมักจะเป็นคนจนเสมอ

3. ความยากจนก่อให้เกิดความรุนแรง คนจนเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อความรุนแรง ทั้งในฐานะผู้กระทำและถูกกระทำ เพราะความหมดหนทางทำกินทำให้พวกเขาเสี่ยงที่จะถูกหลอกลวงเข้าสู่ขบวนการค้ามนุษย์ เพื่อใช้แรงงานและค่าประเวณี นอกจากนี้คนจนมักจะอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีอยู่ของขบวนการอาชญากรรม ทำให้พวกเขาต้องเกี่ยวข้องหรือรู้เห็นความรุนแรงที่เป็นธรรมชาติของอาชญากรรมดังกล่าว รวมไปถึงพฤติกรรมที่เกิดจากการพยายามระบายความเครียดจากชีวิตประจำวัน เช่น ความรุนแรงในครอบครัว ความรุนแรงที่มาจากการใช้สารเสพติด

4. ภาวะโลกร้อนกับปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำ ภาวะโลกร้อนส่งผลกระทบต่อ

สุขภาพ วิถีชีวิตประจำวัน เช่น ในกลุ่มเด็กนักเรียนจะเกิดความเหนื่อยล้ามากขึ้นและส่งต่อการเรียน หรือลดความสามารถในการทำงานโดยเฉพาะในกลุ่มแรงงานที่ต้องทำงานกลางแจ้ง ความร้อนยังส่งผลกระทบต่อโรคระบาด เช่น โรคหิวเวาตกโรค เป็นต้น

โครงสร้างทางสังคมที่มีความเหลื่อมล้ำอยู่แล้ว จะถูกทวีความรุนแรงมากขึ้นด้วยสภาวะโลกร้อน กลุ่มคนที่เสียเปรียบ หรือกลุ่มคนชายขอบจะยิ่งถูกซ้ำเติม เนื่องจากได้รับผลกระทบจากภาวะโลกร้อนไม่เท่ากัน และความสามารถในการฟื้นฟูความเสียหายจากภาวะโลกร้อนในแต่ละกลุ่มนั้นไม่เท่ากัน เช่น คนรวยสามารถเลือกที่จะอยู่ในบ้านที่มีวัสดุก่อสร้างกันความร้อน หรือมีเครื่องปรับอากาศอยู่ภายใน แต่ทว่าคนจนกลับไม่มีกำลังซื้อ และเมื่อคนจนต้องเผชิญความเสี่ยงมากกว่าแล้วก็เกิดความเสียหายมากกว่า เช่น อาจเกิดปัญหาคืนความร้อนแล้วส่งผลต่อสุขภาพทำให้ต้องขาดงานและรายได้ตามมา

ต่อมาเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นกลับพบว่าความสามารถในการฟื้นฟูจากความเสียหายก็ไม่เท่ากัน เช่น เมื่อคนจนไม่สบายแล้วก็ต้องเข้ารับการรักษาส่งการเข้าถึงหมอและยารักษาโรคคุณภาพดีก็ลำบาก ในขณะที่คนรวยสามารถเข้าถึงดีกว่าและรักษาความเจ็บป่วยได้ดีกว่า ผลสุดท้ายกลุ่มคนจนก็จะยิ่งจนลง ความเหลื่อมล้ำก็จะมากขึ้นๆ เป็นวัฏจักรที่ยากจะหลุดพ้น

COVID-19 กับปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำในสังคม

ธนาคารโลกเคยเผยแพร่รายงานความยากจนของชาวโลก เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2019 ว่าประชากรโลกที่อยู่ในภาวะยากจนสุดขีด (Extreme Poverty) ลดลงน้อยกว่า 750 ล้านคน เป็นครั้งแรก นับตั้งแต่ธนาคารโลกเริ่มเก็บสถิติในเรื่องต่างๆ ของประชากรโลก เมื่อปี 1990 ซึ่งเป็นตัวเลขที่ลดลงไปมากกว่า 1 พันล้านคน ในช่วงเวลา 25 ปี ณ สิ้นปี 2015 ซึ่งเป็นปีล่าสุดที่มีการเก็บข้อมูลประชากรที่ยากจนสุดขีด ลดลงไปอยู่ในอัตรา 10 % ของจำนวน

ประชากรทั้งโลกซึ่งทางธนาคารโลกอ้างว่า ทำให้คนยากจนในโลกลดลงไปมากแค่ไหน แต่ถ้าในสังคมทั่วโลกยังมี “ความเหลื่อมล้ำ” ด้านรายได้ ที่ทำให้คนปากกัดตีนถีบ และปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ก็ทำให้เกิดปัญหาความก้าวหน้าทางสังคมตามมา ความพยายามลดจำนวนคนยากจนที่เพียรทำมาก็สูญเปล่า (ผู้จัดการออนไลน์, 2561)

แต่รายงานฉบับล่าสุดจากธนาคารโลกภายใต้ชื่อ East Asia and the Pacific in the Time of COVID-19 – Regional Economic Update, April 2020 ประเมินว่าตัวเลขการเติบโตของเศรษฐกิจในภูมิภาคที่กำลังพัฒนานี้จะลดลงมาอยู่ที่ร้อยละ 2.1 ในสถานการณ์ที่พื้นฐาน และอาจติดลบร้อยละ 0.5 ในสถานการณ์ที่ย่ำแย่ เมื่อเทียบกับจากตัวเลขประมาณการร้อยละ 5.8 ในปี 2019 นอกจากนี้ธนาคารโลกยังได้มีการคาดคะเนว่าในปี 2020 การเติบโตในประเทศจีน ซึ่งมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของภูมิภาคจะลดลงไปอยู่ที่ร้อยละ 2.3 ในสถานการณ์ที่พื้นฐาน และร้อยละ 0.1 ในสถานการณ์ที่ย่ำแย่เมื่อเทียบกับจากตัวเลขร้อยละ 6.1 ในปี 2019

โดยภาวะข้อจำกัดจาก COVID-19 นอกจากจะส่งผลต่อมิติด้านสุขภาพของประชาชนโดยตรงแล้ว ยังส่งผลกระทบทางอ้อมไปที่มิติของความยากจนเช่นเดียวกัน ตัวเลขจากรายงานฉบับนี้ที่ประเมินอ้างอิงตามเส้นแบ่งความยากจนที่รายได้ 5.50 ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อวัน หรือประมาณ 180 บาท พบว่า ในกรณีพื้นฐานจากการแพร่ระบาดครั้งนี้จะส่งให้ประชาชนผู้ที่อยู่ภายใต้เส้นความยากจนจำนวน 24 ล้านคน ก้าวไม่พ้นเส้นความยากจนนี้ (VOICE online, 2563)

ในยุคที่ COVID-19 ระบาดอย่างหนัก ความเหลื่อมล้ำด้านดิจิทัลยิ่งมองเห็นชัดเจนจากมาตรการเรียนทางไกลผ่านอินเทอร์เน็ต หรือทำงานจากบ้าน มีส่วนในการสะท้อนถึงความเหลื่อมล้ำในสังคมอย่างชัดเจน คนจำนวนมากจะถูกทิ้งไว้ข้างหลัง เพราะต้องเว้นระยะห่าง แต่กลับไม่มีระบบพื้นฐานรองรับ

สำนักงานการศึกษาของนครลอสแอนเจลิสในสหรัฐอเมริกา เปิดเผยว่า นับตั้งแต่รัฐบาลมีนโยบายปิดโรงเรียนเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของ COVID-19 และสั่งให้ดำเนินการเรียนการสอนระยะไกลผ่านอินเทอร์เน็ต เมื่อเดือนมีนาคมที่ผ่านมา มีนักเรียนอย่างน้อย 15,000 คน ในลอสแอนเจลิสที่ไม่เคย Lock in เข้าสู่ระบบออนไลน์เพื่อแสดงตัวเข้าชั้นเรียน ทั้งยังไม่สามารถติดต่อได้ ขณะที่อีก 40,000 คน ไม่ได้เข้ามารายงานตัวเป็นประจำ

ไม่เพียงแต่เด็กนักเรียนที่กำลังประสบปัญหานี้ ผู้สูงอายุในสหรัฐฯ ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกลจากตัวเมืองก็กำลังวิตกว่าอาจจะไม่มีโอกาสเข้าพบแพทย์ได้อย่างที่ควรจะเป็นโดยสำนักข่าว AP (April 1, 2020) รายงานอ้างอิงประชากรในแถบชนบทของสหรัฐฯ พบว่ามีผู้ประสบปัญหาขาดแคลนระบบอินเทอร์เน็ตจำนวนมาก ยกตัวอย่างเมืองแซนด์วิชในรัฐนิวแฮมป์เชียร์ มีประชากรอายุเกิน 65 ปีที่มีโรคประจำตัว แต่การนัดพบแพทย์ในขณะนี้ต้องใช้วิธีนัดหมายออนไลน์ เพื่อขอรับการวินิจฉัยผ่านระบบอินเทอร์เน็ต กลุ่มคนเหล่านี้จึงไม่สามารถเดินทางไปพบแพทย์โดยตรงเหมือนเดิมได้ เพราะมีการบังคับใช้มาตรการเว้นระยะทางสังคม (Social Distancing) และผู้สูงอายุยังได้รับคำแนะนำด้วยว่า ควรหลีกเลี่ยงการไปโรงพยาบาล เพราะอาจเสี่ยงต่อการติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ อย่างไรก็ตาม กลุ่มประชากรสูงอายุในพื้นที่ห่างไกลไม่มีระบบสาธารณสุขภาคทางด้านดิจิทัลมารองรับ เช่นเดียวกับที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจในระบบเหล่านี้เพียงพอ

ทั้งนี้ ข้อมูลล่าสุดจากองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization – UNESCO) ชี้ว่าจนถึงวันที่ 19 มีนาคม 2020 มี 114 ประเทศที่มีการสั่งปิดโรงเรียนจากการระบาดของ COVID-19 และย้ายไปจัดการเรียนการสอนผ่านโลกออนไลน์เพื่อชะลอการ

แพร่ระบาดของไวรัส ส่งผลกระทบกับนักเรียนกว่า 890 ล้านคนทั่วโลก (Voice Online, 2020)

วันยุติความยากจนสากล

ความยากจนเป็นปัจจัยสำคัญที่ลดทอนการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์และเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ เมื่อปี 1992 องค์การสหประชาชาติ จึงได้กำหนดให้วันที่ 17 ตุลาคมของทุกปี เป็นวันยุติความยากจนสากล เพื่อให้ทุกประเทศได้ร่วมกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว หลังจากเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals – MDGs) ซึ่งต้องการเสริมสร้างมาตรฐานชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ได้สิ้นสุดลงเมื่อปี 2015 นั้น องค์การสหประชาชาติได้ กำหนด “เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน” (Sustainable Development Goals – SDGs) โดยมีเป้าหมายสำคัญ ประการแรก คือ “การจัดความยากจน” ร่วมมือกัน โดยไม่แบ่งแยกเพศ หรือ ฐานะ เพื่อสร้างโลกใหม่สำหรับทุกคนให้เป็นที่ยอมรับ ทั้งด้านสิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรี อย่างเท่าเทียมกัน เพื่อจัดความยากจนให้หมดไปภายในปี 2030

อนุสัญญาหรือกติการะหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับความยากจนและความเหลื่อมล้ำในสังคม

1. สนธิสัญญาหลักด้านสิทธิมนุษยชน (Core International Human Rights Treaties) มีลักษณะเป็นสนธิสัญญาพหุภาคี กล่าวคือ เป็นสนธิสัญญาที่มีรัฐมากกว่าสองรัฐขึ้นไป เข้าเป็นภาคีสันติสัญญา ซึ่งกระบวนการในการทำสนธิสัญญามีหลายขั้นตอน นับตั้งแต่การเจรจาให้ความยินยอมของรัฐเพื่อผู้ปฏิบัติตามสนธิสัญญาโดยการลงนาม การให้สัตยาบัน และเมื่อปฏิบัติตามขั้นตอนในการทำสัญญาครบถ้วนแล้ว ภาคีก็มีพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติตามสนธิสัญญาต่อไป การเข้าเป็นภาคีของสนธิสัญญาก่อให้เกิดพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับสนธิสัญญา มิฉะนั้นอาจต้องรับผิดชอบระหว่างประเทศ

ในวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ. 1948 ที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติได้รับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนนี้ ให้เป็นมาตรฐานร่วมกันแห่งความสำเร็จสำหรับประชาชนทั้งมวลและประชาชาติทั้งหลายเพื่อจุดมุ่งหมายที่ว่า จะมุ่งมั่นส่งเสริมการเคารพสิทธิและอิสรภาพเหล่านี้ ด้วยการสอนและการศึกษา และให้มีการยอมรับและยึดถือโดยสากลอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนประกอบด้วยทั้งหมด 30 ข้อ แต่ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างในข้อที่มีความเกี่ยวข้องกับ ความยากจน และความเหลื่อมล้ำทางสังคม ได้แก่

ข้อ 1 ทุกคนเกิดมาเท่าเทียม มนุษย์ทั้งปวงเกิดมามีอิสระและเสมอภาคกันในศักดิ์ศรี และสิทธิต่างในตนมีเหตุผลและมโนธรรม และควรปฏิบัติต่อกันด้วยจิตวิญญาณแห่งภราดรภาพ

ข้อ 2 ไม่แบ่งแยก ทุกคนย่อมมีสิทธิและอิสรภาพทั้งปวงตามที่กำหนดไว้ในปฏิญญานี้ โดยปราศจากการแบ่งแยกไม่ว่าชนชาติใดชาติ เชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือทางอื่น พื้นเพทางชาติหรือสังคม ทรัพย์สิน กำเนิดหรือสถานะอื่น นอกเหนือจากนี้ จะไม่มีการแบ่งแยกใด บนพื้นฐานของสถานะทางการเมือง ทางกฎหมาย หรือทางการเมืองระหว่างประเทศของประเทศหรือดินแดนที่บุคคลสังกัด ไม่ว่าดินแดนนั้นจะเป็นเอกราช อยู่ในความพิทักษ์ มิได้ปกครองตนเองหรืออยู่ภายใต้การจำกัดอธิปไตยอื่นใด

ข้อ 3 สิทธิในการมีชีวิต ทุกคนมีสิทธิในการมีชีวิต เสรีภาพ และความมั่นคงแห่งบุคคล

ข้อ 7 สิทธิเท่าเทียมกันตามกฎหมาย ทุกคนเสมอภาคกันตามกฎหมายและมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองของกฎหมายเท่าเทียมกัน โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใด ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกันจากการเลือกปฏิบัติใด อันเป็นการล่วงละเมิดปฏิญญานี้ และจากการยุยงให้มีการเลือกปฏิบัติดังกล่าว

ข้อ 25 สิทธิในคุณภาพชีวิตที่ดี ทุกคนมีสิทธิในมาตรฐานการครองชีพอันเพียงพอสำหรับสุขภาพและความอยู่ดีของตนและของครอบครัว รวมทั้งอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และการดูแลรักษาทางการแพทย์และบริการสังคมที่จำเป็น และมีสิทธิในหลักประกันยามว่างงาน เจ็บป่วย พิกัด หมาย ้วยชรา หรือปราศจากการดำรงชีพอื่นในสภาวะแวดล้อมนอกเหนือการควบคุมของตน

ข้อ 26 สิทธิในการศึกษา ทุกคนมีสิทธิในการศึกษา การศึกษาจะต้องให้เปล่าอย่างน้อยในชั้น ประถม ศึกษา และ ชั้น พื้น ฐาน การศึกษา ระดับประถมจะต้องเป็นภาคบังคับ การศึกษาด้าน วิชาการและวิชาชีพจะต้องเปิดเป็นการทั่วไป และ การศึกษาระดับสูงขึ้นไปจะต้องเข้าถึงได้อย่างเสมอภาคสำหรับทุกคนบนพื้นฐานของคุณสมบัติความเหมาะสม

2. อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination - CERD) สาระสำคัญอนุสัญญาฉบับนี้คือการให้คำจำกัดความ “การเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ” ว่าหมายถึง การจำแนก การกีดกัน การจำกัด หรือการเอื้ออำนวยพิเศษ เพราะเชื้อชาติ สีผิว เชื้อสาย หรือชาติกำเนิด หรือเผ่าพันธุ์ โดยไม่รวมถึงการปฏิบัติที่แตกต่างระหว่างบุคคลที่เป็นพลเมืองและไม่ใช่พลเมือง นโยบายของรัฐภาคีและการดำเนินมาตรการเพื่อขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ เช่น การห้ามการโฆษณาชวนเชื่อ การประกันสิทธิอันเท่าเทียมกันของบุคคลภายใต้กฎหมาย ทั้งในด้านสิทธิพลเมือง สิทธิทางการเมือง สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การเยียวยาเมื่อถูกละเมิด การให้ความสำคัญด้านมาตรการในการศึกษา วัฒนธรรม และข้อมูลเพื่อขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ

3. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights - ICCPR) สาระสำคัญกติการะหว่างประเทศฉบับนี้คือพันธกรณีของรัฐภาคีที่รับรองจะต้องเคารพและประกันสิทธิของบุคคล รวมถึงการห้ามการเลือกปฏิบัติ ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลทาง เชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง สัญชาติ สถานะทางเศรษฐกิจ สังคม ถิ่นกำเนิด หรือสภาพอื่นใด โดยจะดำเนินการให้เกิดผลในทางปฏิบัติภายในประเทศ ประกันว่าบุคคลที่ถูกละเมิดจะได้รับการเยียวยา ไม่ว่าบุรุษหรือสตรีจะได้รับสิทธิพลเมืองและการเมืองอย่างเท่าเทียมกัน การละเมิดสิทธิในสถานการณ์ฉุกเฉิน และการห้ามการตีความกติกาในอันที่จะไปจำกัดสิทธิและเสรีภาพอื่นๆ

สาระของสิทธิในส่วนที่เป็นสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ได้แก่ สิทธิในการมีชีวิตอยู่ เสรีภาพจากการถูกทรมาน การห้ามบุคคลมิให้ตกอยู่ในภาวะเยี่ยงทาส การห้ามบุคคลมิให้ถูกจับกุมโดยตามอำเภอใจ การปฏิบัติต่อผู้ถูกไล่ออนเสรีภาพอย่างมีมนุษยธรรม การห้ามบุคคลถูกจำคุกด้วยเหตุ ที่ไม่สามารถชาระหนี้ ตามสัญญาได้ เสรีภาพในการโยกย้ายถิ่นฐาน ความเสมอภาคของบุคคลภายใต้กฎหมาย การห้ามมิให้มีการบังคับใช้กฎหมายอาญาย้อนหลัง สิทธิการได้รับรองเป็นบุคคลตามกฎหมาย การห้ามแทรกแซงความเป็นส่วนตัว การคุ้มครองเสรีภาพทางความคิด เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออก การห้ามการโฆษณาชวนเชื่อเพื่อการสงครามหรือก่อให้เกิดความเกลียดชังทางเชื้อชาติ สิทธิที่จะชุมนุมอย่างสันติ การรวมกันเป็นสมาคม สิทธิของชายหญิงที่อยู่ในวัยที่เหมาะสมในการมีครอบครัว การคุ้มครองสิทธิเด็ก และการที่พลเมืองทุกคนมีสิทธิที่จะมีส่วนในกิจการสาธารณะ การรับรองว่าบุคคลทั้งปวงย่อมเสมอภาคกันตามกฎหมายและได้รับการคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกัน การรับรองสิทธิของชนกลุ่มน้อยทางเผ่าพันธุ์ ศาสนา และภาษาภายในรัฐ

4. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights - ICESCR) สารสำคัญของกติการะหว่างประเทศฉบับนี้คือพันธกรณีของรัฐบาลที่จะดำเนินมาตรการต่าง ๆ อย่างเหมาะสมตามลำดับขั้นนับตั้งแต่การเคารพคุ้มครอง ส่งเสริม และทำให้เป็นจริงอย่างเต็มที่ตามที่ทรัพยากรมีอยู่เพื่อให้มีความคืบหน้าโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติความเท่าเทียมกันระหว่างบุรุษและสตรีในการได้รับสิทธิ การจำกัดสิทธิตามกติกา รวมทั้งการห้ามตีความใดๆ ในกติกาที่จะทำลายสิทธิหรือเสรีภาพตามที่รับรองไว้ในกติกา

สาระของสิทธิ ได้แก่ สิทธิในการทำงาน และมีเงื่อนไขการทำงานที่เหมาะสม เป็นธรรม สิทธิที่จะก่อตั้งสหภาพแรงงาน และสิทธิที่จะหยุดงาน สิทธิที่จะได้รับสวัสดิการและการประกันด้านสังคม การคุ้มครองและช่วยเหลือครอบครัว สิทธิที่จะมีมาตรฐานชีวิตที่เพียงพอ สิทธิที่จะมีสุขภาวะด้านกายและใจที่ดีที่สุดในไปได้ สิทธิในการศึกษา สิทธิใน วัฒนธรรม และ ประโยชน์จากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์

จากสนธิสัญญาหรืออนุสัญญาระหว่างประเทศที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าล้วนมีบทบัญญัติที่ต้องการให้ทุกคนได้รับสิทธิอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน แต่ในปัจจุบันยังคงมีความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิ ที่อาจหมายถึงความเหลื่อมล้ำระหว่างคนที่ควรมีสหสิทธิเดียวกัน แต่ในความเป็นจริงกลับไม่มีหรือความเหลื่อมล้ำระหว่างคนที่มีสิทธิเดียวกัน แต่มีโอกาสและความสามารถในการใช้สิทธินั้นได้ไม่เท่ากัน มีกรณีมากมายที่คนมีสิทธิตามรัฐธรรมนูญ แต่กลับไม่มีโอกาสในการใช้สิทธินั้นอย่างเต็มที่ ซึ่งมักจะมีความเกี่ยวพันกับความเหลื่อมล้ำในด้านอื่น ยกตัวอย่างกรณีของประเทศไทย การมีสิทธิในการรับการศึกษาฟรี 12 ปีตามกฎหมาย แต่ยังไม่ใช้สิทธินั้น ไม่ได้เพราะการศึกษาอย่างไม่ฟรีจริง หรือเพราะโรงเรียนอยู่ไกลจากบ้านเกินไป ไม่มีรายได้พอจ่ายค่า

เดินทางให้ลูก เป็นต้น หรือกระทั่งการมีสิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ก็ควรเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานอย่างหนึ่งของมนุษย์ เมื่อกฎหมายบัญญัติว่าทุกคนมีสิทธิแล้ว ทุกคนก็ควรมีโอกาสได้เข้าถึงสิทธิเหล่านั้นอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีการนำเอาเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจ จน รวย เพศ หรือสถานภาพอื่นๆ มาเป็นตัวจำกัดในการเข้าถึงสิทธิเหล่านั้น

องค์การระหว่างประเทศและองค์กรภาคประชาสังคมกับบทบาทในการแก้ไขปัญหาความยากจน

1. ธนาคารโลก(World Bank) หรือธนาคารระหว่างประเทศเพื่อการบูรณะและพัฒนา (International Bank for Reconstruction and Development: IBRD) ก่อตั้งขึ้นมาเพื่อรับบทบาทในการบูรณะฟื้นฟูประเทศที่ได้รับผลกระทบจากสงคราม โดยเฉพาะประเทศในทวีปยุโรปและญี่ปุ่น ที่ได้รับความเสียหายอย่างหนักการดำเนินงานในระยะแรกคือปล่อยเงินกู้ให้แก่ประเทศฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ เดนมาร์กและลักเซมเบิร์กโดยนำไปใช้ในการบูรณะสิ่งก่อสร้างที่ถูกทำลาย อันเนื่องมาจากสงคราม นอกจากนี้ยังมีภารกิจในการบูรณะฟื้นฟูประเทศที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ต่างๆ เช่น จากภัยธรรมชาติ หรือจากความขัดแย้งในประเทศ ซึ่งถือเป็นภารกิจหลักของธนาคารโลกในระยะแรกของการก่อตั้ง ในระยะต่อมา ธนาคารโลกหันความสนใจไปยังประเทศที่กำลังพัฒนา

ต่อมาภารกิจของธนาคารโลกได้รับคือการปรับเปลี่ยนให้มุ่งเป้าหมายไปที่การแก้ไขปัญหาความยากจนของประเทศด้อยพัฒนาด้วย และได้ขยายกิจการในรูปของ World Bank Group ซึ่งธนาคารโลกเป็นแหล่งเงินกู้และการช่วยเหลือทางเทคนิคที่ให้แก่ประเทศกำลังพัฒนาทั่วโลก ในปี 2010 ธนาคารโลกให้เงินกู้แก่ประเทศสมาชิก นับแต่

ก่อตั้งรวมทั้งสิ้น 787 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2559)

กลุ่มธนาคารโลกได้กำหนดเป้าหมายไว้ 2 ประการ ซึ่งต้องการให้บรรลุภายในปี 2030 คือ ยุติความยากจน ด้วยการลดจำนวนผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 1.90 ดอลลาร์ต่อวันให้ไม่เกินร้อยละ 3 และส่งเสริมความมั่นคงร่วมกัน โดยการส่งเสริมการเติบโตของรายได้ที่ระดับล่างร้อยละ 40 สำหรับทุกประเทศ (GreedisGoods, 2018)

2. องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations-FAO) เป็นองค์การชำนาญพิเศษขององค์การสหประชาชาติ จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 1945 มีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่กรุงโรม สาธารณรัฐอิตาลี เป็นองค์การที่มุ่งเสริมสร้างความผาสุกร่วมกัน ทั้งในส่วนกลางที่เป็นการทำงานร่วมกันและโดยลำพังตนเอง ฉะนั้น จึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งไว้ว่า เพื่อยกระดับการบริโภคอาหารและมาตรฐานการครองชีพของประชากรในโลกให้ดีขึ้น ด้วยความพยายามทุกวิถีทางที่จะพิชิตความยากจนเพื่อเพิ่มสมรรถนะในการผลิตและการจัดสรรผลิตผลการเกษตรของโลกให้สูงขึ้น เพื่อปรับปรุงสถานะของชนบทให้ดีขึ้น และเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของโลกเพื่อให้มนุษยชาติพ้นจากความหิวโหย

เป้าหมายของ FAO คือการขจัดความอดอยาก หิวโหย ความไม่มั่นคงด้านอาหาร และการขาดแคลนสารอาหารเพื่อโลกที่ทุกคนสามารถมีอาหารที่ปลอดภัยและมีประโยชน์ ตามความต้องการด้านสารอาหารเพื่อคุณภาพชีวิตและสุขภาพที่ดีการจัดการขจัดความยากจนและการมุ่งไปสู่การพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อปวงชนด้วยการเพิ่มการผลิตอาหาร ยกกระตือรือร้นการพัฒนาในชนบทและการดำรงชีวิตที่ยั่งยืน และการบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน อันได้แก่ ดิน น้ำ ลม

ภูมิอากาศ และทรัพยากรพันธุกรรมพืช เพื่อประโยชน์ของคนรุ่นปัจจุบันและอนาคต

FAO ได้กำหนดให้มีวันอาหารโลก (World Food Day) ขึ้นในปี 1996 โดยได้กำหนดให้วันที่ 16 ตุลาคมของทุกปีเป็นวันอาหารโลก (ซึ่งตรงกับวันก่อตั้ง FAO) เพื่อกระตุ้นให้เกิดความตระหนัก และเกิดความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการแก้ปัญหาความอดอยาก หิวโหย และทุโภชนาการอาหารที่ถูกผลิตออกมาในแต่ละปีมีปริมาณเพียงพอต่อการเลี้ยงประชากรทุกคนบนโลกนี้

3. โครงการอาหารโลก (World Food Programme - WFP) เป็นโครงการขององค์การสหประชาชาติด้านมนุษยธรรมใหญ่ที่สุดของโลก โครงการอาหารโลกจัดหาอาหารให้แก่ประชากรโลกเฉลี่ย 90 ล้านคนต่อปี ซึ่งในจำนวนนี้ 58 ล้านคนเป็นเด็ก โครงการดังกล่าวมีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ในกรุงโรม ประเทศอิตาลี และมีสำนักงานสาขาในอีกมากกว่า 80 ประเทศทั่วโลกโดยมีหน้าที่ทำงานช่วยเหลือผู้ไม่สามารถผลิตหรือได้อาหารเพียงพอแก่ตนเองและครอบครัว โครงการดังกล่าวเป็นสมาชิกของกลุ่มพัฒนาแห่งสหประชาชาติและเป็นส่วนหนึ่งของคณะผู้บริหารระดับสูงของกลุ่มฯ

โครงการอาหารโลกเริ่มมีบทบาทเข้าไปช่วยเหลือด้านอาหารให้กับประชาชนในประเทศที่เผชิญปัญหาหลากหลายรูปแบบ ทั้งภัยธรรมชาติ ภาวะยากจนและสงคราม โดยได้เข้าไปให้ความช่วยเหลือประชากรราว 97 ล้านคนใน 88 ประเทศ ความขัดแย้งในประเทศต่าง ๆ เริ่มเป็นปัจจัยที่ทำให้ประชาชนในประเทศนั้น ๆ ขาดแคลนอาหารมากขึ้น โดยยกตัวอย่างกรณีการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในรวันดา ไปจนถึงสงครามในโคโซโว (Workpoint Today, 2563)

4. การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนา (The United Nations Conference on Trade and Development - UNCTAD) เป็นองค์กรสังกัดองค์การสหประชาชาติ ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ.1964 ทำหน้าที่เป็นศูนย์

ประสานงานขององค์การสหประชาชาติเพื่อสร้างความเจริญทางการค้าและการพัฒนา สนับสนุนการดำเนินงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการลงทุน การเงิน เทคโนโลยี การพัฒนาองค์กรธุรกิจ และการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development)

UNCTAD ส่งเสริมให้ประเทศกำลังพัฒนาร่วมกันสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจ สามารถยกระดับความเจริญ และการพัฒนาให้ทันกับภาวะเศรษฐกิจโลกในกระแสโลกาภิวัตน์ UNCTAD มีบทบาทในการประสานงาน หรือเกี่ยวกับนโยบายและแนวคิดการพัฒนาทั้งภายในประเทศ (Domestic Policies) และการดำเนินงานระหว่างประเทศ (International Action) ให้สอดคล้องส่งเสริมซึ่งกันและกันเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ปัจจุบัน UNCTAD มีประเทศสมาชิก 194 ประเทศ และมีสำนักงานใหญ่ที่กรุงเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ มีเจ้าหน้าที่ประจำ 400 คนและมีงบประมาณรายปีประมาณ 50 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และมีงบประมาณช่วยเหลือด้านเทคนิคอีก 25 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ภารกิจหลักของ UNCTAD มี 4 ประการ คือ(ศูนย์บริการข้อมูลเศรษฐกิจระหว่างประเทศ, 2563)

1) เป็นเวทีหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างประเทศสมาชิกอย่างอิสระ เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศและเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศสมาชิก ผ่านความร่วมมือการเจรจา การมีส่วนร่วมซึ่งกันและกัน และการสร้างฉันทามติ ในประเด็นที่เกี่ยวกับนโยบายการค้าและการพัฒนา

2) เป็นหน่วยงานหลักในการวิจัยและวิเคราะห์ระบบ/แนวนโยบายเศรษฐกิจในระดับมหภาคของโลกและสนับสนุนกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถและความร่วมมือทางเทคนิคระหว่างประเทศสมาชิกโดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่ประเทศกำลัง

พัฒนาในประเด็นต่างๆ เช่น การค้าระหว่างประเทศ (International trade) การลงทุน การพัฒนาวิสาหกิจและ เทคโนโลยี (Investment, enterprise development and technology) โลกาภิวัตน์และการพัฒนา (Globalization and Development) โครงสร้างพื้นฐานด้านการบริการ ประสิทธิภาพทางการค้าและการคมนาคมขนส่ง และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Services infrastructure, Transport and Trade Efficiency, and Human Resource Development) ประเทศที่พัฒนาน้อยที่สุด ประเทศที่ไม่ทางออกสู่ทะเล และประเทศกำลังพัฒนาที่เป็นหมู่เกาะ (Least Developed, Landlocked and Island Developing Countries)

3) สนับสนุนกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถและความร่วมมือทางเทคนิคระหว่างประเทศสมาชิกโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศกำลังพัฒนา เพื่อเพิ่มศักยภาพในการเจรจาการค้า การเพิ่มขีดความสามารถทางธุรกิจภาคบริการให้กับประเทศกำลังพัฒนา ช่วยเหลือประเทศต่างๆ ในการเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความตกลงว่าด้วยการลงทุนระหว่างประเทศ และพัฒนายุทธศาสตร์การพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

5.โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ
(United Nations Development Programme – UNDP) เป็นองค์การภายใต้ระบบการทำงานของสหประชาชาติ เน้นการพัฒนาในประเทศ การพัฒนามนุษย์ และรวมไปถึงงานโครงการต่างๆ งานพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม การขจัดความยากจน งานด้านสังคม และอีกหลายบริบท UNDP มีสำนักงานตั้งอยู่ใน 166 ประเทศ ดำเนินโครงการพัฒนาซึ่งกำหนดจากความต้องการของเจ้าของประเทศ ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่ท้าทายทั้งในระดับประเทศ และระดับโลก ภารกิจสำคัญของ UNDP คือ การสนับสนุนประเทศต่างๆ ในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ โดยเริ่มต้นเมื่อปี 2000 UNDP ได้ริเริ่มณรงค์เพื่อเสริมสร้างมาตรฐานชีวิตและความเป็นอยู่ของ

ประชากรโลก โดยเรียกว่า “เป้าหมายการพัฒนา
สหัสวรรษ” (Millennium Development Goals:
MDGs) อันมีวัตถุประสงค์ในการลดต้นเหตุของ
ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำทั่วโลกใน
8 หัวข้อสำคัญ ได้แก่ 1) เพื่อลดจำนวนผู้ขาด
สารอาหารลงครึ่งหนึ่ง 2) เพื่อบรรลุประถมศึกษา
สากล 3) เพื่อส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศและ
การเพิ่มอำนาจสตรี 4) เพื่อลดภาวะการตายของเด็ก
5) เพื่อส่งเสริมสุขภาพมารดา 6) เพื่อต่อสู้กับโรค
เอดส์ มาลาเรียและโรคอื่น 7) เพื่อประกันความ
ยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม และ 8) เพื่อส่งเสริมความเป็น
หุ้นส่วนทั่วโลกสำหรับการพัฒนา

หลังจากเป้าหมายการพัฒนาสหัสวรรษ
สำเร็จลงในปี 2015 องค์การสหประชาชาติจึงได้
นำเสนอแผนพัฒนาอย่างยั่งยืนขึ้นใหม่เพื่อกำหนด
วาระการพัฒนาภายหลังปี 2015 สำหรับ 15 ปี
ถัดไป ภายใต้ชื่อ “เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน”
(Sustainable Development Goals: SDGs) อัน
ประกอบไปด้วย 17 หัวข้อสำคัญ เพื่อสร้างโลกน่า
อยู่สำหรับทุกชีวิตที่ไม่ใช่เฉพาะมนุษย์แต่รวมถึงทุก
สิ่งที่มีชีวิตบนโลก ได้แก่ 1) จัดความยากจน
2) จัดความหิวโหย 3) การมีสุขภาพและความ
เป็นอยู่ที่ดี 4) การศึกษาที่เท่าเทียม 5) ความเท่า
เทียมทางเพศ 6) การจัดการน้ำและสุขาภิบาล
7) พลังงานสะอาดที่ทุกคนเข้าถึงได้ 8) การจ้างงาน
ที่มีคุณค่าและการเติบโตทางเศรษฐกิจ
9) อุตสาหกรรม นวัตกรรม โครงสร้างพื้นฐาน
10) ลดความเหลื่อมล้ำ 11) เมืองและถิ่นฐานมนุษย์
อย่างยั่งยืน 12) แผนการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน
13) การรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
14) การใช้ประโยชน์จากมหาสมุทรและทรัพยากร
ทางทะเล 15) การใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศ
ทางบก 16) สังคมสงบสุข ยุติธรรม ไม่แบ่งแยก และ
17) ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (สุวภัทร
สุคนธพิตร, 2562)

โดยจะเห็นได้ว่ามีอยู่ 2 เป้าหมายใน
SDGs ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับปัญหาเรื่องความยากจน
และความเหลื่อมล้ำในสังคม

เป้าหมายที่ 1 จัดความยากจนในทุกรูปแบบ ทุกที่

ภายในปี 2030 จัดความยากจนขั้นรุนแรง
ทั้งหมด ซึ่งในปัจจุบันวัดจากคนที่มีความยากจน
รายวันต่ำกว่า \$1.25 ต่อวัน

ภายในปี 2030 ลดสัดส่วนชาย หญิง และเด็ก
ในทุกช่วงวัย ที่อยู่ภายใต้ความยากจนในทุกมิติ ตาม
นิยามของแต่ละประเทศ ให้ลดลงอย่างน้อยครึ่งหนึ่ง

ดำเนินการให้เป็นผลตามระบบและมาตรการ
คุ้มครองทางสังคมที่เหมาะสมของแต่ละประเทศ และให้
ครอบคลุมถึงกลุ่มที่ยากจนและเปราะบางภายใน
ปี 2030

ภายในปี 2030 สร้างหลักประกันว่าชายและ
หญิงทุกคน โดยเฉพาะที่ยากจนและเปราะบาง มีสิทธิ
เท่าเทียมกันในทรัพยากรทางเศรษฐกิจ รวมถึงการ
เข้าถึงบริการขั้นพื้นฐาน การเป็นเจ้าของและควบคุม
เหนือที่ดินและอสังหาริมทรัพย์ในรูปแบบอื่น มรดก
ทรัพยากรธรรมชาติ เทคโนโลยีใหม่ที่เหมาะสม และ
บริการทางการเงิน ซึ่งรวมถึงระบบการเงินระดับฐาน
ราก (Microfinance)

ภายในปี 2030 สร้างภูมิคุ้มกัน และลด
การเปราะบางและความเปราะบางต่อเหตุรุนแรงที่เกี่ยวข้อง
กับภูมิอากาศ และภัยพิบัติทางเศรษฐกิจ สังคมและ
สิ่งแวดล้อม ให้กับผู้ที่ยากจนและอยู่ในสถานการณ์
เปราะบาง

เป้าหมายที่ 10 ลดความเหลื่อมล้ำทั้งภายในและ ระหว่างประเทศ

ให้บรรลุอย่างต่อเนื่องและคงการเติบโตของ
รายได้ในกลุ่มประชากรร้อยละ 40 ที่ยากจนที่สุด ใน
อัตราที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ ภายในปี 2030

ให้อำนาจและส่งเสริมความครอบคลุมด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมืองสำหรับทุกคน โดยไม่คำนึงถึงอายุ เพศ ความบกพร่องทางร่างกาย เชื้อชาติ ชาติพันธุ์ แหล่งกำเนิด ศาสนา หรือสถานะทางเศรษฐกิจหรืออื่นๆ ภายในปี 2030

สร้างหลักประกันว่าจะมีโอกาสที่เท่าเทียมและลดความไม่เสมอภาคของผลลัพธ์ รวมถึงโดยการขจัดกฎหมาย นโยบาย และแนวปฏิบัติที่เลือกปฏิบัติ และส่งเสริมการออกกฎหมาย นโยบาย และการกระทำที่เหมาะสมในเรื่องนี้

เลือกใช้นโยบาย โดยเฉพาะนโยบายการคลัง ค่าจ้าง และการคุ้มครองทางสังคม และให้บรรลุความเสมอภาคยิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง

พัฒนาภาวะเปราะบางและการติดตามตรวจสอบตลาดเงินและสถาบันการเงินของโลก และเสริมความแข็งแกร่งในการดำเนินการภาวะเปราะบางดังกล่าว

สร้างหลักประกันว่าจะมีตัวแทนและเสียงสำหรับประเทศกำลังพัฒนาในการตัดสินใจของสถาบันทางเศรษฐกิจและการเงินระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้สถาบันมีประสิทธิผล เชื่อถือได้ มีความรับผิดชอบ และชอบธรรมมากขึ้น

อำนวยความสะดวกในการอพยพและเคลื่อนย้ายคนให้เป็นไปด้วยความสงบ ปลอดภัย เป็นไปตามระเบียบ และมีความรับผิดชอบ รวมถึงผ่านทางการดำเนินงานตามนโยบายด้านการอพยพที่มีการวางแผนและจัดการที่ดี

6. Oxford Committee for Famine Relief (OXFAM) เป็นองค์กรภาคประชาสังคมระหว่างประเทศที่ดำเนินการไม่แสวงหากำไรมีวัตถุประสงค์หลักในการต่อสู้ความยากจนและความไม่เป็นธรรม มีเครือข่ายทำงานกว่า 90 ประเทศทั่วโลกเช่น สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส เยอรมัน อังกฤษ รวมทั้งประเทศไทย

OXFAM จะทำงานร่วมกับชุมชนในการพัฒนาต่าง ๆ หลายด้านมาก และเป้าหมายที่

เกี่ยวกับท้องถิ่นคือการ "ส่งเสริมสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น นำไปสู่ระบบอาหารที่เป็นธรรม" การทำงานของ OXFAM เป็นที่ยอมรับว่ามีประสิทธิภาพจากการที่ทำงานที่ใกล้ชิดกับชุมชนเพื่อสร้างสิ่งที่มีวิชาการเรียกว่า “ตาข่ายสังคม” ซึ่งหมายถึงความยั่งยืนของชุมชนในการแก้ปัญหาสังคม เช่น ปัญหาความยากจนและความอดอยาก การเตรียมการเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวเมื่อเกิดวิกฤติเศรษฐกิจร้ายแรงด้วย

7. The Society for Community Organization (SoCo) เป็นกลุ่มผู้สนับสนุนด้านสิทธิมนุษยชนและเอกชนในฮ่องกง ก่อตั้งขึ้นในปี 1971 โดยได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากคริสตจักรต่าง ๆ รวมทั้งการระดมทุนในต่างประเทศและบุคคล กลุ่มได้จัดกิจกรรมทางสังคมในชุมชนและโปรแกรมการศึกษาของพลเมืองเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชากร ซึ่งเป็นองค์กรที่เข้ามามีส่วนในการทำงานเพื่อขจัดความยากจนจากกรณีนักเรียนยากจนในฮ่องกงประสบปัญหาการเรียนออนไลน์ช่วงไวรัส COVID-19 ระบาด

SoCo ได้ประเมินว่า จากจำนวนเด็กฮ่องกง 1 ล้านคน มีอยู่ประมาณ 237,100 คน ที่มาจากครอบครัวรายได้ต่ำ แม้นโยบายการศึกษาดังกล่าวมีเป้าหมายยกเลิกการเข้าชั้นเรียน แต่สำหรับนักเรียนจากครอบครัวรายได้ต่ำที่ขาดแคลนทรัพยากรแล้ว พวกเขาต้องหยุดทั้งเข้าชั้นเรียนและการเรียนรู้ โดยหน่วยงานด้านการศึกษาของฮ่องกง หน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐบาลพยายามจัดสรรเงินช่วยเหลือเพื่อการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตและการซื้อคอมพิวเตอร์ ขณะที่โรงเรียนต่าง ๆ สามารถให้ยืมแล็ปท็อปได้ (Voice online, 2563)

8. องค์กรภาคประชาสังคมหรือ Civil Society Organizations- CSOs ในยุคปัจจุบัน CSOs ได้รับการยอมรับมากในระดับสากล องค์กรระหว่างประเทศหลายองค์กรมีแนวคิดเกี่ยวกับ

ประชาสังคมคล้ายกัน กล่าวคือ องค์การสหประชาชาติ กล่าวว่า CSOs เป็นภาคที่สาม (Third Sector) ของสังคม ควบคู่ไปกับภาครัฐ และภาคธุรกิจ องค์การสหประชาชาติตระหนักถึงความสำคัญในการเป็นภาคีหุ้นส่วนกับ CSOs เพราะเป็นองค์กรที่มีแนวคิดที่ก้าวหน้ามีบทบาทสำคัญที่กระตุ้นให้ประชาชนเรียกร้องสิทธิ ส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิ CSOs ประกอบด้วยองค์กรที่หลากหลาย จากองค์กรขนาดเล็ก ไม่เป็นทางการ องค์กรชุมชน ถึง องค์กรขนาดใหญ่ที่มีบทบาทมาก รวมถึงองค์กรพัฒนาระหว่างประเทศที่ทำงานผ่านองค์กรภาคีในท้องถิ่นในประเทศที่กำลังพัฒนา โครงสร้างทางการบริหารจัดการขององค์กรเหล่านี้มีความหลากหลายตามบทบาทหน้าที่และพื้นที่ในการดำเนินงาน CSOs มีความเป็นอิสระจากการควบคุมโดยรัฐ CSOs เป็นภาคส่วนที่มีความสำคัญในการจัดบริการทางสังคม และดำเนินงานด้านการพัฒนาสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ที่รัฐบาลมีความอ่อนแอ เช่น ในสถานการณ์ที่มีความขัดแย้ง หรือภายหลังจากการเกิดภัยพิบัติ ในช่วงกว่า 2 ทศวรรษที่ผ่านมา CSOs มีบทบาทในการแก้ปัญหาความยากจน ความเหลื่อมล้ำในสังคม ภาวะโลกร้อน สิทธิมนุษยชน ฯลฯ (จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร, 2560)

สำหรับบทบาทของภาคประชาสังคมในประเทศไทยในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมาได้รับอิทธิพลจากขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่ (New Social Movement) ทำให้บทบาทของภาคประชาสังคมของประเทศไทยมุ่งเน้นไปที่การแก้ปัญหาเชิงประเด็นอย่างชัดเจน ดังจะเห็นได้จากการเคลื่อนไหวเรื่องสิ่งแวดล้อม การจัดการทรัพยากรโดยชุมชน ความเหลื่อมล้ำในสังคม สิทธิสตรี สิทธิมนุษยชน สิทธิชุมชน ฯลฯ และเกิดกระบวนการรื้อฟื้นทุนทางสังคม (Social Capital) ในระดับชุมชน ท้องถิ่นที่มุ่งไปสู่การทำให้ชุมชนเข้มแข็ง

โดยภาพรวม องค์กรภาคประชาสังคมของประเทศไทยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ กลุ่มที่มีแนวคิด “ชุมชนนิยม” และกลุ่มที่มีแนวคิดเรื่อง “การสานพลัง (Synergy)” ที่กล่าวถึงประชาสังคมว่าเป็น “พลังที่สาม” หรือพลังของสังคมในการแก้ปัญหาพื้นฐานทางสังคมโดยรวม สังคมจะเข้มแข็ง ถ้านักธุรกิจ นักวิชาชีพ นักศึกษา ปัญญาชน ชาวบ้าน สามารถร่วมแรงร่วมใจกันผลักดันสังคม ปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นพื้นฐานก็จะสามารถเปลี่ยนแปลงได้ ประชาสังคมในบริบทของประเทศไทยจึงคล้ายกับยุโรปที่ผูกโยงกับกระบวนการประชาธิปไตย (democratization) ความเป็นพลเมืองที่มีความกระตือรือร้น (Active Citizenship) และการคำนึงถึงผลประโยชน์สาธารณะ (Public Interest) เป็นสำคัญ (จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร, 2560)

ปัญหาและอุปสรรคขององค์การระหว่างประเทศในการแก้ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำในสังคม

1. ปัญหาจากการเกิดสภาวะสงคราม ในปี 2011 ภัยแล้งรุนแรงเกิดขึ้นในแอฟริกา ในประเทศจิบูตี ประเทศเอริเทรีย ประเทศเอธิโอเปีย และประเทศโซมาเลีย ส่งผลให้เกิดภาวะขาดแคลนอาหารรุนแรงทั่วทั้งภูมิภาค ผู้คนมากกว่า 13 ล้านคนซึ่งเท่ากับประชากรของลอสแอนเจลิสและเบอร์ลินรวมกัน กำลังต้องการความช่วยเหลือด้านอาหารอย่างฉุกเฉิน

ในประเทศโซมาเลีย สถานการณ์นี้ถึงระดับวิกฤต และเป็นครั้งแรกในรอบ 20 ปี ที่สหประชาชาติได้ประกาศภาวะอดอยากอย่างเป็นทางการในประเทศโซมาเลีย ซึ่งเป็นสภาวะเฉพาะที่เกิดขึ้นจากความหิวโหยรุนแรง การขาดสารอาหาร และมีการเสียชีวิตจากภาวะดังกล่าว สถานการณ์ยิ่งย่ำแย่ยิ่งขึ้นจากสงครามและความรุนแรงที่ยืดเยื้อมากกว่า 20 ปี ทำให้รัฐไม่สามารถช่วยเหลือพลเมืองของประเทศได้ และยังทำให้องค์กรด้าน

มนุษยธรรมไม่สามารถเข้าให้ความช่วยเหลือได้ (Cargill, 2558)

2. ปัญหาจากนโยบายภายในของแต่ละประเทศ การวางยุทธศาสตร์การเติบโตของเศรษฐกิจที่หวังให้การลงทุนด้านสาธารณูปโภค การตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษที่ภาครัฐทุ่มทรัพยากรลงไปมากในแง่การลงทุนและการให้สิทธิประโยชน์ ซึ่งผลทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นก็ไม่กระจายไปสู่กลุ่มคนส่วนใหญ่ของประเทศได้อย่างทั่วถึง เพราะฐานรายได้ของคนส่วนใหญ่มาจากรายได้ภาคเกษตร การมีงานทำ และการประกอบอาชีพหรือธุรกิจ หรือในกรณีที่รัฐบาลของบางประเทศให้ความสำคัญกับนโยบายที่เกี่ยวกับการเติบโตของเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว จึงเกิดผลลัพธ์ว่ายังมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ยังมีความเหลื่อมล้ำในสังคม ดังนั้น การพัฒนาเศรษฐกิจจึงควรให้ความสำคัญเรื่องการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมควบคู่กันไป การกำหนดยุทธศาสตร์ความเติบโตทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว จึงเป็นการเปิดช่องทางให้บริษัทข้ามชาติเข้าไปลงทุนกอบโกยผลประโยชน์มากกว่าที่จะคำนึงถึงความยากจนหรือความเหลื่อมล้ำในสังคม ซึ่งส่งผลกระทบต่อคนงานชาตินานาชาติไม่สามารถเข้าไปช่วยแก้ไขปัญหได้อย่างเต็มที่เท่าที่ควร

3. ปัญหาการเติบโตทางเศรษฐกิจไม่ได้เป็นไปอย่างทั่วถึงพอ ในหลายประเทศการเติบโตทางเศรษฐกิจไม่ได้เป็นไปอย่างทั่วถึงพอ เนื่องจากภาคอุตสาหกรรมขนาดใหญ่มักเน้นการใช้เครื่องจักรในการสร้างงานมากกว่าการใช้แรงงานทำให้เกิดการจ้างงานน้อย เพราะการใช้แรงงานคือแหล่งรายได้หลักของคนจน ดังนั้นหากภาคอุตสาหกรรมไม่มีการจ้างงานสำหรับคนงานประเภทนี้ ปัญหาความยากจนก็คงจะไม่ลดลง

4. ปัญหาการคอร์รัปชัน กรณีการขโมยสิ่งของที่ได้รับการบริจาค ยกตัวอย่างในกรณีที่องค์การสหประชาชาติ ได้มีการเข้าสืบสวนกรณีการขโมยอาหาร ที่ได้รับการบริจาคเพื่อช่วยเหลือ

ผู้ประสบภัยแล้งในประเทศโซมาเลีย เมื่อมีผู้พบเบาะแสการลักลอบขโมยอาหารบริจาคไปขายตามร้านค้าท้องถิ่น โดยผู้สื่อข่าวต่างประเทศรายงานว่า พบร้านค้าจำนวนมาก มีกองกระสอบอาหารที่มีตราประทับของ WFP หน่วยงานการกุศลสหรัฐฯ รวมถึงรัฐบาลญี่ปุ่น ซึ่งจากประเด็นปัญหาดังกล่าว องค์การนานาชาติต่างๆไม่สามารถส่งมอบความช่วยเหลือไปถึงมือผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือได้อย่างเต็มที่

5. ปัญหาผลกระทบจาก COVID-19 OXFAM เผยผลการศึกษาผลกระทบของไวรัส COVID-19 ที่พบว่า จะทำให้เศรษฐกิจของหลายประเทศทั่วโลกตกอยู่ในสภาพวิกฤติภาวะเศรษฐกิจทั่วโลกที่หดตัวและซบเซา เพราะมาตรการล็อกดาวน์จำกัดการเดินทางในขณะนี้ กำลังบั่นทอนชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนทั่วโลก ทำให้มีโอกาสตกเข้าสู่สถานะยากจนมากถึง 500 ล้านคนผลกระทบจาก COVID-19 จะทำให้ความพยายามของทั้งภาครัฐและองค์กรนานาชาติที่ต่อสู้กับภาวะความยากจนของหลายประเทศทั่วโลกถอยหลังเข้าสู่ระดับเดิมกับเมื่อ 30 ปีที่แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศแถบแอฟริกา และตะวันออกกลางขณะที่ประเทศพัฒนาแล้วสามารถจัดสรรงบประมาณสนับสนุนเยียวยาช่วยเหลือประชาชนและภาคธุรกิจได้อย่างเต็มที่ ประเทศกำลังพัฒนาและด้อยพัฒนาล้วนประสบปัญหาติดขัดและต้องการความช่วยเหลืออย่างมาก (The Standard, 2562)

การแพร่ระบาด COVID-19 นอกจากส่งผลกระทบทั่วโลกในด้านสุขภาพของประชาชนแล้วยังส่งผลกระทบต่อภาคเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดความจนเพิ่มมากขึ้น และอาจส่งผลกระทบต่อการตั้งเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน(SDGs)ของสำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ที่ตั้งเป้าหมายว่าภายในปี2030 ขจัดความยากจนในทุกรูปแบบ ทุกที่ และลดความเหลื่อมล้ำทั้งภายในและระหว่างประเทศจากสถานการณ์เศรษฐกิจทั่วโลกที่แย่งลง

อาจทำให้การดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวต้องชะลอตัวตามลง

6. ปัญหาความท้าทายที่องค์กรภาคสังคมต้องเผชิญ องค์กรภาคประชาสังคมต้องเผชิญอุปสรรคทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับโลก อันเนื่องมาจากบทบาทของภาคประชาสังคมคือการขัดขวาง ลดทอน ยับยั้ง ต่อต้านนโยบาย หรือการปฏิบัติงานของรัฐบาลที่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับภาคประชาชน จึงมักจะถูกรัฐบาลใช้กฎหมายในการควบคุม จำกัดเสรีภาพและอิสรภาพในการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะชน คุกคาม ช่มชู้ และการตอบโต้ด้วยวิธีการต่างๆ

การออกกฎหมายควบคุมภาคประชาสังคมมุ่งเน้นไปที่การจำกัดบทบาทภาคประชาสังคมที่มีข้อวิจารณ์หรือไม่เห็นด้วยกับจุดยืนนโยบาย หรือการปฏิบัติงานของรัฐบาล การบังคับใช้กฎหมายกับประชาสังคมโดยพลการจะเกิดขึ้น โดยใช้เหตุผลอ้างถึงความสงบสุข ความชอบธรรมตามข้อกำหนด เช่น การค้นและการยึดทรัพย์สิน การจับกุมหรือควบคุมตัวโดยพลการ

การคุกคาม การใช้กฎหมายควบคุมทำให้เกิดการช่มชู้ และการกดดันทางจิตใจในรูปแบบต่าง ๆ ยังส่งผลให้ภาคประชาสังคมไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างอิสระได้ เช่น ส่งข้อความช่มชู้ทางโทรศัพท์ การถูกติดตามตัวโดยเจ้าหน้าที่ การทำร้ายทางร่างกายหรือละเมิดทางเพศ การทำลายทรัพย์สิน การถูกปลดออกจากงานหรือการสูญเสียรายได้ การรณรงค์ป้ายสีว่าภาคประชาสังคมเป็นศัตรูของชาติ เป็นผู้ทรยศ เป็นผู้ขงชาติ เป็นภัยคุกคามที่มักเกิดขึ้นกับประเทศที่มีการปกครองแบบเผด็จการ

บทส่งท้าย

ปัญหาความยากจนนับว่าเป็นปัญหาที่ทุกประเทศทั่วโลกต่างให้ความสำคัญ เนื่องจากปัญหาความยากจนสามารถก่อให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาครอบครัว ปัญหายาเสพติด ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาความเหลื่อมล้ำ ตลอดจนเกิดปัญหาคุณภาพประชากรและการพัฒนาประเทศทำให้หลายประเทศทั่วโลกต่างพยายามที่จะแก้ปัญหาความยากจน ทั้งนี้เป็นเรื่องยากที่ความยากจนจะหมดไป เพราะยังมีคนยากจนอีกกลุ่มหนึ่งที่ขาดโอกาสที่จะเข้าถึงปัจจัยการผลิตและถูกเอาเปรียบ ทำให้คนจนกลุ่มดังกล่าวยากจนเรื้อรังต่อไป

ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำในสังคมเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างต้องใช้เวลานานหลายสิบปีในการแก้ไข ซึ่งการดำเนินการแก้ไขจำเป็นต้องเน้นการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้เอื้อต่อการพัฒนาที่ทั่วถึงและยั่งยืนไม่ว่าจะเป็นการพัฒนา ระบบข้อมูลรายบุคคล ศักยภาพและฐานะทางเศรษฐกิจเพื่อสามารถใช้ระบุกลุ่มเป้าหมายผู้มีรายได้น้อย ผู้ด้อยโอกาสในสังคม และกลุ่มอื่นๆ ที่จำเป็นต้องได้รับความความช่วยเหลือซึ่งจะช่วยให้การขับเคลื่อนนโยบายแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำในสังคมที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อกลุ่มเป้าหมายอย่างแท้จริง ทำให้การใช้จ่ายงบประมาณได้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

การสร้างโอกาสให้คนจนและผู้ด้อยโอกาสเข้าถึงการศึกษาในสาขาที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ซึ่งจะเป็นการสร้างอาชีพและสร้างรายได้ ตลอดจนช่วยลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของคนในสังคมลดความยากจน และยังเป็นการผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพ เป็นการยกระดับแรงงานไร้ฝีมือให้เป็นแรงงานที่มีทักษะฝีมือ เพื่อสามารถรองรับการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยและมีทางเลือกในการประกอบอาชีพที่มีรายได้สูงขึ้นได้

การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้เอื้อต่อการพัฒนาที่ทั่วถึงและยั่งยืน และปรับโครงสร้างภาษีให้สนับสนุนการกระจายผลประโยชน์การพัฒนา รวมทั้งให้มีการกระจายผลตอบแทนที่เป็นธรรมระหว่างกลุ่มเจ้าของทุนและกลุ่มผู้ใช้แรงงาน ตลอดจนระหว่างธุรกิจขนาดใหญ่กับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ขณะเดียวกันต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนในทุกมิติเพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

สำหรับประเทศไทย แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy) เป็นแนวทางที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระมหากษัตริย์รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำริสมอบแก่ชาวไทย มาตั้งแต่ปี.ศ. 2517 และต่อมาได้ถูกกล่าวถึงอย่างชัดเจนและเป็นที่รู้จักแพร่หลายมากขึ้น ในฐานะที่เป็นทางเลือกในการแก้ไขวิกฤตเศรษฐกิจที่ประเทศไทยประสบในปี พ.ศ. 2540 เพื่อให้ประเทศสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

สหประชาชาติยกย่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของโลกและ

แก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมเป็นปรัชญาที่สอนให้ตระหนักถึงความสุขที่ไม่ได้ผูกพันกับเงินเพียงอย่างเดียว แต่ให้นึกถึงความสามารถและความเหมาะสมในการดำเนินชีวิตอย่างมีเหตุผล เป็นประโยชน์และรับผิดชอบ ซึ่งเป็นแนวทางเดียวกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน

กลไกของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงส่งเสริมการมีส่วนร่วมในทุกระดับและเชื่อมโยงตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน จนถึงระดับชาติ เป็นรากฐานสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยนำเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของโลกไปสู่ความสำเร็จได้ พร้อมทั้งส่งเสริมให้เกิดความเสมอภาค เท่าเทียมกันในด้านต่างๆ การส่งเสริมการใช้ชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจแบบพอเพียง สามารถสร้างปัจจัยสี่ ในการดำรงชีวิตได้ครบถ้วน เป็นการเสริมพลังในการพัฒนาความเข้มแข็งของคนยากจน เพื่อให้พวกเขารู้สึกถึงคุณค่าในตนเอง สามารถเอาชนะอุปสรรคต่างๆ และพึ่งพาตนเองได้มากที่สุด โดยไม่จำเป็นต้องรอคอยความช่วยเหลือจากผู้อื่นเพียงอย่างเดียว

บรรณานุกรม

- กรุงเทพธุรกิจ. (2562). 'รอยกระจุก-จนกระจาย' ปัญหาคลาสสิกของโลก. สืบค้นเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2564 จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/852040>
- คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (ม.ป.ท.). สิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2564 จาก <http://www.nhrc.or.th/Human-Rights-Knowledge/International-Human-Rights-Affairs/International-Law-of-human-rights.aspx?lang=th-TH>
- คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2562). มุมมองสิทธิ ปีที่ 18 ฉบับที่ 10. (2562, ตุลาคม) สืบค้นเมื่อวันที่ 15 เมษายน 2563 จาก <http://www.nhrc.or.th/getattachment/daa052c1-c79c-4115-b889-d69826dbb481/.aspx>
- ความเหลื่อมล้ำฉบับพกพา. (ม.ป.ท.). เว็บไซต์ความเหลื่อมล้ำฉบับพกพา. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2564 จาก <https://thai-inequality.org/>

จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร. (2560). แนวทางการสร้างความเข้มแข็งภาคประชาสังคมในประเทศไทย, รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์นำเสนอต่อ Thailand-EU Policy Dialogues Support Facility (PDSF) European Union (EU) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

ธนาคารโลก. (ม.ป.ท.). 24 ล้านคนจะก้าวไม่พ้นเส้นความจน. สืบค้นเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2564 จาก
<http://www.voicetv.co.th/read/cLuv1Gosr>

ธนาคารโลก. (2018). ระบบการเงินระหว่างประเทศ. สืบค้นเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2564 จาก
<https://www.stou.ac.th/stouonline/LOM/data/sec/Lom20/03-02-02.html>

ผู้จัดการออนไลน์. (2561). ความยากจนในโลกลดลง แต่โลกยังมีคนจนอีกมาก. สืบค้นเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2564 จาก <https://m.mgonline.com/daily/detail/9610000096930>

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2559). ธนาคารโลก. สืบค้นเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2564 จาก
<https://www.stou.ac.th/stouonline/LOM/data/sec/Lom20/03-02-02.html>

ศูนย์บริการข้อมูลเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ. (ม.ป.ท.) การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนา United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD). สืบค้นเมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2564 จาก
<http://www.mfa.go.th/business/th/cooperation/252/16503>

สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (ม.ป.ท.). องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations - FAO). สืบค้นเมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2564 จาก
<https://www.moac.go.th/foreignagri-article-files-392791791836>

สุวิทย์ สุนทรพิตร. (2562). World's Mission for NOW. สืบค้นเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2564 จาก
<https://web.tcdc.or.th/th/Articles/Detail/Worlds-Mission-for-NOW>

องค์การสหประชาชาติประเทศไทย. (ม.ป.ท.). เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs). สืบค้นเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2564 จาก <https://thailand.un.org/th/sdgs>

องค์การ OXFAM. (ม.ป.ท.). สถาบันบริหารธนาคารที่ดิน. สืบค้นเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2564 จาก
<https://www.labai.or.th/-องค์การ-OXFAM-และเจตจำนงช่วย/>

Amnesty International Thailand. หรือความยากจนเป็นเพราะคนไร้สิทธิ. สืบค้นเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2564 จาก
https://www.amnesty.or.th/latest/blog/666-2/?fbclid=IwAR2vzz1W14HF5AaP8d_MFgt4h3Ghf0oBOQlgsHLuXCJTafXcNl3MnvwjwJ

AP News. (2020). Those without broadband struggle in a stuck-at-home nation. สืบค้นเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2564 จาก <https://apnews.com/article/us-news-ap-top-news-weekend-reads-mo-state-wire-virus-outbreak-662dd51f3a433b3b4c82b3e9145db6aa>

Cargill Helping the world thrive. (ม.ป.ท.). การต่อสู้กับความอดอยากในจะงอยแอฟริกา. สืบค้นเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2564 จาก https://www.cargill.com/history-story/th/TH_HORN-OF-AFRICA.jsp?language=th

GreedisGoods. (2561). ธนาคารโลก หรือ World Bank คืออะไร? มีหน้าที่อะไร. สืบค้นเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2564 จาก <https://greedisgoods.com/ธนาคารโลก-world>

Los Angeles Times. (2020). 15,000 L.A. high school students are AWOL online, 40,000 fail to check in daily amid coronavirus closures. สืบค้นเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2564 จาก <https://www.latimes.com/california/story/2020-03-30/coronavirus-los-angeles-schools-15000-high-school-students-absent>

The Standard. (2563). Oxfam เตือน วิกฤตโควิด-19 อาจทำให้คนจนเพิ่มขึ้นกว่า 500 ล้านคน. สืบค้นเมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2564 จาก <https://thestandard.co/oxfam-warns-coronavirus-could-push-half-billion-people-into-poverty/>

Voice online. (2563). โควิด-19 ความเหลื่อมล้ำด้านดิจิทัล ยิ่งมองเห็นชัดเจนในยุค social distancing. สืบค้นเมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2564 จาก <http://www.voicetv.co.th/read/zE1By9yUW>

Voice online. (2563). นักเรียนยากจนในฮ่องกงประสบปัญหาเรียนออนไลน์ช่วงไวรัสระบาด. สืบค้นเมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2564 จาก <https://www.voicetv.co.th/read/hR5wAMV-8>

Voice online. (2563). สุขภาพราษฎร์: ภาวะโลกร้อนและความเหลื่อมล้ำ. สืบค้นเมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2564 จาก <http://www.voicetv.co.th/read/NSlb955d4>

Workpoint Today. (2564). โครงการอาหารโลกคือใคร ทำไมได้โนเบลสันติภาพ. สืบค้นเมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2564 จาก <https://workpointtoday.com/wfp-nobel-why/>

BOOK REVIEW:

Book Review : Innovative Skills to Support Well-Being and Resiliency in Youth¹

ทักษะเชิงนวัตกรรมเพื่อสนับสนุนสวัสดิภาพและความยืดหยุ่นในวัยรุ่น

วิจารณ์โดย กฤษฎา สุขพัฒน์²

Received 10th August, 2021

Revised 22nd August, 2021

Accepted 27th August, 2021

เกี่ยวกับผู้เขียน

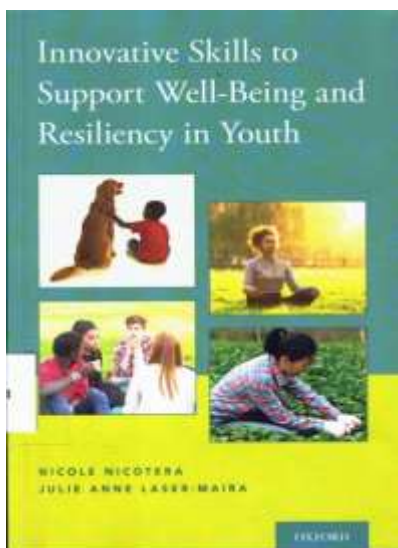
1. **Julie Anne Laser-Maira**, Ph.D, LCSW เป็นรองศาสตราจารย์ที่ The Graduate School of Social Work (GSSW), the University of Denver เป็นผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ในด้าน Experiential Therapy มีประสบการณ์งานวิจัยเกี่ยวกับการบำบัดให้แก่เด็ก วัยรุ่น ครอบครัวและคู่สมรส
2. **Nicole Nicotera**, Ph.D, LICSW เป็นรองศาสตราจารย์ที่ The Graduate School of Social Work (GSSW), the University of Denver เป็นผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ในด้านกระบวนการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์

หนังสือทักษะเชิงนวัตกรรมเพื่อสนับสนุนสวัสดิภาพและความยืดหยุ่นในวัยรุ่น กล่าวถึงการดูแลช่วยเหลือวัยรุ่นในปัจจุบันซึ่งถือเป็นภารกิจที่ทำทนายยิ่ง รูปแบบวิธีการที่ใช้ในการอบรม บำบัดวัยรุ่นในอดีตที่ผ่านมา อาจจะไม่เหมาะสมกับวัยรุ่นในสมัยปัจจุบัน ผู้เขียนหนังสือเล่มนี้จึงต้องการพัฒนาและแสวงหาทักษะวิธีการหรือนวัตกรรมต่าง ๆ บนพื้นฐานหลักวิชาการที่ถูกต้องที่สำคัญเป็นกระบวนการที่สามารถดึงดูดใจหรือเป็นที่สนใจสำหรับตัววัยรุ่น โดยมีเป้าหมายเพื่อช่วยส่งเสริมสวัสดิภาพและความยืดหยุ่นสำหรับวัยรุ่น

ในแต่ละบทจะเริ่มด้วยการอธิบาย โดยสังเขปเกี่ยวกับกระบวนการให้ความช่วยเหลือ ความสำคัญของกระบวนการที่สนับสนุน และแนวทางในการประเมินผลเพื่อทำให้แน่ใจว่าเทคนิค วิธีการต่าง ๆ ที่ใช้มีความเหมาะสมสำหรับวัยรุ่นแต่ละบุคคลหรือไม่ อย่างไร รวมถึงยกตัวอย่างในการช่วยเหลือวัยรุ่นที่ได้ผล เพื่อว่านักบำบัดหรือผู้ให้การศึกษาเยาวชนทั้งที่มีประสบการณ์หรืออาจยังไม่มีประสบการณ์จะมีความรู้ความเข้าใจ และนำไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จ

¹ Julie Anne Laser and Nicole Nicotera. (2017). Innovative Skills to Support Well-Being and Resiliency in Youth, Publication Date - January 2017, ISBN: 9780190657109, 168 pages

² นักศึกษาปริญญาโทหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสวัสดิการสังคม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

หนังสือเล่มนี้ช่วยเสริมพลังในการทำงานกับวัยรุ่น ให้แนวทางครอบคลุมทฤษฎีและทักษะในภาคปฏิบัติที่เป็นประโยชน์ในงานสังคมสงเคราะห์ ในทางด้านจิตวิทยา การให้คำปรึกษา และการให้การอบรม รวมถึงเป็นประโยชน์สำหรับหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับงานสังคมสงเคราะห์ในสถาบันการศึกษา การให้คำปรึกษาด้านชีวิตและการช่วยพัฒนาวัยรุ่น ในหนังสือนี้ประกอบด้วยเนื้อหา 8 บทซึ่งสามารถสรุปสาระสำคัญของแต่ละบทได้ดังนี้

บทที่ 1 เป็นบทนำความคิดในเรื่องสวัสดิภาพ (Well-Being) และความยืดหยุ่น (Resilience) ในการช่วยเหลือพัฒนาวัยรุ่น อธิบายถึงลักษณะ

และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสวัสดิภาพของวัยรุ่นซึ่งเป็นการส่งเสริมพัฒนาวัยรุ่น และอธิบายถึงความยืดหยุ่นซึ่งเป็นการสนับสนุนวัยรุ่น ภายหลังจากเหตุการณ์หรือสถานการณ์ด้านลบที่เกิดขึ้นในชีวิตของพวกเขา ยังกล่าวถึงปัจจัยที่เกื้อหนุนและปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ และสรุปให้ทราบว่าทำอย่างไรทักษะรูปแบบต่าง ๆ ที่นำเสนอในหนังสือเล่มนี้จึงจะบังเกิดประโยชน์และเป็นผลดีในการช่วยพัฒนาวัยรุ่นให้มีสวัสดิภาพอย่างแท้จริง

บทที่ 2 กล่าวถึง Healthy Sexuality

หรือสุขภาวะทางเพศ เนื่องด้วยเอกลักษณ์ทางเพศถือเป็นรากฐานสำคัญในความเข้าใจถึงตัวตนและประเด็นต่าง ๆ ที่ซับซ้อนในชีวิตของวัยรุ่น พวกเขาเผชิญหน้ากับสิ่งต่าง ๆ ตามเอกลักษณ์ รสนิยมทางเพศและเพศวิถีของเขา ในบทนี้มุ่งช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจและเอาชนะความอึดอัดใจและเรียนรู้ในการสื่อสารกับวัยรุ่นด้วยความเข้าใจและเคารพในตัวตนของเขา การยอมรับและเข้าใจในเอกลักษณ์ทางเพศที่หลากหลาย จะทำให้สามารถเข้าถึงวัยรุ่นและสื่อสารกันอย่างเปิดใจ ซึ่งนำไปสู่การสนับสนุนและเสริมพลังวัยรุ่นให้เขาเลือกดำเนินชีวิตอย่างถูกสุขลักษณะต่อไป

บทที่ 3 กล่าวถึง Innovative Cognitive

Behavior Therapies (CBT) หรือการบำบัดทางความคิดและพฤติกรรม ซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาบุคลิกลักษณะของวัยรุ่น วัยรุ่นจำเป็นต้องตระหนักกว่าความคิดและความรู้สึกสามารถมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเขา การได้รับการพัฒนาความตระหนักทางคิดและพฤติกรรม รวมถึงความสามารถตัดสินใจอย่างเหมาะสมจะช่วยให้วัยรุ่นสามารถควบคุมตนเอง และมีความรับผิดชอบชีวิตของตนเอง ในบทนี้จึงสรุปภาพรวมของกระบวนการ Cognitive Behavior Therapies (CBT) ในฐานะที่เป็นรากฐานสำคัญของความเข้าใจถึง Cognitive Processing Therapy (CPT) และ Acceptance and Commitment Therapy (ACT) และอธิบายถึงการประเมินและการนำเทคนิคต่าง ๆ ของกระบวนการ CBT รวมถึงกลยุทธ์ของ CPT และกระบวนการของ ACT มาใช้เพื่อช่วยเหลือบำบัดในวัยรุ่น

บทที่ 4 นำเสนอ Mindfulness

วิธีการฝึกสติหรือการเจริญสติ เพื่อนำมาใช้ช่วยพัฒนาสวัสดิภาพและความยืดหยุ่นในวัยรุ่น ซึ่งสามารถช่วยวัยรุ่นให้ผ่อนคลายความตึงเครียดในชีวิต

รวมถึงช่วยพวกเขาเมื่อประสบปัญหาความยากลำบากในด้านสังคมหรือในด้านอารมณ์ ยังเป็นประโยชน์ช่วยวัยรุ่นจัดการหรือเยียวยาปัญหาต่าง ๆ เช่น ความซึมเศร้า ความวิตกกังวล การติดสารเสพติด พฤติกรรมการกินมากผิดปกติ โดยใช้เทคนิคกระบวนการต่าง ๆ ในการฝึกสติซึ่งมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันของกายและจิต เช่น การฝึกสมาธิแบบต่าง ๆ การฝึกหายใจ การฝึกโยคะ ซึ่งแต่ละเทคนิควิธีจำเป็นจะต้องปฏิบัติตามปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จ การฝึกสติยังสามารถช่วยบำบัดพัฒนาวัยรุ่นในการควบคุมตนเอง ความตระหนักในคุณค่าและการรับรู้ความสามารถของตนเองอีกด้วย

บทที่ 5 นำเสนอถึง **Experiential Therapy** หรือการบำบัดด้วยประสบการณ์ ซึ่งเป็นกระบวนการ ที่ช่วยบำบัดพัฒนาทางด้านอารมณ์และสังคมให้แก่วัยรุ่น อาศัยรูปแบบกิจกรรมหรือการมีประสบการณ์ผ่านเกมส์ กิจกรรมกลุ่มต่าง ๆ ทั้งภายในอาคารหรือกิจกรรมภายนอก เช่น Fruit basket, Rubber ducky, Sunshine in a can กระบวนการประสบการณ์บำบัดต่าง ๆ สามารถช่วยวัยรุ่นให้สามารถสร้างความไว้วางใจ มิตรภาพ การพึ่งพากันในกลุ่ม ซึ่งช่วยเหลือบำบัดทำให้พวกเขาออกจากพื้นที่ของตนเอง และนำไปสู่การค้นพบตนเอง การสร้างความมั่นใจ ความตระหนักในตนเอง ซึ่งทำให้วัยรุ่นเติบโตเป็นบุคคลที่สามารถเผชิญกับสภาพแวดล้อมและสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงได้ต่อไป

บทที่ 6 นำเสนอถึง **Animal-Assisted Therapy (AAT)** หรือการใช้สัตว์เลี้ยงเพื่อเสริมสร้างสวัสดิภาพและความยืดหยุ่นในชีวิตวัยรุ่น เป็นกระบวนการบำบัดที่ใช้การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนกับสัตว์เพื่อช่วยเสริมสร้างวัยรุ่น อาทิ ให้มีความเอาใจใส่ ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ความอดทนพากเพียร การเอาชนะความกลัวเป็นต้น กระบวนการ AAT จึงเป็นเทคนิคอีกวิธีการหนึ่งที่อาศัยความสัมพันธ์และกิจกรรมโดยใช้สัตว์เพื่อการบำบัดพัฒนาเยาวชน

ซึ่งจำเป็นจะต้องใช้นักบำบัดที่ได้รับการฝึกฝนและความเชี่ยวชาญเฉพาะในด้านนี้ กระบวนการ AAT จึงเป็นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติกับสัตว์กล่าวคือ การมีประสบการณ์ ไตร่ตรอง วิเคราะห์และเป็นบทเรียนสู่ชีวิตตนเองในที่สุด เช่น ความอดทนในการดูแลสัตว์ สามารถบำบัดช่วยให้วัยรุ่นรู้จักสามารถอดทนต่อผู้อื่น หรืออดทนความยากลำบากต่าง ๆ ในชีวิต

บทที่ 7 นำเสนอถึง **Horticultural and Agricultural Therapy** นวัตกรรมใหม่ ที่นำกระบวนการบำบัดโดยการทำสวนหรือการปลูกพืช การนำกระบวนการ Horticultural Therapy (HT) และ Agricultural Therapy (AT) มาใช้เพื่อช่วยเสริมสร้างสวัสดิภาพและความยืดหยุ่นของเยาวชน บทนี้มุ่งอธิบายถึงกระบวนการในการปลูกพืชผักทางการเกษตรมาช่วยเหลือบำบัดพัฒนาวัยรุ่นได้อย่างไร ทั้งวัยรุ่นในชนบทที่มีพื้นที่ในการเพาะปลูกและในเขตเมืองที่อาจใช้แปลงหรือสวนผักของชุมชนร่วมกันได้ ตัวอย่างกิจกรรมการบำบัด อาทิ Bean tent, Growing a plant in a baggie กระบวนการเพาะปลูกพืชผักสามารถช่วยบำบัดเยาวชนที่มีปัญหาได้หลากหลาย เช่น วัยรุ่นที่เคยถูกคุมขังหรือผู้ที่ชอบคิดมาก ผู้ที่มีความหวาดกลัว ผู้รู้สึกอัดอัดในการเข้าสังคม มีผลการวิจัยและกรณีศึกษาต่าง ๆ ที่สนับสนุนให้เห็นว่า ผ่านกระบวนการเพาะปลูกพืชผักให้เจริญงอกงาม วัยรุ่นสามารถได้รับการบำบัดเสริมพลังให้เติบโตในชีวิตของพวกเขาได้อีกวิธีหนึ่ง

บทที่ 8 กล่าวสรุปถึงหนังสือ **Innovative Skills to Support Well-Being and Resiliency in Youth** เล่มนี้ว่า สามารถช่วยเสริมสร้างสวัสดิภาพและความยืดหยุ่นในชีวิตของวัยรุ่น ซึ่งเป็นช่วงวัยหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญ พวกเขามักมีประสบการณ์ชีวิตที่ท้าทายและน่าเป็นห่วงยิ่ง ทั้งในด้านสังคม อารมณ์และกระบวนการคิด จึงได้ย้ำว่า ทักษะ

กระบวนการต่างๆ ที่รวบรวมมาเหล่านี้สามารถ
สร้างสรรค์เพื่อช่วยวัยรุ่นโดยตรงให้สามารถเติบโต
อย่างมี

สวัสดิภาพและยืดหยุ่นในชีวิต ทั้ง 6 ทักษะหรือ
กระบวนการเป็นแนวทางการพัฒนาวัยรุ่นในเชิงบวก
ที่มีคุณค่ายิ่ง ผู้เขียนปรารถนาให้ผู้ทำงานกับวัยรุ่น

ได้รับพละกำลัง เห็นถึงวิธีการต่าง ๆ และนำทักษะ
นวัตกรรมเหล่านี้ไปประยุกต์ใช้เพื่อช่วยสร้างเสริม
วัยรุ่นในบริบทของตนให้เติบโตพัฒนาเป็นผู้ใหญ่
ต่อไป

ความคิดเห็นของผู้วิจารณ์ : หนังสือเล่มนี้ได้รับรวบรวมทักษะกระบวนการต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ยิ่ง
สำหรับการช่วยบำบัด เสริมสร้างวัยรุ่นโดยเฉพาะในด้านจิตใจ อารมณ์ ความคิดและด้านสังคม ซึ่งเป็นงานที่
ละเอียดอ่อนและมีความซับซ้อนในชีวิตวัยรุ่น โดยกระบวนการหรือนวัตกรรมทั้ง 6 ทักษะที่ผู้เขียนนำเสนอมีความ
น่าสนใจและความสร้างสรรค์ ทันสมัย มีมาตรฐานตามหลักวิชาการ จึงเป็นเครื่องมือทางเลือกที่มีคุณค่ายังสามารถ
นำไปประยุกต์ใช้เพื่อบำบัดช่วยเหลือ เสริมสร้างวัยรุ่นในสมัยปัจจุบันนี้ อย่างไรก็ตามการเลือกนำทักษะ
กระบวนการต่าง ๆ ไปประยุกต์ปฏิบัติจริงเพื่อช่วยวัยรุ่นในบริบทต่าง ๆ นั้นจำเป็นจะต้องมีความรู้ความเข้าใจอย่าง
ถ่องแท้ อีกทั้งคำนึงถึงองค์ประกอบของปัจจัยต่าง ๆ ตามที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำ จึงจะเป็นประโยชน์นำไปสู่
ความสำเร็จในการช่วยเหลือวัยรุ่นอย่างแท้จริง

โดยภาพรวมเนื้อหาในบทต่าง ๆ ถูกอธิบายให้สามารถเข้าใจได้ง่าย ชัดเจนและไม่ซับซ้อน มีการอ้างอิง
และหลักฐานสนับสนุนจากงานวิจัยและกรณีศึกษาเป็นตัวอย่างชัดเจน หนังสือเล่มนี้จึงเหมาะสมกับนักบำบัด
ผู้ปฏิบัติงานอบรมช่วยเหลือเสริมสร้างวัยรุ่น ครูอาจารย์และผู้ศึกษาค้นคว้าโดยทั่วไป